

Historisch Vooronderzoek

Niet Gesprongen Explosieven

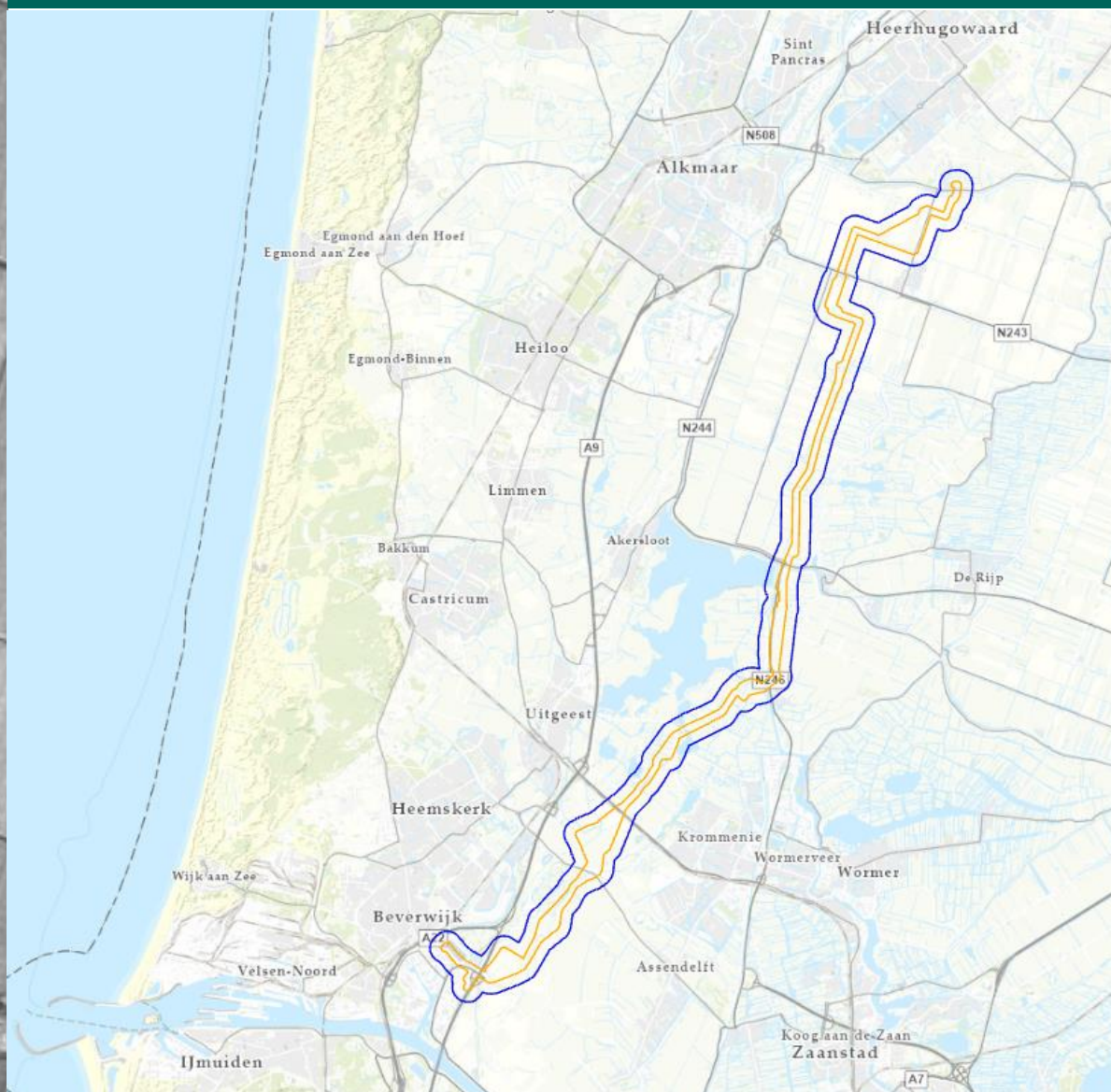
Beverwijk-Oterleek kabeltracé

12 november 2021

Kenmerk REASeuro: RO-200214 versie 8.0 (definitief)

Zaaknummer Arcadis: C05051.200043

Opgesteld conform WSCS-OCE (versie juli 2016)

Historisch Vooronderzoek

Niet Gesprongen Explosieven

Beverwijk-Oterleek kabeltracé

Opdrachtgever	:	Arcadis
Zaaknummer Arcadis	:	C05051.200043
Kenmerk REASeuro	:	73861/RO-200214 versie 8.0 (definitief)
Plaats en datum	:	Riel, 12 november 2021
Auteur	:	dhr. K. Schuddinck, Historicus/Adviseur, MA
Gecontroleerd door	:	dhr. J.H. Kapel, Senior OCE-deskundige dhr. T. van Wijk, Historicus, MA
GIS-ondersteuning door	:	mevr. L. van den Burg, GIS-specialist
Goedgekeurd door	:	dhr. T.P. Kloosterman, Hoofd Advies

REASeuro

dhr. T.P. Kloosterman
Hoofd Advies

**Voor gezien
Arcadis Nederland B.V.**

dhr. W. Arts
Senior projectleider natuurontwikkeling en explosieven

Informatiebescherming. Op grond van artikel 6:162 BW mag niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze, inclusief digitale verwerking, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van REASeuro. De opdrachtgever mag voor intern gebruik duplicaten maken.

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1	INLEIDING	3
1.1	AANLEIDING.....	3
1.2	VOORTRAJECT.....	4
1.3	WERKZAAMHEDEN.....	4
1.4	VERSIEBEHEER.....	5
1.5	ONDERZOEKS- EN ANALYSEGEBIED.....	5
1.6	DOEL.....	6
1.7	METHODIEK	6
1.8	ONDERZOEKSUITSLUITINGEN.....	7
1.9	LEESWIJZER	8
2	INVENTARISATIE BRONNENMATERIAAL.....	9
3	OVERZICHT OORLOGSHANDELINGEN	17
4	ANALYSE OORLOGSHANDELINGEN	21
4.1	BOMBARDEMENTEN EN LUCHTAANVALLEN	21
4.1.1	Bombardement, 6/7 augustus 1940.....	21
4.1.2	Bombardement, 28/29 augustus 1940.....	23
4.1.3	Bombardement, 3 oktober 1940.....	24
4.1.4	Bombardement, 5/6 maart 1943.....	26
4.1.5	Bombardement, 27/28 september 1943.....	27
4.1.6	Bombardement, 1944.....	28
4.1.7	Bombardement, 4 mei 1944	31
4.1.8	Luchtaanval, 21 maart 1945	33
4.1.9	Luchtaanval, 27 maart 1945.....	34
4.2	NEERGESTORTE LANCASTER, 16/17 DECEMBER 1943.....	35
4.3	V1- EN V2-INSLAGEN	36
4.4	MUNITIONSLAGER MONIKA (FORT A/D ST. AAGTENDIJK)	39
4.5	LEEMTEN IN KENNIS	40
5	CONCLUSIE EN ADVIES.....	41
5.1	CONCLUSIE HVO-NGE.....	41
5.2	ADVIES	41
6	BIJLAGEN.....	42
BIJLAGE 1	BEGRIPPENLIJST (2 BLADEN)	43
BIJLAGE 2	GERAADPLEEGDE LITERATUUR	45
BIJLAGE 3	ARCHIEFONDERZOEK NEDERLANDSE ARCHIEVEN	52
BIJLAGE 4	ARCHIEFONDERZOEK INTERNATIONALE ARCHIEVEN	66
BIJLAGE 5	EOD EN MMOD: MUNITIERUIMINGEN EN MIJNENVELDEN.....	71
BIJLAGE 6	CARTOGRAFISCH MATERIAAL.....	74
BIJLAGE 7	OVERZICHT LUCHTFOTO'S.....	85
BIJLAGE 8	IN HET VERLEDEN UITGEVOERDE ONDERZOEKEN	86
BIJLAGE 9	GETUIGEN	88
BIJLAGE 10	CHECKLIST WSCS-OCÉ EN VERZENDLIJST	90
BIJLAGE 11	TEKENINGEN (LOSBLADIG)	91

1 INLEIDING

In dit hoofdstuk is beschreven wat de aanleiding is voor het uitvoeren van het Historisch Vooronderzoek-Niet Gesprongen Explosieven (HVO-NGE). Daarnaast zijn het onderzoeksgebied, het doel van het onderzoek en de methodiek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een leeswijzer. Er dient te worden opgemerkt dat het voorliggende rapport is opgesteld naar aanleiding van een wijziging in het tracé. Dit rapport, met kenmerk 73861 / RO-200214 versie 8.0 (definitief), vervangt de versie 6.0 (definitief).

1.1 AANLEIDING

Op grond van onder meer de Elektriciteitswet 1998 is TenneT verplicht oplossingen voor capaciteitsknelpunten in het hoogspanningsnet te realiseren. In Noord-Holland Noord is sprake van een dergelijk capaciteitsknelpunt.

Het capaciteitsknelpunt wordt veroorzaakt door de toenemende vraag naar elektriciteit van de gebouwde omgeving, de glastuinbouw en de datacenters. Door realisatie van de netverzwaring kan het knelpunt worden opgeheven en kan de belasting verder doorgroeien. Ook maakt netverzwaring de invoeding van zonne- en windenergie op het elektriciteitsnet mogelijk. Het gebiedsplan Wieringermeer dat nu door de gemeente Hollands Kroon en provincie Noord-Holland wordt opgesteld, rekent al op de netverzwaring door TenneT. Kortom, TenneT moet volgens de wet zo spoedig mogelijk het hoogspanningsnet verzwaren tussen Beverwijk en Oterleek, om zo economische ontwikkelingen en de energietransitie mogelijk te maken en te versnellen. Het project betreft de volgende te onderscheiden deelgebieden:

1. Het nieuwe 150kV-inpandige schakelstation op locatie Beverwijk
2. De uitbreiding van het bestaand 150kV-hoogspanningsstation Oterleek, binnen de begrenzing van het huidige stationsterrein;
3. De aanleg van een nieuwe verbinding (twee circuits, 150kV, ondergronds, over voornamelijk agrarische percelen) tussen het nieuwe schakelstation Beverwijk (punt 1) en het bestaande station Oterleek (punt 2);
4. De plaatsing van een nieuwe 380/150kV transformator op het bestaande 380kV-hoogspanningsstation Beverwijk;
5. De verbinding 150kV tussen de nieuwe transformator op het bestaande 380kV-hoogspanningsstation Beverwijk (punt 4) en het nieuw te bouwen 150 kV-schakelstation Beverwijk (punt 2).

Figuur 1: Globaal overzicht plangebied netverzwaring tracé Beverwijk-Velzen-Otterleek (vastgesteld tracé, versie 1.4, augustus 2021).

1.2 VOORTRAJECT

TenneT heeft aangegeven dat ten behoeve van het project reeds twee haalbaarheidsstudies zijn uitgevoerd waarbij (1) de wenselijkheid van zes mogelijke tracés tussen Beverwijk en Oterleek is onderzocht en (2) mogelijke locaties voor een 150kV-hoogspanningsstation in Beverwijk zijn onderzocht. Het tracéonderzoek heeft ertoe geleid dat er drie tracés om verschillende redenen zijn afgefallen en dat er drie mogelijke tracés zijn die nader onderzoek behoeft om te komen tot een voorkeursalternatief. Dat onderzoek heeft inmiddels plaatsgevonden en dat heeft, samen met input van de betrokken gemeenten en de provincie, geleid tot het voorkeurstracé. Het onderzoek naar een locatie voor het 150kV-hoogspanningsstation Beverwijk heeft voldoende informatie geleverd voor een onderbouwde keuze voor een locatie aan de Ringvaartweg in Beverwijk.

Medio oktober 2019 heeft de provincie Noord-Holland besloten tot het inzetten van het instrument 'inpassingsplan' voor dit project. De onderzoeken die in het kader van deze opdracht worden verricht leiden tot een onderbouwing van de uitvoerbaarheid van dat Provinciale Inpassingsplan (PIP).

1.3 WERKZAAMHEDEN

Zoals in paragraaf 1.1 aangegeven bestaan de werkzaamheden in het kader van de netverzwaring uit de aanleg en uitbreidingen op stations en de aanleg van een kabel. Ter plaatse van de bestaande stations bestaan de uitbreidingswerkzaamheden uit het realiseren van extra velden of transformatoren.

De verbinding tussen Beverwijk en Oterleek wordt gerealiseerd door het uitvoeren van gestuurde boringen (Horizontal Directional Drilling, HDD) en open ontgraving. In figuur 1 is globaal weergegeven waar deze

verschillende aanlegmethoden zich bevinden (paars is HDD, groen is open ontgraving). Op basis van de aangeleverde gegevens van TenneT met betrekking tot versie 1.4 (d.d. 19 augustus 2021) schatten wij in dat het tracé voor circa 11 km in open ontgraving wordt aangebracht en voor circa 16 km middels HDD. Deze HDD's bevinden zich met name bij kruisingen van (rijks)wegen, hoofdwatertgangen of gebieden waar belemmeringen voor open ontgravingen aanwezig zijn.

Daarnaast wordt er een verbinding aangelegd tussen het 380 kV station Beverwijk en het nieuwe te realiseren 150 kV station Beverwijk. Deze verbinding heeft een lengte van circa 1,5 km.

Voor de open ontgravingen ter plaatse van agrarische gebieden wordt een diepte aangehouden van 1,8 m-mv. Ter plaatse van de overige gedeelten van het tracé, waar de kabel middels open ontgraving wordt aangelegd, wordt een diepte van 1,2 meter aangehouden. Dit is van belang voor het bepalen van de onderzoekstrategie en ook de uitvoering van de veldonderzoeken in een later stadium.

Voor de HDD-boringen wordt momenteel aangenomen dat deze op het diepste punt van de boring een diepte hebben tussen de 10 en 20 m-mv. In verband met het verrichten van deze boringen, zijn bouwkuipen noodzakelijk ter plaatse van de in- en uitredepunten.

1.4 VERSIEBEHEER

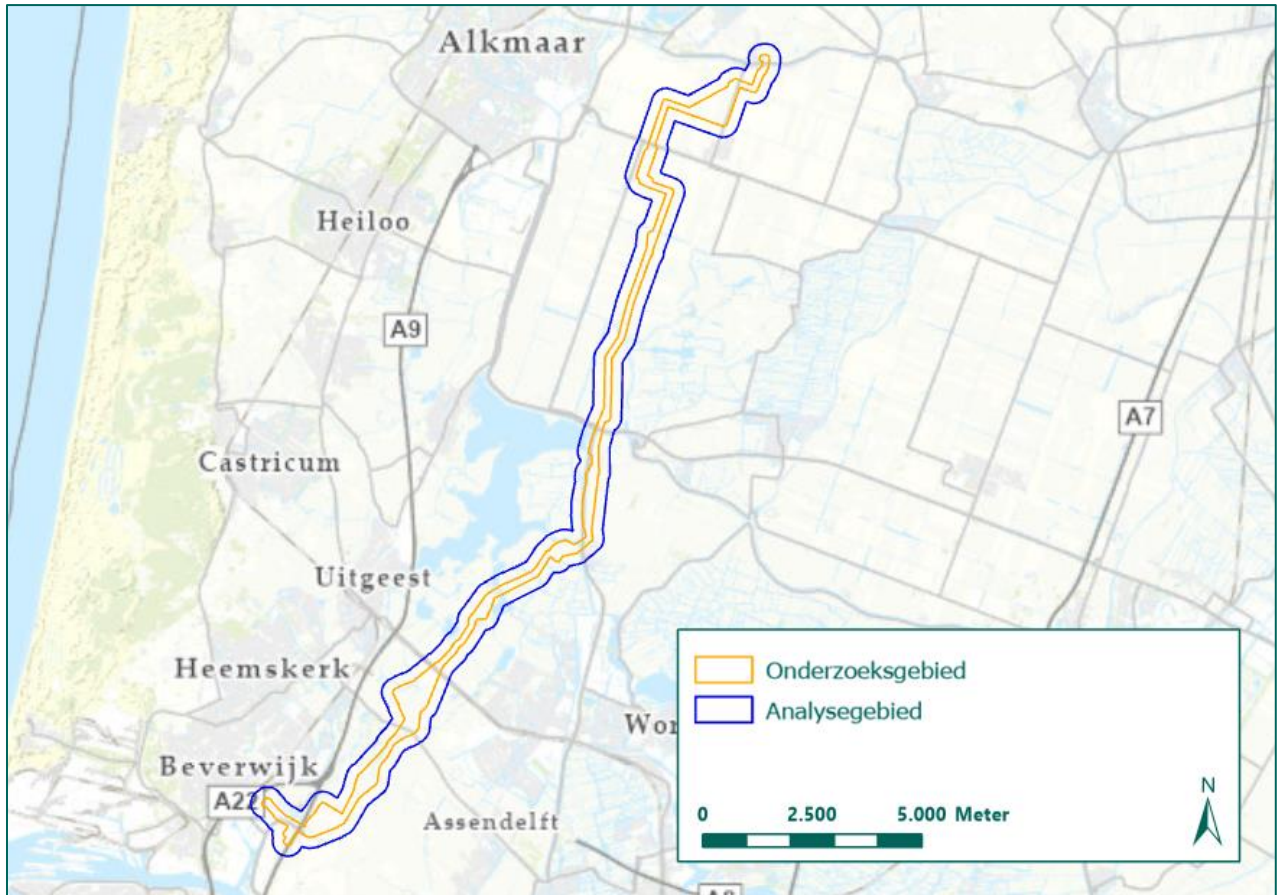
Ten tijde van de uitvraag voor het uitvoeren van de in deze rapportage beschreven onderzoeken, is het op dat moment gekozen tracé onderzocht. Op basis van voortschrijdend inzicht en de uitkomsten van diverse bureaustudies, is het tracé op diverse punten gewijzigd. Ten behoeve van een eenduidige rapportage zijn de volgende momenten aangehouden als uitgangspunt voor het gekozen tracé:

- 26 maart 2020: geleverd bij de uitvraag voor het uitvoeren van bodemonderzoeken
- 8 september 2020: aangeleverd per mail en inzichtelijk gemaakt wat de wijzigingen zijn.
- 23 april 2021: per mail aangeleverd tracé met daarin de gewijzigde zuidelijke helft van het tracé
- 2 juni 2021: levering vastgesteld tracé versie 1.0
- 15 juni 2021: gedeelte tracé Beverwijk 150 – Beverwijk 380 (Transformator 413) vastgesteld en toegevoegd aan tracé versie 1.0 met vaststellingdatum van 8 juni 2021.
- 14 oktober 2021: tracé versie 1.4, vastgesteld op 19 augustus 2021

Onderhavige rapportage heeft betrekking op de ligging van het tracé, welke op 14 oktober is aangeleverd.

1.5 ONDERZOEKS- EN ANALYSEGEBIED

Het onderzoeksgebied betreft het kabeltracé (twee circuits, 150kV) dat ondergronds over voornamelijk agrarische percelen loopt. Het analysegebied betreft een straal van 250 meter rond het onderzoeksgebied om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de omgeving van het onderzoeksgebied ten tijde van de Tweede Wereldoorlog.

Figuur 2: Werk- en onderzoeksgebied (Bron ondergrond: ESRI).

1.6 DOEL

Doel van het HVO-NGE is antwoord te geven op de volgende vragen:

- Is er sprake van een NGE-Risicogebied in (gedeelten van) het onderzoeksgebied naar de situatie van 1945 (het einde van de oorlog)?
- Welke soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoede Niet Gesprongen Explosieven (NGE) kunnen worden verwacht?
- Wat is het advies met betrekking tot de (voorbereiding op de) uit te voeren werkzaamheden?

1.7 METHODIEK

De rapportage is opgesteld volgens het Werkveldspecifiek certificatieschema voor het Systemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE, versie 2016). Aan de hand van een aantal bronnen wordt NGE-gerelateerde informatie van het onderzoeksgebied geïnventariseerd. In de inventarisatie van het bronnenmateriaal wordt gezocht naar gebeurtenissen die hebben geleid tot het in de bodem komen van NGE en gebeurtenissen die hebben geleid tot het verwijderen van NGE uit de bodem.

Uit de geraadpleegde (historische) bronnen komen oorlogshandelingen naar voren.¹ Per oorlogshandeling wordt beoordeeld of deze relevant is voor het onderzoeksgebied en of voldoende historische gegevens beschikbaar zijn voor het analyseren van de oorlogshandeling.

Deze beoordeling bestaat uit het beantwoorden van de volgende vragen:

¹ Oorlogshandelingen worden gedefinieerd als 'gebeurtenissen die kunnen hebben geleid tot de aanwezigheid van NGE'. Voorbeelden van dergelijke gebeurtenissen zijn opgenomen in de begrippenlijst in bijlage 1.

Vond de oorlogshandeling plaats binnen het onderzoeksgebied?

- De oorlogshandeling heeft betrekking op het analysegebied. De oorlogshandeling wordt opgenomen in de oorlogshandelingenlijst.
- De oorlogshandeling vond buiten het analysegebied plaats. De oorlogshandeling is niet relevant en wordt niet vermeld in de oorlogshandelingenlijst.

Wordt de exacte locatie van de oorlogshandeling binnen het analysegebied duidelijk uit het bronnenmateriaal?

- De locatie van de oorlogshandeling kan nauwkeurig worden herleid aan de hand van het bronnenmateriaal. De oorlogshandeling kan worden geanalyseerd.
- De locatie van de oorlogshandeling kan niet met voldoende zekerheid en nauwkeurigheid worden vastgesteld. De oorlogshandeling kan niet nader worden geanalyseerd.

Zijn meerdere bronnen beschikbaar, of wordt de oorlogshandeling door één betrouwbare bron vermeld?

- Er is sprake van één betrouwbare bron of meerdere bronnen die de oorlogshandeling bevestigen. De oorlogshandeling kan worden geanalyseerd.
- Eén onvoldoende betrouwbare bron vermeldt de oorlogshandeling. De oorlogshandeling wordt gemeld in de oorlogshandelingenlijst, maar het is niet mogelijk deze te analyseren.

Op basis van analyse van de relevante oorlogshandelingen wordt vastgesteld of binnen het onderzoeksgebied een aantoonbaar verhoogd risico bestaat op het aantreffen van NGE. Als dat het geval is, wordt het NGE-Risicogebied horizontaal afgebakend naar de situatie van 1940-1945 en wordt een advies gegeven. Het eindresultaat betreft deze rapportage en, in het geval van een positief advies, een bijbehorende NGE-Risicokaart.

Bij het opstellen van het HVO-NGE is gebruik gemaakt van ArcGIS Pro 2.5.1². Binnen dit geografische informatiesysteem zijn kaartmateriaal en luchtfoto's ingepast op de hedendaagse topografische kaart. Daarnaast is GIS gebruikt voor het aanduiden van locaties waar oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden op basis van de oorlogshandelingenlijst (zie hoofdstuk 3) en het intekenen van NGE-Risicogebieden, militaire infrastructuur etc.

Het onderzoek is uitgevoerd door een projectteam bestaande uit Historici, een GIS-specialist en een Senior OCE-deskundige. Op pagina 1 van dit rapport staan de betrokken deskundigen vermeld.

1.8 ONDERZOEKSUITSLUITINGEN

In overeenkomst met de uitgebrachte offerte, is een aantal onderzoek uitsluitingen vastgesteld. In dit HVO-NGE worden de volgende zaken uitgesloten:

- Hoeveelheid achtergebleven NGE. De hoeveelheid achtergebleven NGE is uitsluitend aangegeven indien dit kon worden achterhaald op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal. Indien dit niet mogelijk was, is dit als onbekend genoteerd.
- Contra-indicaties. Ontwikkelingen in de periode 1945 tot heden worden in dit HVO-NGE niet onderzocht. Het vaststellen van contra-indicaties op basis van historisch onderzoek wordt door REASeuro als te beperkt beschouwd. Indien sprake is van een NGE-Risicogebied wordt geadviseerd de contra-indicaties en de gevolgen hiervan in een Projectgebonden Risicoanalyse-Niet Gesprongen Explosieven (PRA-NGE) op te nemen.
- Verticale afbakening. De verticale afbakening van de NGE-Risicogebieden hangt nauw samen met vast te stellen contra-indicaties, zoals het afgraven of ophogen van gebieden. Het nauwkeurig vaststellen van een verticale afbakening wordt om deze reden niet in het historisch vooronderzoek verricht. Indien sprake is van een NGE-Risicogebied, wordt geadviseerd de verticale afbakening vast te stellen in een

---

² In het vervolg aangeduid als GIS.

PRA-NGE. De maximale penetratiediepte vormt de ondergrens van de verticale afbakening. Deze wordt hoofdzakelijk bepaald door de weerstand van de bodem en de wijze waarop het betreffende NGE in het gebied terecht is gekomen.

1.9 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 zijn de geraadpleegde bronnen opgenomen. Op basis van deze bronnen is in hoofdstuk 3 een oorlogshandelingenlijst samengesteld. De oorlogshandelingen die als relevant zijn aangemerkt in de gebeurtenissenlijst, worden in hoofdstuk 4 geanalyseerd om vast te stellen of sprake is van een NGE-Risicogebied. Tot slot is in hoofdstuk 5 het advies opgenomen.

Een begrippenlijst ter verduidelijking is opgenomen in bijlage 1. Uitgebreide opsommingen van de geraadpleegde bronnen met aanvullende toelichting zijn weergegeven in bijlage 2 tot en met 9. Bijlage 10 bevat een checklist op basis van het WSCS-OCE. De tekeningen zijn opgenomen in bijlage 11.

2 INVENTARISATIE BRONNENMATERIAAL

In dit hoofdstuk is beschreven welke bronnen zijn geraadpleegd. Per geraadpleegde bron is in de bijlagen een overzicht opgenomen van het verzamelde bronnenmateriaal. Volgens het WSCS-OCE dient een aantal bronnen verplicht en aanvullend te worden geraadpleegd. REASeuro voldoet aan de gestelde eisen in het WSCS-OCE en raadpleegt daarnaast aanvullende bronnen die niet verplicht zijn gesteld. De bronnen die voor dit HVO-NGE zijn geraadpleegd, zijn weergegeven in Tabel 1.

Bron	Verplicht volgens WSCS-OCE	Geraadpleegd voor voorliggend HVO-NGE
Literatuur	☐	■
Nederlandse archieven		
Gemeentelijk archief	☐	■
Provinciaal archief	☐	■
Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH, Den Haag)		■
NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD, Amsterdam)		■
Nationaal Archief (NA, Den Haag)		■
Generaal Maczek Museum (GMM, Breda)		n.v.t.
Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD, Soesterberg)		
• Munitieruimrapporten EOD 2010-heden	☐	■
• Mijneveldkaarten	☐	■
Ministerie van Defensie - Semi-Statistisch Informatiebeheer (SIB, Rijswijk)		
• Munitieruimrapporten EOD 1971-2010	☐	■
• MMOD-archief	☐	■
Luchtfotocollecties		
Bibliotheek Wageningen Universiteit (Wageningen, NL)	☐	■
Topografische Dienst Kadaster (Zwolle, NL)	☐	■
Haagse Beeldbank (Den Haag, NL)		n.v.t.
Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH, Den Haag, NL)		■
The National Collection of Aerial Photography (NCAP, Edinburgh, VK)		■
Laurier Military History Archive (LMH, Waterloo, CA)		■
National Archives and Records Administration (NARA, College Park (MD), VS)		■
Luftbilddatenbank (LBDB, Estenfeld, DU)		■
Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa, Freiburg, DU)		■
War Heritage Institute (WHI, Brussel, BE)		n.v.t.
Imperial War Museum (IMW, Londen, VK)		■
Internationale archieven		
The National Archives (TNA, Londen, VK)		■
Liddell Hart Centre for Military Archives (LHCMA, Londen, VK)		■
Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa, Freiburg, DU)		■
Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde (BaBL, Berlijn, DU)		■
National Archives and Records Administration (NARA, College Park (MD), VS)		■
Library and Archives Canada (LAC, Ottawa, CA)		■
Centrum voor Historische Documentatie Defensie (CHDD, Evere, BE)		n.v.t.
Le service historique de la Défense (SHD, Vincennes, FR)		n.v.t.

Internetbronnen		
Beeldbank WO2		■
Delpher		■
Fold3		■
German Docs in Russia		■
Lexicon der Wehrmacht		■
Royal Artillery Units Netherlands		n.v.t.
Verliesregister Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945		■
Vergeltungswaffen: V1 en V2 inslagen in Nederland		■
Kaartmateriaal		
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)		■
Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)		■
Topografische Dienst Kadaster – Stafkaartencollectie (Zwolle, NL)		■
Topotijdreis.nl		■
Overige bronnen		
Getuigen / locatiedeskundigen (wanneer mogelijk)		■
Plaatselijke musea		■
Heemkundekring		■
In het verleden uitgevoerde NGE-bodemonderzoeken		■

Tabel 1: Geraadpleegde bronnen.

Literatuur

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de geraadpleegde literatuur. In de literatuur is gezocht naar beschrijvingen van voor het analysegebied mogelijk relevante gebeurtenissen. Deze gebeurtenissen zijn per tijdvak in de in bijlage 2 opgenomen tabellen weergegeven. Per gebeurtenis is een verwijzing opgenomen naar de betreffende bron en bladzijde.

Gemeentelijk en Provinciaal Archief

Het analysegebied is gelegen in de voormalige gemeenten Oterleek, Oudorp, Zuid- en Noord-Schermer, Graft, Akersloot, Uitgeest, Krommenie, Assendelft, Heemskerk en Beverwijk. De archieven van voornoemde gemeenten zijn geraadpleegd. Specifiek is gezocht naar documentatie met betrekking tot de volgende oorlogshandelingen:

Conform WSCS-OCE

- Luchtbeschermingsdienst
- Rapporten met betrekking tot geruimde NGE
- Schaderapporten

Standaard aanvullend door REASeuro

- Meldingen van neergestorte vliegtuigen
- Ruimingen van verdedigingswerken
- Rapportages van de gemeentelijke politie
- Rapportages van de gemeentelijke brandweer
- Meldingen van oorlogsslachtoffers
- Verslagen van ooggetuigen
- Documenten met betrekking tot de bevrijding
- Naoorlogs: omnummering van woningen

In het provinciaal archief van Noord-Holland is onderzoek uitgevoerd naar de volgende archiefstukken:

Conform WSCS-OCE

- Documentatie van het Militair Gezag
- Documentatie van het Provinciaal Bestuur

Standaard aanvullend door REASeuro

- Locatie specifieke dossiers, zoals documentatie over de streek, polder, dorp etc.
- Rapporten met betrekking tot geruimde NGE
- Meldingen van neergestorte vliegtuigen
- Documenten met betrekking tot de bevrijding

In bijlage 3 is een gedetailleerd overzicht opgenomen van alle geraadpleegde archieven en inventarissen en de informatie die in de archieven en inventarissen is aangetroffen.

Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) in Den Haag

Het NIMH beheert onder andere de collecties Gevechtsverslagen en –rapporten mei 1940 (Collectie 409), De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II / De Groene Serie (Collectie 492) en Duitse verdedigingswerken (Collectie 575). De collecties 409 en 575 dienen volgens het WSCS-OCE te worden geraadpleegd indien er aanwijzingen zijn dat binnen het onderzoeksgebied grondgevechten hebben plaatsgevonden in mei 1940 of dat er Duitse stellingen hebben gelegen. Door REASeuro worden deze collecties standaard geraadpleegd, evenals Collectie 492. Daarnaast is via archieven.nl in de collectie van het NIMH gezocht naar aanvullende collecties met informatie over het onderzoeksgebied. Het raadplegen van bovenvermelde collecties heeft geen resultaten opgeleverd voor het analysegebied.

NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD) in Amsterdam

Het NIOD beschikt over de archieven van de diverse bezettingsautoriteiten tijdens de Tweede Wereldoorlog. REASeuro raadpleegt standaard voor ieder HVO-NGE de volgende archieftoegangen:

- Toegang 216k: Collectie Departement van Justitie.
- Toegang 077: Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen- Höhere SS-und Polizeiführer Nord-West.

Beide collecties bevatten informatie over neergekomen bommen en vliegtuigen binnen Nederland. Daarnaast is via archieven.nl in de collectie van het NIOD gezocht naar aanvullende inventarisnummers met betrekking tot het onderzoeksgebied. In het NIOD is relevante informatie aangetroffen voor het onderzoeksgebied, zie bijlage 3.

Nationaal Archief (NA) in Den Haag

In het NA zijn de stukken geraadpleegd van de Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen (Toegang 2.04.53.15), waarin meldingen van uitgevoerde luchtaanvallen zijn opgenomen. Wanneer er aanwijzingen zijn dat militaire infrastructuur aanwezig was binnen het onderzoeksgebied, wordt tevens het Bunkerarchief (Toegang 2.13.167) ingezien, om de specifieke locatie en doel van het object vast te stellen. Op de blokkaarten van het bunkerarchief zijn binnen het analysegebied geen stellingen waargenomen. Verder is de collectie van het NA via <https://www.nationaalarchief.nl> doorzocht. Het raadplegen van het NA heeft informatie opgeleverd voor het onderzoeksgebied, zie bijlage 3.

Generaal Maczek Museum (GMM) in Breda

Nederland is voor een groot deel bevrijd door de 1^e Poolse Pantserdivisie, die onder het commando van Generaal Maczek onder Britse leiding vochten. Het GMM in Breda is gewijd aan de geschiedenis van de verschillende Poolse eenheden die in Nederland aanwezig waren in 1944 en 1945. In het GMM zijn diverse gevechtsverslagen geraadpleegd door REASeuro waarin de Poolse eenheden hebben aangeduid waar zij oorlogshandelingen, zoals grondgevechten en tankbeschietingen, hebben uitgevoerd. De gevechtsverslagen zijn beschikbaar in het Pools en grotendeels vertaald in het Engels of Nederlands. Indien eenheden van de 1^e Poolse Pantserdivisie binnen het onderzoeksgebied actief zijn geweest wordt de

documentatie uit het GMM gebruikt. Aangezien binnen het onderzoeksgebied geen eenheden van de 1^e Poolse Pantserdivisie bij gevechtshandelingen betrokken zijn geweest, is het GMM voor voorliggend onderzoek niet geraadpleegd.

Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD) in Soesterberg

De EOD heeft de inventarissen van de munitieruimrapporten³ beschikbaar gesteld. Via de EOD zijn de munitieruimrapporten van 2010 tot heden opgevraagd. In bijlage 5 is een overzicht opgenomen van de in het analysegebied verrichte ruimingen.

Daarnaast is bij de EOD nagevraagd of in het onderzoeksgebied mijnevelden of mijnenverdachte gebieden hebben gelegen. De EOD heeft overzichtskaarten aangeleverd die informatie bieden over de mogelijke aanwezigheid van mijnevelden binnen het analysegebied, zie bijlage 5 en 6.

Ministerie van Defensie - Semi-Statistisch Informatiebeheer (SIB) in Rijswijk

Bij het SIB zijn de munitieruimrapporten van de EOD ondergebracht van 1971 tot 2010. Voor voorliggend onderzoek zijn munitieruimrapporten aangevraagd, waarbij munitie is geruimd door de EOD in of in de directe nabijheid van het analysegebied. Tevens is in het SIB het archief van de Mijn- en Munitie Opruimingsdienst (MMOD) geraadpleegd. De MMOD is een voorloper van de EOD en heeft direct na de oorlog veel munitie geruimd.

Luchtfoto's

Via de volgende instanties zijn luchtfoto's geraadpleegd van tijdens en vlak na de oorlog:

- Bibliotheek Wageningen Universiteit (Wageningen, NL);
- Topografische Dienst Kadaster (Zwolle, NL);

In bijlage 7 is een overzicht opgenomen van de gegeorefererde en geanalyseerde luchtfoto's van het analysegebied en is de selectie van deze luchtfoto's gemotiveerd. De luchtfoto's geven informatie over de situatie in oorlogstijd en mogelijk zijn sporen van de oorlog, zoals kraters en verdedigingsstellingen, waar te nemen. De luchtfoto's zijn ingepast in tekening 01.

The National Archives (TNA) in Londen, Verenigd Koninkrijk

REASeuro beschikt over de Operation Record Books (ORB's) van verschillende Britse luchtmachteenheden die actief waren boven Nederland, zoals Second Tactical Air Force, Fighter Command, Coastal Command en Bomber Command. Daarnaast beschikt REASeuro over de *War Diaries* van diverse geallieerde eenheden die betrokken waren bij gevechten in Nederland en het ruimen van munitie. Deze documentatie is opgenomen in een database, waarin is gezocht op de kaartvierkanten zoals weergegeven op de stafkaart (zie bijlage 6), op de onderliggende coördinaten, op plaatsnamen en data waarop oorlogshandelingen plaatsvonden. In deze database is gezocht naar primair bronnenmateriaal uit TNA met betrekking tot oorlogshandelingen die hebben plaatsgevonden in het analysegebied. In bijlage 4 is deze informatie en een overzicht van de door REASeuro in TNA geraadpleegde archiefstukken opgenomen.

Liddell Hart Centre for Military Archives (LHCMA) in Londen, Verenigd Koninkrijk

In het LHCMA heeft REASeuro diverse archiefstukken geraadpleegd met betrekking tot de bevrijding van Nederland. Zo zijn onder meer luchtfoto's, kaartmateriaal en gevechtsverslagen ingezien, waarmee oorlogshandelingen binnen Nederland kunnen worden geanalyseerd. Tevens is documentatie aangetroffen in het LHCMA van oorlogshandelingen die plaatsvonden gedurende de Duitse inval in Nederland in mei 1940. Voor voorliggend HVO-NGE heeft het raadplegen van het LHCMA geen relevante informatie opgeleverd.

---

³ De munitieruimrapporten worden ook wel MORA's of UO's genoemd.

Bundesarchiv-Abteilung Militärarchiv (BaMa) in Freiburg, Duitsland

REASeuro beschikt over diverse stukken uit het Bundesarchiv-Abteilung Militärarchiv in Freiburg. Deze afdeling van de Duitse nationale archieven bevat stukken van de Duitse krijgsmacht gedurende de Tweede Wereldoorlog. De volgende toegangen zijn door REASeuro voor het huidige onderzoek geraadpleegd:

- RL 2-II Generalstab der Luftwaffe / Luftwaffenführungsstab;
- RM 45-II Dienststellen und Kommandostellen der Kriegsmarine im Bereich Deutsche Bucht und Niederlande.

Tevens beschikt REASeuro over krijgsgedagboeken van Duitse eenheden die in Nederland hebben gevochten in mei 1940, gedurende de bevrijding in 1944 en 1945 en eenheden die in Nederland gestationeerd waren gedurende de bezettingsperiode. Overig bronnenmateriaal dat is verzameld in het BaMa betreffen kaarten, informatie over munitieopslagplaatsen, krijgsgedagboeken en luchtfoto's van de Duitse luchtmacht en marine uit de Tweede Wereldoorlog. In deze stukken is gezocht naar relevante informatie voor het analysegebied. Het raadplegen van het BAMA heeft relevante resultaten opgeleverd voor dit HVO-NGE, zie bijlage 4.

Bundesarchiv in Berlin-Lichterfelde (BaBL) in Berlijn, Duitsland

In het Bundesarchiv in Berlijn, locatie Lichterfelde, zijn de afdelingen *Zentrale Verwaltungsangelegenheiten*, *Archivtechnik und zentrale fachliche Dienstleistungen*, *Bereitstellung* en *Filmarchiv* ondergebracht. Door REASeuro zijn verschillende stukken geraadpleegd met betrekking tot neergekomen bommen en locaties waar schade was ontstaan als gevolg van de Tweede Wereldoorlog. Voor voorliggend onderzoek heeft het raadplegen van het Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde relevante informatie opgeleverd, zie bijlage 4.

The National Archives and Records Administration (NARA) in College Park, Maryland, Verenigde Staten

REASeuro beschikt over een grote collectie archiefstukken uit de NARA. Het betreffen stukken met betrekking tot de activiteiten van de Amerikaanse luchtmacht, zoals de Mission Reports, stukken van de militaire inlichtingendienst, War Diaries van Amerikaanse grondeenheden en buitgemaakte Duitse documenten. Het raadplegen van de NARA heeft relevante resultaten opgeleverd voor dit onderzoek, zie bijlage 4.

Library and Archives of Canada (LAC) in Ottawa, Canada

Het LAC beheert een grote collectie kaarten en documenten van de Canadese eenheden die meevochten in het Britse leger ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Zo beschikt REASeuro over diverse Defence Overprints uit het LAC. Indien aanwijzingen worden aangetroffen dat Canadese grondeenheden binnen het analysegebied hebben gevochten dan worden de gevechtsverslagen van deze eenheden in het LAC geraadpleegd, die zijn te vinden onder Record Group 24-C-3. Deze gevechtsverslagen bieden aanvullende informatie over locaties waar oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden waarbij Canadese grondeenheden betrokken waren gedurende de bevrijding van Nederland in 1944 en 1945. De documenten kunnen overlap hebben met de gevechtsverslagen die in TNA in Londen liggen opgeslagen. Het raadplegen van het LAC heeft relevant kaartmateriaal opgeleverd, zie bijlage 6.

Centrum voor Historische Documentatie Defensie (CHDD) in Evere, België

De archiefdienst van het Belgisch Leger is gevestigd in het kazernekwartier in Evere, Brussel. Deze instelling bewaart de archieven van het Belgisch Leger van circa 1939 tot heden. In deze archiefinstelling zijn de verslagen van de relevante Belgische eenheden geraadpleegd die in mei 1940 actief waren in Zeeland en nabij de Belgisch-Nederlandse grens. Indien Belgische eenheden bij grondgevechten in Nederland in mei 1940 betrokken zijn geweest dan worden de gevechtsverslagen van deze eenheden in het CHDD geraadpleegd. Vanwege de ligging van het analysegebied dient het CHDD voor voorliggend HVO-NGE niet te worden geraadpleegd.

Le service historique de la Défense (SHD) in Vincennes, Frankrijk

In het SHD zijn de documenten van de Franse krijgsmacht opgeslagen. Gedurende de meidagen van 1940 hebben verschillende Franse eenheden op Nederlands grondgebied gevochten tegen Duitse soldaten, om

de Duitse opmars te voorkomen. Indien Franse soldaten binnen het onderzoeksgebied gevechtshandelingen hebben uitgevoerd, worden door REASeuro de Franse gevechtsverslagen uit het SHD geraadpleegd. Vanwege de ligging van het analysegebied dient het SHD voor voorliggend HVO-NGE niet te worden geraadpleegd.

Beeldbank WO2

Het NIOD beheert een digitale database van foto's die zijn genomen gedurende de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Via deze database kunnen foto's worden bekeken van diverse oorlogs- en verzetsmusea, herinneringscentra, regionale archiefinstellingen en het NIOD zelf. REASeuro heeft onderzocht of voor het analysegebied relevante foto's te vinden zijn binnen de database. Deze zoekslag heeft geen relevante informatie opgeleverd.

Delpher

Via de website <https://www.delpher.nl/> kunnen digitaal kranten, boeken en tijdschriften worden ingezien. REASeuro heeft Delpher geraadpleegd om na te gaan of er meldingen zijn gedaan van oorlogshandelingen gedurende de Tweede Wereldoorlog binnen het analysegebied. Daarnaast is onderzocht of na afloop van de Tweede Wereldoorlog informatie kan worden gevonden van ruimingen van NGE binnen het onderzoeksgebied. Het raadplegen van Delpher heeft voor voorliggend onderzoek relevante resultaten opgeleverd, zie bijlage 2.

Fold3

REASeuro beschikt over een account bij de website <https://www.fold3.com/>. Op deze website zijn uiteenlopende documenten met betrekking tot oorlogshandelingen te vinden gedurende de Eerste en Tweede Wereldoorlog. De website is geraadpleegd, maar heeft geen relevante informatie voor het onderzoeksgebied opgeleverd.

German Docs in Russia

Gedurende en na afloop van de Tweede Wereldoorlog hebben Amerikaanse en Russische eenheden diverse buitgemaakte Duitse documenten mee terug genomen naar hun vaderland. De Amerikanen hebben deze documenten ontsloten in de NARA, maar van de Russische buitgemaakte documenten was lange tijd niets bekend. Inmiddels is een groot deel van de buitgemaakte Duitse stukken via de website wwii.germandocsinrussia.org in te zien. Deze documenten bevatten ook vermeldingen van oorlogshandelingen in Nederland en worden door REASeuro voor ieder onderzoek ingezien op relevantie voor het desbetreffende analysegebied. Voor het huidige analysegebied is op de website geen relevante informatie gevonden.

Lexikon der Wehrmacht

De website <http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/> bevat overzichten van de inrichting van de diverse Duitse legeronderdelen die actief waren gedurende de Tweede Wereldoorlog. De website biedt aanvullende informatie over gevechtsformaties, gebruikte munitie-uitrustingen en ingezette vliegtuigen door de Luftwaffe. REASeuro heeft een deel van de website in een database ontsloten, waardoor gemakkelijk kan worden gezocht naar relevante informatie met betrekking tot het analysegebied. Het raadplegen van de website heeft geen relevante resultaten opgeleverd.

Royal Artillery Units Netherlands

Wanneer aanwijzingen zijn aangetroffen dat geallieerde artilleriebeschietingen hebben plaatsgevonden in of in de nabijheid van het analysegebied, dan wordt de website <https://www.royalartilleryunitsnetherlands1944-1945.com/> geraadpleegd door REASeuro. Deze website bevat gedetailleerde informatie over ingezette kalibers geschutmunitie gedurende de geallieerde artilleriebeschietingen. Aangezien er geen indicaties zijn dat binnen het analysegebied geallieerde artilleriebeschietingen zijn uitgevoerd, is de website niet geraadpleegd.

Verliesregister Studiegroep Luchtoorlog (SGLO)

De Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945 (SGLO) heeft een database waarin alle bij de studiegroep bekende vliegtuigcrashes tijdens de oorlog zijn opgenomen. Deze database kan ingezien worden via de website <https://www.verliesregister.studiegroepvluchoorlog.nl/>. De database bevat informatie over meer dan 6.000 neergestorte vliegtuigen op Nederlands grondgebied. Dit register is geraadpleegd, de resultaten zijn verwerkt in bijlage 2.

Vergeltungswaffen: V1 en V2 inslagen in Nederland

De website van V1 en V2 inslagen in Nederland wordt geraadpleegd. De V1 staat voor *Vergeltungswaffe 1* (vergeldingswapen) en was een onbemand straalvliegtuig met een explosieve lading. De V2 staat voor *Vergeltungswaffe 2*, een ballistische raket met explosieve gevechtshoofd. Deze vergeldingswapens zijn door de Duitsers op grote schaal op Londen en Antwerpen afgeschoten, maar bereikten regelmatig niet het doel (vooral de V1) en kwamen neer op Nederlands grondgebied. Via de website <http://www.vergeltungswaffen.nl/> kunnen locaties worden opgezocht waar de V-wapens zijn neergekomen in Nederland, met aanvullende informatie zoals de datum en bronvermelding. De website heeft voor het huidige HVO-NGE relevante informatie opgeleverd, zie bijlage 2.

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Via de website <https://www.ahn.nl/ahn-viewer> kunnen digitale hoogtekarten van Nederland worden ingezien. Deze hoogtekarten maken het mogelijk om verstoringen in het landschap, die gerelateerd kunnen worden aan oorlogshandelingen, inzichtelijk te maken. Vooral in gebieden waar sinds de Tweede Wereldoorlog weinig tot geen grondroerende werkzaamheden hebben plaatsgevonden, zoals bos- en duingebieden, kunnen mogelijke verstoringen als bomkraters en oude loopgraven via het AHN worden waargenomen. In bijlage 6 is een uitsnede van het huidige onderzoeksgebied in het AHN weergegeven.

Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)

De IKME is een interactieve kaart van Nederland en is gecreëerd op initiatief van de Stichting RAAP. Op de website <http://www.ikme.nl/> kan de kaart worden ingezien. De kaart bevat indicatieve locaties van onder andere Duitse en Nederlandse verdedigingslijnen, slagvelden, (schijn)vliegvelden en munitieopslagplaatsen. Ter aanvulling wordt deze website door REASeuro geraadpleegd, zie bijlage 6.

Topografische Dienst Kadaster - Stafkaartencollectie

Voor de gegevens uit geallieerde bombardementsgegevens, gevechtsverslagen en ruimingen van NGE is het gebruik van de geallieerde stafkaarten essentieel. Deze kaarten zijn afkomstig uit de Tweede Wereldoorlog en zijn voorzien van het coördinatenstelsel dat de geallieerden toen gebruikten. De afdeling GEO-informatie van het Kadaster in Zwolle beschikt over de collectie geallieerde stafkaarten uit WOII. De geallieerde stafkaarten worden in het rapport weergegeven en gekoppeld aan relevante meldingen van bombardementen of oorlogshandelingen door grondeenheden binnen het analysegebied. Daarnaast zijn bij het Kadaster diverse Defence Overprints verkrijgbaar. De geallieerde stafkaart is weergegeven in bijlage 6. Via het Kadaster is tevens een Defence Overprint beschikbaar gebleken, die in bijlage 6 is opgenomen.

Topotijdreis.nl

Via de website <http://www.topotijdreis.nl/> kunnen topografische kaarten van Nederland worden ingezien van 1815 tot heden. Voor dit HVO-NGE worden deze kaarten gebruikt om locaties te bepalen ten tijde van de Tweede Wereldoorlog in Nederland, zie bijlage 6.

Getuigen en locatiedeskundigen

Voor dit HVO-NGE zijn geen getuigen gehoord, wel is gebruik gemaakt van twee getuigenverslagen die in 2012 door REASeuro zijn opgesteld in het kader van een eerder uitgevoerd HVO-NGE. Het eerder uitgevoerde onderzoek is opgenomen in bijlage 8, de getuigenissen in bijlage 9.

Plaatselijke musea

In Nederland zijn diverse musea te vinden die gespecialiseerd zijn in de Tweede Wereldoorlog in een specifiek gebied in Nederland. Voor voorliggend onderzoek is geen contact opgenomen met een museum, aangezien de reeds geraadpleegde bronnen een goed beeld geven van oorlogshandelingen binnen het analysegebied.

Heemkundekringen

Overall in Nederland zijn heemkundekringen te vinden die geschiedkundige informatie over hun dorp, stad of gemeente delen via hun website of artikelen. Door REASeuro zijn publicaties geraadpleegd van de Stichting Historisch Oudorp en de Oudheidkundige Vereniging Graft-De Rijk. Voor het analysegebied is echter geen relevante informatie aangetroffen.

In het verleden uitgevoerde NGE-bodemonderzoeken

In de database van REASeuro is gezocht naar in het verleden uitgevoerde NGE-bodemonderzoeken die relevant zijn voor het voorliggende HVO-NGE. Mogelijk relevante NGE-bodemonderzoeken omvatten historische vooronderzoeken, projectgebonden risicoanalyses, detectierapporten en proces-verbalen van oplevering. In bijlage 8 is weergegeven welke in het verleden uitgevoerde onderzoeken in de omgeving zijn uitgevoerd.

3 OVERZICHT OORLOGSHANDELINGEN

Uit het geraadpleegde bronnenmateriaal zijn diverse oorlogshandelingen in en in de omgeving van het analysegebied naar voren gekomen. In dit hoofdstuk worden deze oorlogshandelingen gevat in een chronologische oorlogshandelingenlijst. Per oorlogshandeling staat beschreven welke bronnen beschikbaar zijn voor elke oorlogshandeling. Ten slotte wordt per oorlogshandeling in de lijst vermeld of deze al dan niet relevant is voor het analysegebied (zie ook § 1.4). Aan de hand van de oorlogshandelingenlijst wordt bepaald welke oorlogshandelingen in hoofdstuk 4 worden geanalyseerd. De locaties waar de relevante oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden zijn (indicatief) ingetekend in GIS en zijn weergegeven in Tekening 02: Feitenkaart.

Gebeurtenis Datum	Omschrijving	Bronnenmateriaal				Analyse Relevant?	Paragraaf/ID nr. feitenkaart
		Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto		
6/7 augustus 1940	Om 2.30 uur komen vier bommen neer op een weiland aan de Groenen dijk te Assendelft.		NA, toegang 2.04.53.15, inv.75. GZ, toegang OA-0031, inv. 480.	TNA: AIR 14-2666, 14-3156, 24-222, 25-51, 27-388, 27-645.	H-0164_0063_1940_09_06.tif	Ja, betreft mogelijk het analysegebied.	4.1.1 / BO_01
28/29 augustus 1940	In een weiland naast een terrein van de Duitse Wehrmacht zijn acht bommen neergekomen.	DEL (31 augustus 1940)	NA, toegang 2.04.53.15, inv.75. GZ, toegang OA-0031, inv. 480.	TNA: AIR 14-2666, 24-222, 25-22.		Ja, betreft mogelijk het analysegebied.	4.1.2 / BO_02
3 oktober 1940	Om 5.45 uur twee bommen ingeslagen op en nabij het Wehrmachtterrein in Assendelft.		NA, toegang 2.04.53.15, inv.75 NIOD, toegang 077, inv. 1328. GZ, toegang OA-0031, inv. 480. NHA, toegang 2362, inv. 4250.	TNA: AIR 14-2668, 14-3168, 24-223, 25-93, 27-655. BAMA: RL2-II, inv. 216. BABL: NS1-571.	H_0375_0221_1940_10_28.tif	Ja, betreft mogelijk het analysegebied.	4.1.3 / BO_03
21 november 1942	Om 13.45 voeren vier Spitfires een aanval uit op een ronde tank in een veld bij Uitgeest.	ZWA 1, WIT				Nee, betreft de gashouder aan de Tolweg. De gashouder valt buiten het analysegebied.	-
5/6 maart 1943	Bombardement met brandbommen. Op weilanden nabij de Groende Dijk (Assendelft) zijn acht brandbommen aangetroffen, waarvan vier niet ontbrand.		GZ, toegang OA-0031, inv. 480.			Ja, betreft mogelijk het analysegebied.	4.1.4 / BO_04

Gebeurtenis Datum	Omschrijving	Bronnenmateriaal				Analyse Relevant?	Paragraaf/ID nr. feitenkaart
		Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto		
1 mei 1943	Eén Mosquito voerde een aanval uit op een aak in een kanaal tussen Akersloot en Purmerend.	ZWA 1				Nee, geen precieze locatie bekend.	-
3 juli 1943	Acties door Fighter Command. Om 9.45 uur wordt tussen Krommenie en Uitgeest een arbeider gewond bij een beschieting.	ZWA 2				Nee, geen precieze locatie bekend.	-
17 juli 1943	Tijdens een terugvlucht van B-17 bommenwerpers worden zeven bommen op Beverwijk afgeworpen.	ZWA 2				Nee, geen precieze locatie bekend.	-
27/28 september 1943	Bomber Command. Eén toestel voerde een aanval uit op een stelling bij Akersloot.	ZWA 2		TNA: AIR 14-2677, AIR 24-259, AIR 25-93, AIR 27-651.		Ja, het analysegebied loopt door de voormalige gemeente Akersloot.	4.1.5 / BO_05
16/17 december 1943	Een Lancaster van 7 Squadron stort neer om 18.02 uur aan de Molenweg C42 in Oterleek.	SGLO		TNA: AIR 14-2678, 27-100.		Ja, de Molenweg heeft overlap met het analysegebied.	4.2 / BO_10
1944	Bombardement in de omgeving van de Zuidervaart, gemeente Zuid- en Noord-Schermer.		Eerder onderzoek.			Ja, de kraters worden in en in de omgeving van het analysegebied gemeld.	4.1.6 / BO_06
10 februari 1944	Een B-17 bommenwerper explodeert in de lucht nabij Bush en Dam.	SGLO, KEM, ZEV	NIOD, toegang 216k, inv. 180.			Nee, ontploffing en crash buiten het analysegebied.	-
4 mei 1944	Melding van het neerkomen van brand- en brisantbommen in Oterleek en grens met Oudorp.		RAA: toegang 0599, inv. 539.	TNA: AIR 40-619. NARA: RG 18, Entry 7, Box 4681.		Ja, één van de brisantbommen is in het analysegebied neergekomen.	4.1.7 / BO_07
Medio 1944	Een dekschuit op het Noordhollands kanaal wordt bij Duivelshoek beschoten door Thunderbolts.	DOR				Nee, gebeurtenis vindt plaats buiten het analysegebied.	-

Gebeurtenis Datum	Omschrijving	Bronnenmateriaal			Luchtfoto	Analyse Relevant?	Paragraaf/ID nr. feitenkaart
		Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven			
5 september 1944	Om 17.07 uur wordt personentrein 2461 Amsterdam-Uitgeest bij blokpost Den Ham beschoten.	HUU, KEM, ZWA 2				Nee, gebeurtenis vindt plaats buiten het analysegebied.	-
Eind 1944	Een V1 komt neer in de Schermer. Het betreft vermoedelijk een blindganger. Het opblazen mislukt.	DOR, KEM				Nee, geen precieze locatie bekend.	-
15 december 1944	V1 komt neer in een weiland in de Schermerpolder maar detoneert niet.		NHA, toegang 245, inv. 14. MMOD.			Nee, geen precieze locatie bekend.	-
1944-1945	Een V1 of V2 komt neer tussen de toenmalige vlotbrug en hoogspanningsmasten van het PEN bij Westgraftdijk in de Kogerpolder. Demonteren of vernielen is niet gebeurd.	KEM				Ja, betreft het analysegebied.	4.3 / BO_11
1 januari 1945	Een Focke Wulf Fw 190 stort rond 10.30 uur neer nabij het Noordhollands kanaal in Akersloot.					Nee, geen precieze locatie bekend.	-
5 februari 1945	Een V2 komt neer in de Duivelshoek bij de Zuiddijk in de Schermer.					Nee, gebeurtenis vindt plaats buiten het analysegebied.	-
6 februari 1945	Een B-24, op weg naar Duitsland, explodeert in de lucht ten noorden van Akersloot.	SGLO, DOR				Nee, gebeurtenis vindt plaats buiten het analysegebied.	-
21 maart 1945	Beschieting door vier Spitfires in kaartvierkant qY.9943.			TNA: AIR 24/647, 27/1890.		Ja, het gemelde kaartvierkant heeft overlap met het analysegebied.	4.1.8 / BO_08
27 maart 1945	Beschieting door vier Spitfires in kaartvierkant qY.9136.			TNA: AIR 24/647, 27/1893.		Ja, het gemelde kaartvierkant heeft overlap met het analysegebied.	4.1.9 / BO_09

Gebeurtenis		Bronnenmateriaal				Analyse	Paragraaf/ID
Datum	Omschrijving	Literatuur	Nederlandse archieven	Internationale archieven	Luchtfoto	Relevant?	nr. feitenkaart
Na mei 1945	Munitie ligt opgeslagen in fort St. Aagtendijk. Vermoedelijk is in en rond het fort nog munitie achtergebleven/gedumpt.		NHA, toegang 2362, inv. 4316. NHA, toegang 2497, inv.1970. EOD en MMOD.			Ja, betreft het analysegebied.	4.4 / BO_12
-	Duitse militaire stellingen.		Kadaster: defence overprint IJmuiden.		106G_5218_4110_8_04_1945.jpg	Nee, een defence overprint geeft een indicatie. Aan de hand van luchtfoto's dient de locatie van de stellingen nauwkeurig te worden vastgesteld. Ter plaatse van het onderzoeksgebied zijn op luchtfoto geen stellingen waargenomen.	-

Tabel 2: Chronologische oorlogshandelingenlijst.

4 ANALYSE OORLOGSHANDELINGEN

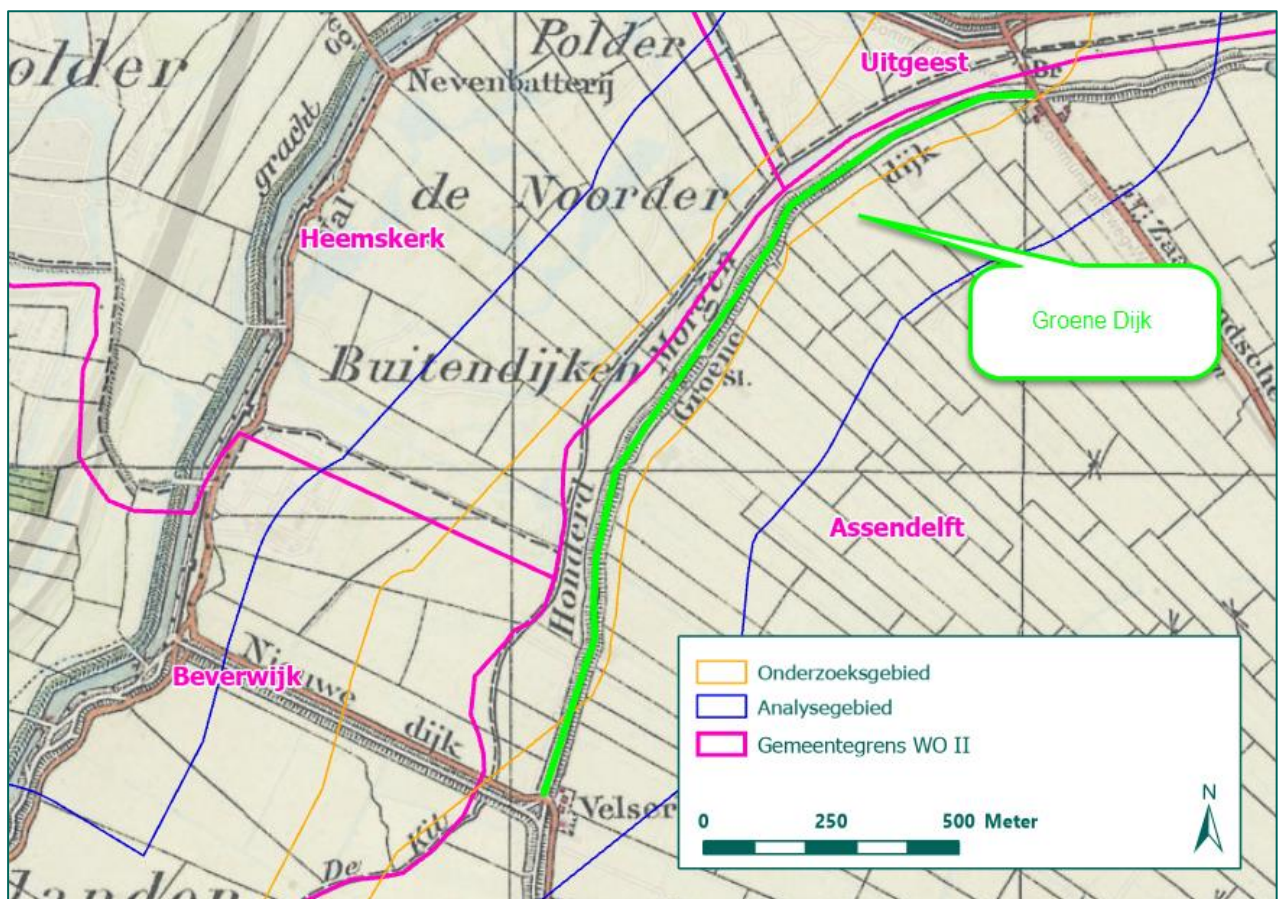
Uit de inventarisatie van het bronnenmateriaal is gebleken dat verschillende oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden binnen het analysegebied. De oorlogshandelingen die in hoofdstuk 3 als relevant zijn aangemerkt, worden in dit hoofdstuk nader geanalyseerd. Op basis van deze analyse is vastgesteld of sprake is van een NGE-Risicogebied.

4.1 BOMBARDEMENTEN EN LUCHTAANVALLEN

In onderstaande paragrafen worden de bombardementen en luchtaanvallen geanalyseerd in chronologische volgorde.

4.1.1 Bombardement, 6/7 augustus 1940

Om 2.30 uur in de nacht van 6 op 7 augustus 1940 zijn vier bommen neergekomen en gedetoneerd op een weiland aan de Groene Dijk te Assendelft. Het weiland is in gebruik door de Duitse Wehrmacht. Het vliegtuig vloog van oost naar west. Dit blijkt uit archiefstukken uit het gemeentearchief van Assendelft en het NA, zie bijlage 3. De ligging van de Groene Dijk is weergegeven in onderstaand figuur.

Figuur 3: Locatie van de Groende Dijk in de gemeente Assendelft. (Bron kaart: Topotijdreis).

Aanvullend zijn de logboeken van de Engelse luchtmacht geraadpleegd om te achterhalen welk toestel mogelijk bommen boven Assendelft heeft afgeworpen. Uit de *Night Raid Sheets* van Bomber Command (zie bijlage 4) blijkt dat in de nacht van 6 op 7 augustus 1940 26 bommenwerpers van 3 Group (37 en 75 Squadron) waren uitgezonden naar doelen in Duitsland. Echter, slechts vijf bommenwerpers konden hun primaire doel bombarderen en zestien andere bommenwerpers voerden aanvallen uit op alternatieve doelen. In Nederland zijn de volgende vliegvelden gebombardeerd: Schiphol, Gilze-Rijen, Texel, Ypenburg,

Soesterberg, Venlo en Eindhoven. Vermoedelijk heeft één van de toestellen met een doel in Nederland per abuis bommen boven Assendelft afgeworpen.

Het verslag uit het gemeentearchief van Assendelft geeft als tijdstip 2.30 uur op voor het neerkomen en detoneren van de bommen, of 1.30 uur omgerekend naar Engelse tijd. De volgende Wellington bommenwerpers claimen rond dit tijdstip hun doel te hebben gebombardeerd:

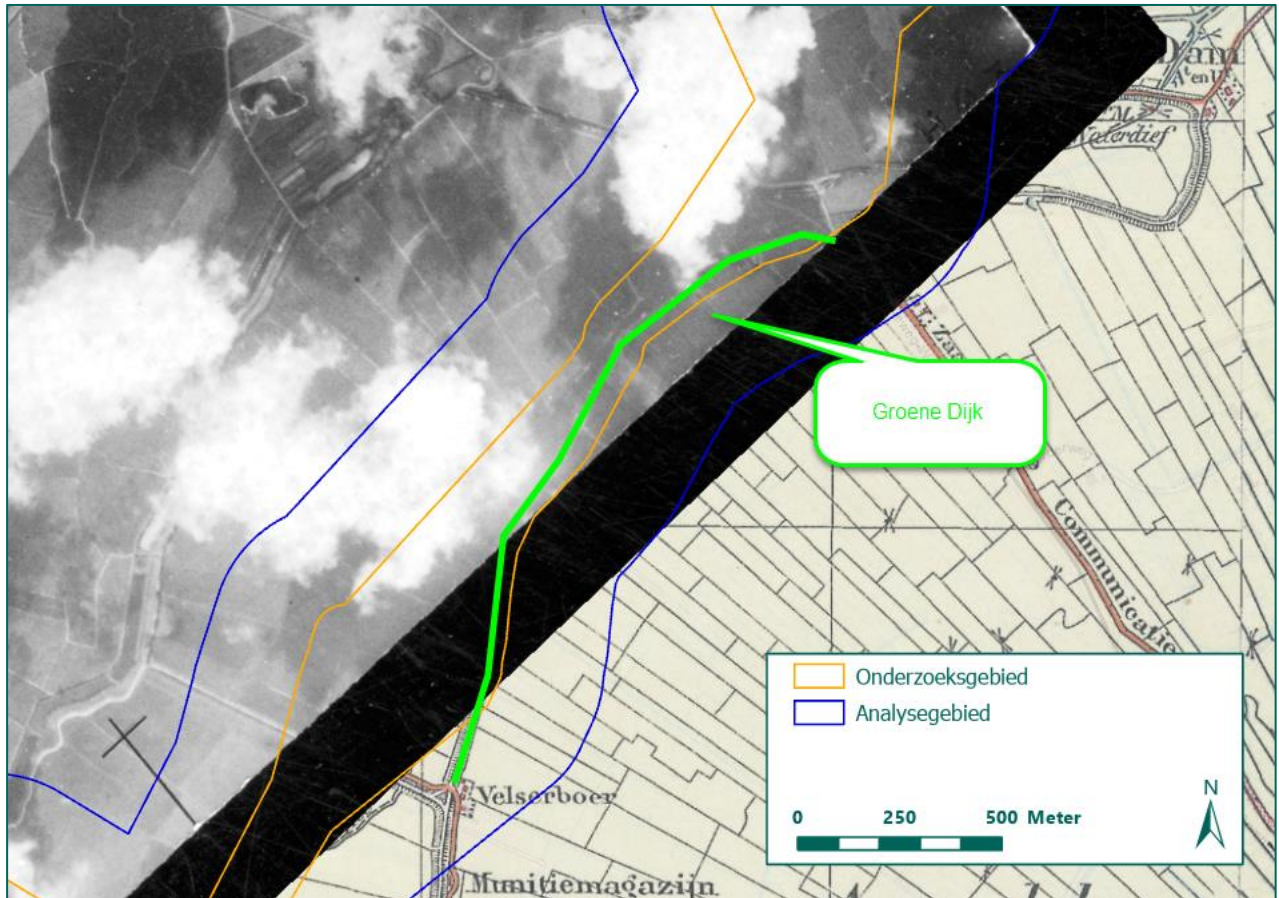
Aantal vliegtuigen	Tijdstip (G.M.T.)	Bommen	Doel	Opmerking
1	0.57 uur 1.25 uur	1x 500 lbs 1x 250 lbs	Schiphol Zoeklicht nabij Schiphol	Vliegveld getroffen. Resultaat niet waargenomen.
1	0.57 uur 1.25 uur	8x 250 lbs 60x 4 lbs	Schiphol	Twee inslagen op vliegveld waargenomen.
2	0.57 uur 1.25 uur	5x 500 lbs 8x 250 lbs 120x 4 lbs	Schiphol	Resultaten niet waargenomen vanwege lichtschijnsel van zoeklichten.

Tabel 3: Overzicht van toestellen die rond 1.30 uur (2.30 uur in NL) een doel hebben gebombardeerd. (Bron: TNA, AIR 14-3156).

Het blijkt dat een viertal bommenwerpers rond het tijdstip van 2.30 een doel bombardeerden, in dit geval Schiphol. Op basis van de samenstelling van de bommenlast valt niet te achterhalen welk toestel boven Assendelft bommen afwierp. Derhalve is niet bekend hoeveel bommen precies zijn afgeworpen en wat de kalibers zijn en kan mogelijk nog NGE van afwerpmunitie zijn achtergebleven.

Om de locatie van de inslagen te bepalen is een luchtfoto van de omgeving van de Groene Dijk geanalyseerd. In The National Collection of Aerial Photography (NCAP, Verenigd Koninkrijk) is een luchtfoto van 6 september 1940 aangetroffen. Deze luchtfoto dekt echter niet de gehele Groene Dijk. Daarbij bedekt een wolk een deel van het onderzoeksgebied. Bij deze en andere luchtfoto-instanties waren geen andere luchtfoto's beschikbaar van kort na het bombardement die het analysegebied geheel dekken. Binnen het stuk van het onderzoeksgebied dat wel gedekt is door de luchtfoto van 6 september 1940, zie het onderstaande figuur, zijn geen verstoringen zichtbaar die op kraters duiden. Hierdoor is het niet bekend waar de bommen precies zijn neergekomen. Derhalve is het niet mogelijk om gericht een NGE-Risicogebied af te bakenen.

Figuur 4: Geen verstoringen zichtbaar nabij de Groene Dijk op een luchtfoto d.d. 6 september 1940. (Bron: NCAP).

Conclusie

Naar aanleiding van het bombardement in de nacht van 6 op 7 augustus 1940 is het niet mogelijk om een NGE-Risicogebied af te bakenen.

4.1.2 Bombardement, 28/29 augustus 1940

In de nacht van 28 op 29 augustus 1940 zijn in een weiland kraters geslagen naast het terrein van de Duitse Wehrmacht in Assendelft. Acht bommen zijn gedetoneerd. Tevens zijn in de gemeente een niet-ontbrande brandbom en een lege huls van een lichtkogel terug gevonden. Dit wordt gemeld in een verslag in het gemeentearchief van Assendelft en wordt bevestigd in een archiefstuk uit het NA (zie bijlage 3). Ook een krantenartikel van 31 augustus 1940 meldt het neerkomen van acht bommen bij Assendelft (zie bijlage 2). Het is niet duidelijk of de aangetroffen brandbom en lichtkogel verband houden met de acht brisantbommen.

Uit de *Night Raid Sheets* van Bomber Command (zie bijlage 4) blijkt dat in de nacht van 28 op 29 augustus 1940 Blenheim bommenwerpers van 2 Group verschillende aanvallen hebben uitgevoerd op vliegvelden in Nederland (Schiphol, Haamstede, Ockenburg, Leeuwarden, De Kooy, Texel). In veel gevallen werden resultaten niet waargenomen. Door een toestel van 5 Group werd het vliegveld van Schellingwoude gebombardeerd. Mogelijk heeft een toestel per abuis zijn bommen boven Assendelft afgeworpen. Echter, omdat in de archiefstukken geen tijdstip wordt vermeld, valt niet te achterhalen welk toestel Assendelft bombardeerde.

Verder is niet bekend waar precies het bedoelde terrein van de Duitse Wehrmacht was gelegen, zie ook § 4.1.3. Derhalve wordt naar aanleiding van dit bombardement geen NGE-Risicogebied afgebakend ter plaatse van het analysegebied.

Conclusie

Naar aanleiding van een bombardement in de gemeente Assendelft, in de nacht van 28 op 29 augustus 1940, wordt ter plaatse van het analysegebied geen NGE-Risicogebied afgebakend.

4.1.3 Bombardement, 3 oktober 1940

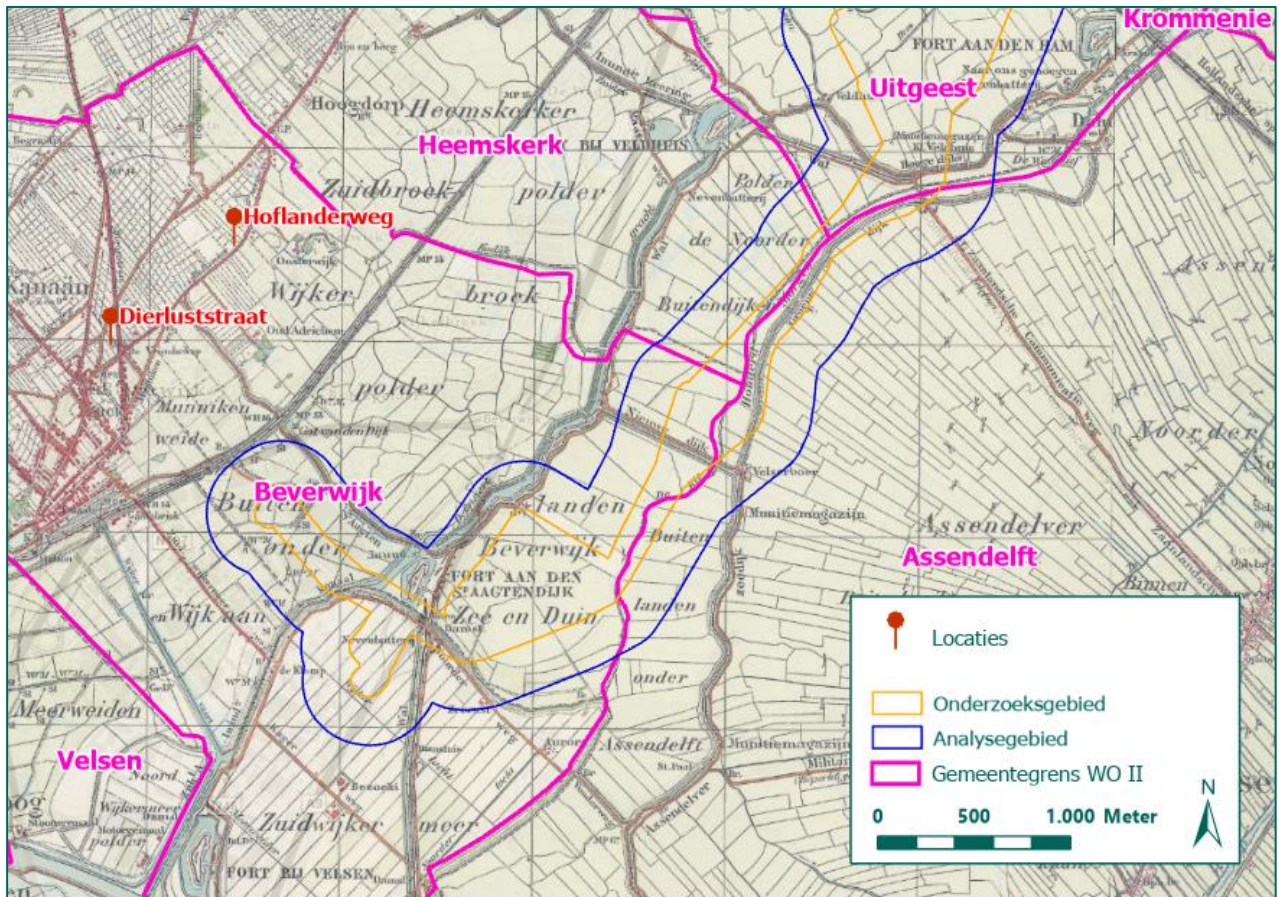
Omstreeks 5.45 uur op 3 oktober 1940 zijn twee bommen ingeslagen op en nabij het terrein van de Duitse Wehrmacht in de gemeente Assendelft. De kraters liggen in zuidwestelijke richting. Dit wordt gemeld in een verslag uit het gemeentearchief van Assendelft en bevestigd door verslagen uit het NA en het NIOD (zie bijlage 3).

De archieven van de Duitse bezetter melden dat op 3 oktober 1940 om 5.45 in Beverwijk twee brisantbommen en acht brandbommen zijn neergekomen. Er waren inslagen bij de *Scheinanlage Berta* en schade aan huizen, enkele personen kwamen om of raakten gewond. De uitwerking van de Duitse archieven is opgenomen in bijlage 4. Dat ook in Assendelft bommen zijn neergekomen, wordt in deze stukken niet gemeld. Om goed inzicht te verkrijgen in deze gebeurtenis, is tevens het gemeentearchief van Beverwijk geraadpleegd.

Uhrzeit	O r t	Anzahl d. Bomben	W i r k u n g
0545	Beverwijk (Nordholland)	2 Spr.B. 8 Brd.B.	Einschläge bei S-Anlage Berta. Geringer Sachschaden an Häusern, kein Personenschaden.

Figuur 5: Uitsnede uit (Bron: BAMA, RL2-II, inv. 216).

Uit een proces-verbaal van de Beverwijkse politie komt naar voren dat op 3 oktober 1940 rond 5.30 uur door een laagvliegend vliegtuig enkele brandbommen werden afgeworpen in de omgeving van de Dierluststraat. Dit werd gevolgd door het afwerpen van een brisantbom, die het woonhuis Dierluststraat nr. 5 trof. Het perceel is geheel vernield. Nagenoeg op hetzelfde ogenblik trof een brisantbom een stuk weiland achter het perceel Hoflanderweg nr. 216. In het land werd een krater geslagen. De gemelde locaties, evenals de voormalige gemeentegrenzen, zijn in Figuur 6 weergegeven.

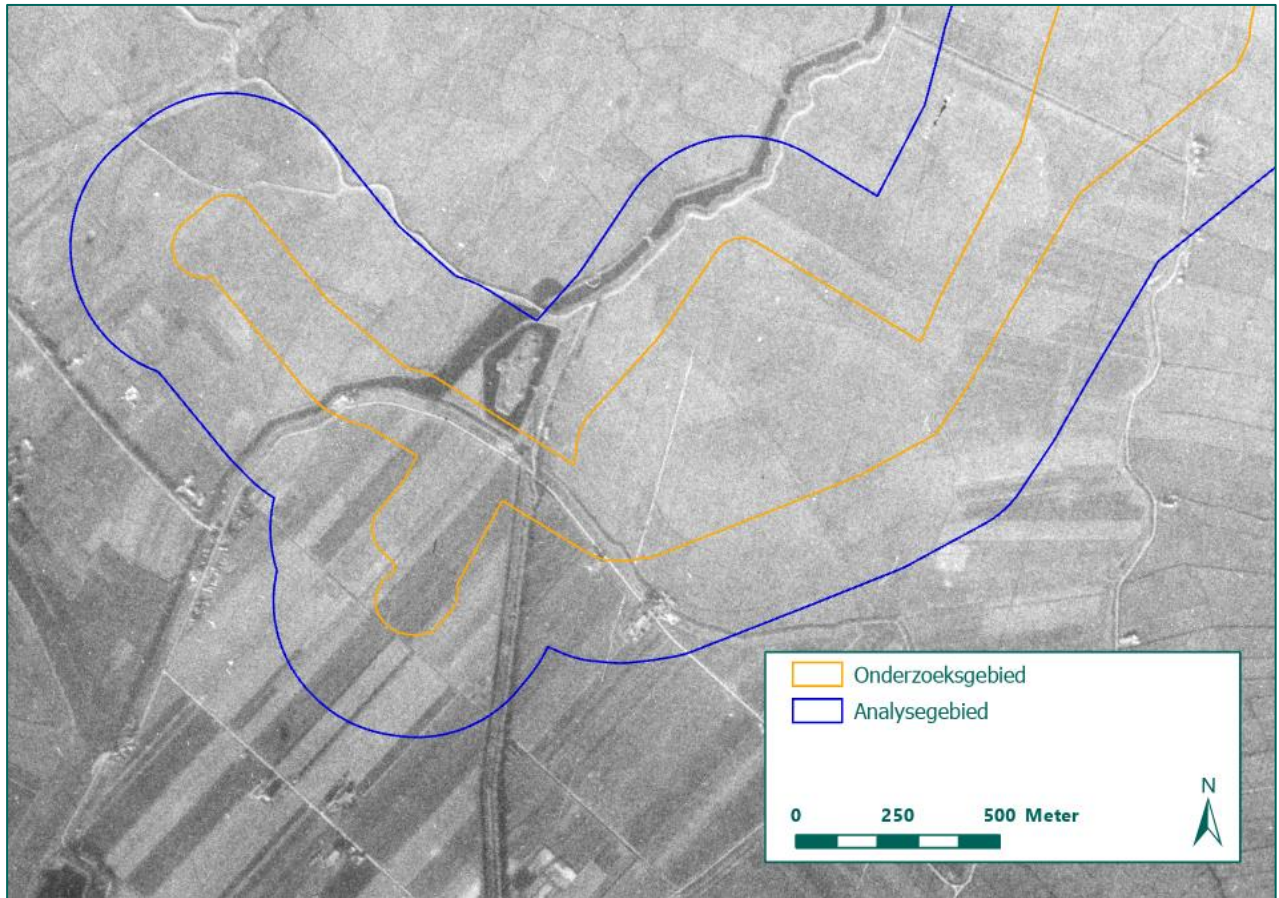
Figuur 6: Gemelde locaties en gemeentegrenzen ten tijden van de Tweede Wereldoorlog. (Bron kaart: Topotijdreis).

Uit het archiefmateriaal blijkt dat tussen 5.30 en 5.45 uur Beverwijk en Assendelft zijn getroffen door in totaal acht brandbommen en vier brisantbommen. Gezien het tijdstip zijn de gemelde bommen mogelijk door hetzelfde vliegtuig afgeworpen. Uit het boek *En nooit was het stil* (zie bijlage 2) blijkt dat Engelse bommenwerpers in de nacht van 2 op 3 oktober 1940 actief waren boven Nederland. Op basis van datum en tijdstip waarop de bommen zijn afgeworpen is gezocht naar het verantwoordelijke toestel.

Volgens de *Night Raid Sheets* van Bomber Command (zie bijlage 4) werden in de nacht van 2 op 3 oktober 1940 verschillende doelen in het westen van Nederland aangevallen. Opvallend is een Whitley bommenwerper van 4 Group, 77 Squadron die omstreeks 4.25 uur (5.25 Nederlandse tijd) claimt het kanaal en dokken van IJmuiden te hebben gebombardeerd. Resultaten werden niet waargenomen. Het toestel had een bommenlast van 2x 500 lbs en 5x 250 lbs brisantbommen en 60x 4 lbs brandbommen. Twee brisantbommen van 250 lbs waren al eerder afgeworpen boven Potsdam (D). Zowel qua bommenlast, locatie van het doel en tijdstip van aanval, is het zeer aannemelijk dat dit toestel zijn bommen heeft afgeworpen boven Assendelft en Beverwijk.

Naar aanleiding van deze meldingen is een luchtfoto van 28 oktober 1940 bij The National Collection of Aerial Photography (NCAP, Verenigd Koninkrijk) van het gebied tussen de Dierluststraat en de gemeentegrens van Assendelft geraadpleegd, zie onderstaand figuur. Binnen en nabij het analysegebied zijn geen verstoringen waargenomen. Aangezien deze luchtfoto van zeer grote hoogte genomen is, is het detailniveau van de luchtfoto laag. Hierdoor is het mogelijk dat verstoringen niet goed waargenomen kunnen worden.

Figuur 7: Geen verstoringen zichtbaar binnen of nabij het analysegebied op een luchtfoto d.d. 28 oktober 1940. (Bron: NCAP).

De bommenwerper heeft in totaal vijf brisant- en zestig brandbommen afgeworpen boven Assendelft en Beverwijk. Het aantal bommen dat gemeld wordt in de archieven, betreft vier brisantbommen en acht brandbommen. Dit betekent dat mogelijk nog één brisantbom en nagenoeg vijftig brandbommen zijn achtergebleven. Het is echter niet mogelijk om gericht een NGE-Risicogebied af te bakenen vanwege de volgende redenen:

- De bommen zijn verspreid neergekomen over langere afstand (de afstand Dierluststraat – gemeentegrens Assendelft bedraagt circa 3 km);
- Het is niet precies bekend waar het terrein van de Wehrmacht in de gemeente Assendelft heeft gelegen;
- Er zijn geen verstoringen waargenomen binnen of nabij het analysegebied waargenomen op de luchtfoto van 28 oktober 1940.

Conclusie

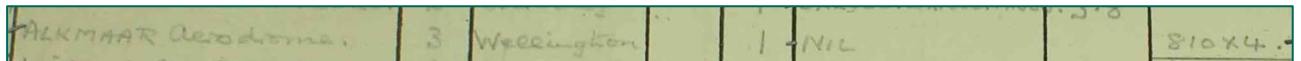
Naar aanleiding van het bombardement in de ochtend van 3 oktober 1940 wordt ter plaatse van het onderzoeksgebied geen NGE-Risicogebied afgebakend. Mogelijk zijn als gevolg van het bombardement een brisantbom van 250 lbs en enkele tientallen 4 lbs staafbrandbommen achtergebleven. Echter, omdat niet bekend is waar precies de brisantbommen in Assendelft zijn neergekomen, geen verstoringen zijn waargenomen op de luchtfoto van 28 oktober 1940 en de bommen verspreid over een groot gebied zijn neergekomen, is het niet mogelijk om gericht een NGE-Risicogebied af te bakenen.

4.1.4 Bombardement, 5/6 maart 1943

Op 8 maart 1943 wordt melding gemaakt van het aantreffen van acht brandbommen op percelen weiland aan de Groene Dijk in de gemeente Assendelft. Vier daarvan zijn niet ontbrand. Vermoed wordt dat de

brandbommen zijn afgeworpen door Engelse vliegtuigen in de nacht van vrijdag op zaterdag [nacht van 5 op 6 maart 1943]. Dit blijkt uit een verslag in het gemeentearchief van Assendelft (zie bijlage 3).

Om na te gaan welk toestel brandbommen heeft afgeworpen boven Assendelft, zijn de logboeken van de geallieerde luchtmacht geraadpleegd. Uit de *Night Raid Sheets* van Bomber Command (zie bijlage 4) blijkt dat in de nacht van 5 op 6 maart 1943 in totaal 442 toestellen zijn uitgezonden naar Essen (D). Een Wellington bommenwerper van 3 Group zou als alternatief doel het vliegveld bij Alkmaar hebben gebombardeerd. Dit toestel was geladen met 810 staaftbrandbommen van 4 lbs. Aangezien het toestel 's nachts opereerde is mogelijk per abuis niet het vliegveld maar de omgeving van Assendelft gebombardeerd.

ALKMAAR	3	Wellington	1	NIL	810 x 4
---------	---	------------	---	-----	---------

Figuur 8: Uitsnede uit *Night Raid Sheets* van Bomber Command, nacht 5 op 6 maart 1943. (Bron: TNA, AIR14-2676).

Van de 810 brandbommen zijn er slechts acht gemeld nabij de Groene Dijk. In het geraadpleegde bronnenmateriaal is geen aanvullende informatie aangetroffen over de locaties waar de overige brandbommen zijn neergekomen. Inslagen van 4 lbs staaftbrandbommen zijn nauwelijks waarneembaar op luchtfoto's vanwege de minieme inslag die ze veroorzaken. Derhalve is het niet mogelijk om het inslagenpatroon in kaart te brengen om op basis daarvan een gericht NGE-Risicogebied af te bakenen.

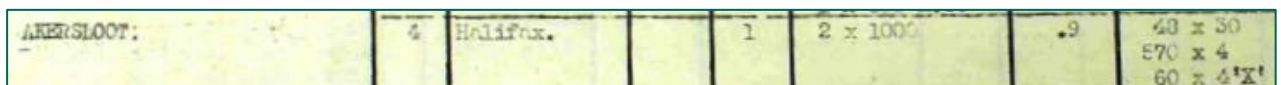
Conclusie

Naar aanleiding van aan de Groene Dijk (Assendelft) neergekomen brandbommen in de nacht van 5 op 6 maart 1943 is het niet mogelijk om een NGE-Risicogebied af te bakenen.

4.1.5 Bombardement, 27/28 september 1943

In de nacht van 27 op 28 september 1943 heeft een bommenwerper van het Britse Bomber Command een aanval uitgevoerd op een stelling bij Akersloot. Dit komt naar voren uit het boek *En nooit was het stil* (zie bijlage 2).

Om het toestel en de bommenlast te achterhalen, zijn de logboeken van Bomber Command geraadpleegd (zie bijlage 4). In de *Night Raid Sheets* is terug te vinden dat een Halifax bommenwerper van 4 Group een aanval heeft uitgevoerd in Akersloot. Het toestel was uitgezonden naar Hannover met twee 1.000 lbs brisantbommen, 48 brandbommen van 30 lbs, 570 brandbommen van 4 lbs en 60 brandbommen van 4 lbs type 'x'⁴.

AKERSLOOT:	4	Halifax.	1	2 x 1000	.9	48 x 30 570 x 4 60 x 4'x'
------------	---	----------	---	----------	----	---------------------------------

Figuur 9: Uitsnede uit de *Night Raid Sheets* van 27 op 28 september 1943. (Bron: TNA, AIR14-2677).

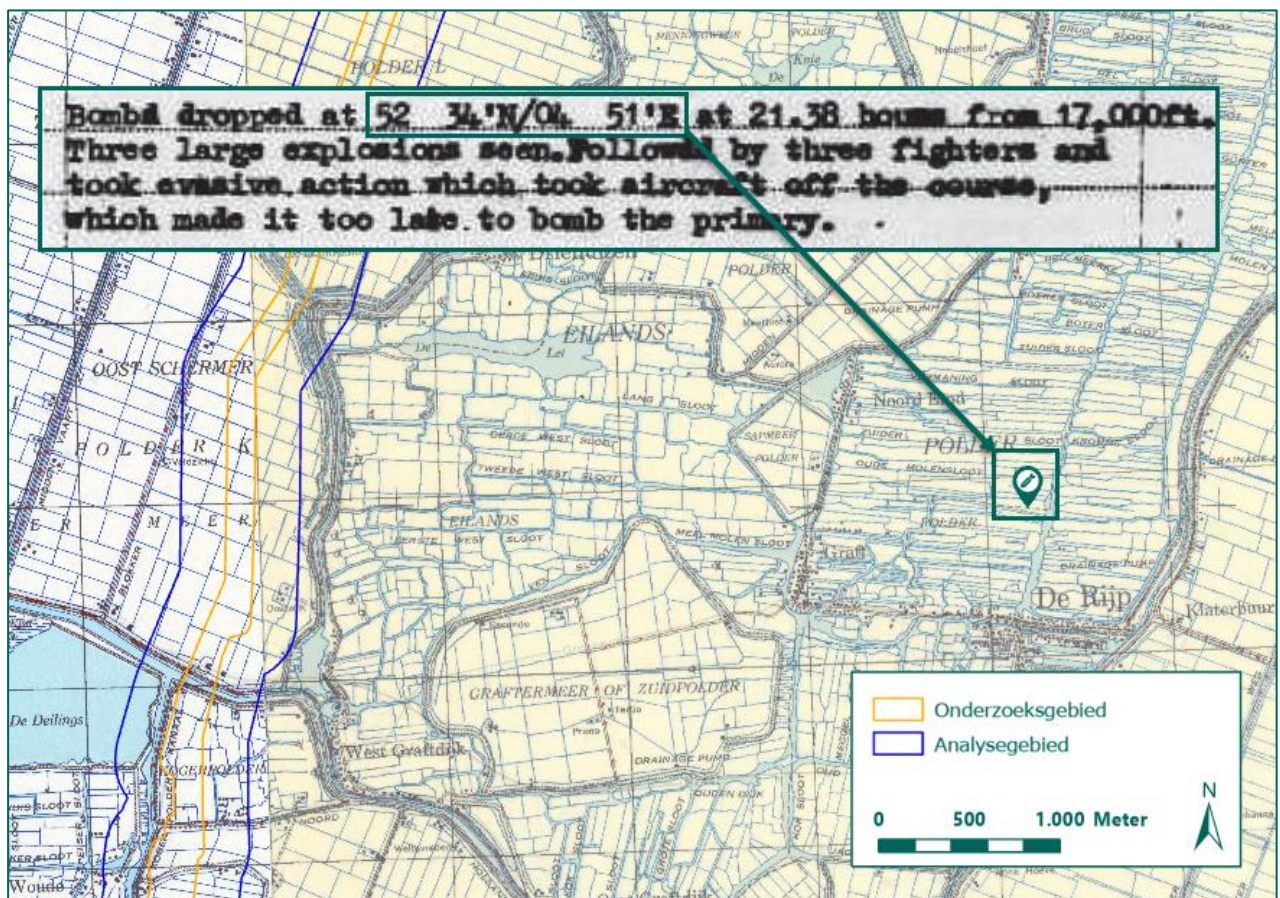
Aanvullend zijn de gegevens van 4 Group en de verschillende Squadrons geraadpleegd (zie bijlage 4). Hieruit blijkt dat een Halifax bommenwerper van 76 Squadron op de heenvlucht werd achtervolgd door drie Duitse jagers. De bommenwerper ontsnapte, maar was hierdoor danig van zijn koers moeten afwijken dat het te laat was om Hannover nog te bereiken. Het toestel wierp zijn bommen af op coördinaat N 52° 34', O 04° 51'. De piloten namen drie grote explosies waar.

Wanneer het bovenvermelde coördinaat wordt geprojecteerd op de geallieerde stafkaart, blijkt dat de bommen ten oosten van Akersloot in de voormalige gemeente Graft-De Rijp zijn afgeworpen. Het archief

⁴ De 4 lbs staaftbrandbom type 'x' was tevens voorzien van een springlading.

van deze laatste gemeente is voor dit onderzoek geraadpleegd. De bomafworp wordt hierin echter niet bevestigd.

Figuur 10: Uitsnede uit de squadronegevens van 76 Squadron, met projectie van het gemelde coördinaat op de geallieerde stafkaart. (Bron squadronegevens: TNA, AIR 27-651). (Bron kaart: Kadaster).

Volgens de beschikbare locatiemeldingen zijn de bommen ruim 4 km ten oosten van het analysegebied afgeworpen. Dit berust op het door de piloten opgegeven coördinaat. Gezien deze afstand wordt niet verwacht dat ter plaatse van het analysegebied mogelijk bommen zijn achtergebleven naar aanleiding van de afworp. In het geraadpleegde bronnenmateriaal zijn geen indicaties aangetroffen dat bommen in het analysegebied zijn neergekomen als gevolg van dit bombardement.

Conclusie

Naar aanleiding van een bomafworp in de nacht van 27 op 28 september 1943 wordt ter plaatse van het onderzoeksgebied geen NGE-Risicogebied afgebakend. De bommen zijn op ruim 4 km ten oosten van het onderzoeksgebied neergekomen.

4.1.6 Bombardement, 1944

In 2012 is door REASeuro een HVO opgesteld voor het projectgebied Schermer Zuidervaart, Noordervaart en Laanvaart (met kenmerk 71473/RO-120024), zie bijlage 8. Bij de toenmalige opdrachtgever had zich een getuige gemeld van een bomafworp. Met de getuige, dhr. Vlaar, heeft REASeuro in 2012 een gesprek gevoerd. Tijdens het gesprek verwees dhr. Vlaar naar dhr. Bruyn, met wie vervolgens ook een gesprek heeft plaatsgevonden. De getuigenissen van beide heren zijn opgenomen in bijlage 9 van dit rapport.

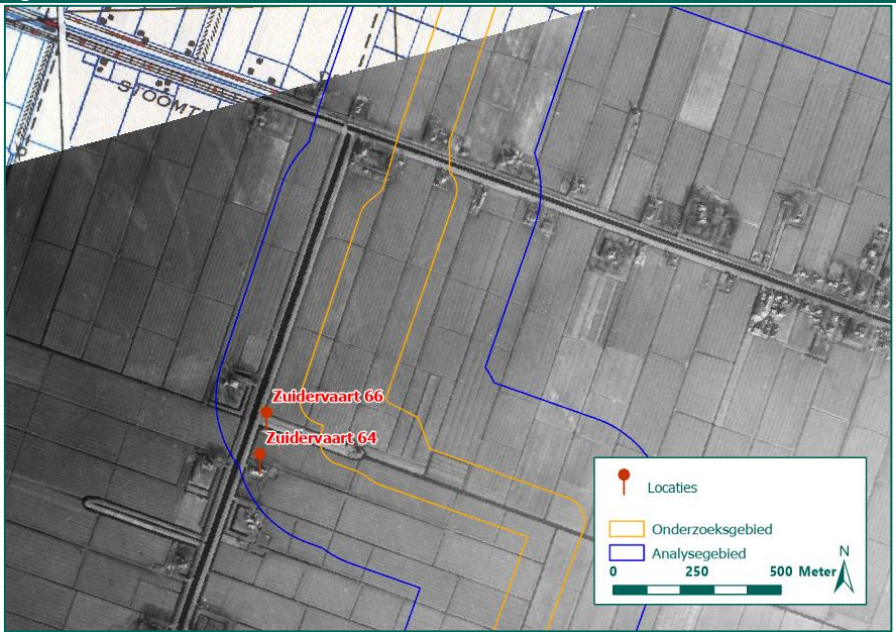
De heer Vlaar geeft in zijn getuigenis kennis van een bomafworp in vermoedelijk 1944 in de omgeving van de Zuidervaart. Hierbij komt een bom neer bij de dam aan de oostkant van de vaart, op circa 400 m ten

noorden van zijn toenmalige woning (Zuidervaart 64). Verder komen drie bommen neer aan de westzijde van de vaart in het weiland en een vijfde bom komt neer in een weiland ten noorden daarvan. Dhr. Vlaar is geboren in 1941 en heeft dit overgeleverd gekregen van zijn ouders.

De heer Bruyn getuigt dat er twee bomafworpen hebben plaatsgevonden, waarbij in het voorjaar van 1944 vier bommen terecht kwamen aan de westzijde van het kanaal. Drie bommen zijn neergekomen tussen zijn toenmalige woonhuis (Zuidervaart 66) en het noordelijke einde van de vaart, één bom kwam neer in een boomgaard achter een pand aan de Noordervaart, ten noorden van de overige bommen. Het bombardement vond 's morgens plaats rond 7.00 of 8.00 uur. Dat werd naar schatting enkele weken later gevolgd door een bom op de weg aan de oostzijde van het kanaal. Dhr. Bruyn is geboren in 1925 en zou op het moment van de feiten circa 19 jaar oud zijn.

Op basis van luchtfotoanalyse is getracht de door de getuigen gemelde kraters te lokaliseren. Hiervoor is gebruik gemaakt van luchtfoto's uit 1943, 1944 en 1945 (zie bijlage 7). De verschillende luchtfoto's worden geanalyseerd met behulp van onderstaande tabel.

Geanalyseerd beeld	Figuur
<p>Luchtfoto d.d. 8 februari 1943.</p> <p>In het door de getuigen aangegeven gebied zijn geen kraters waarneembaar.</p> <p>Opmerking: de foto dekt niet het gehele gebied zoals aangegeven door de getuigen. Het noordelijke deel met de boomgaard staat er niet op.</p>	

Geanalyseerd beeld	Figuur
<p>Luchtfoto's d.d. 10 september 1944.</p> <p>Op de foto's zijn de volgende kraters waarneembaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eén krater aan de oostzijde van de Zuidervaart; - Vier kraters (twee kraterparen in bouwland aan het noordelijke einde van de vaart; - Eén inslagopening (met geel omcirkeld). <p>Opmerking: een krater in een boomgaard, ten noorden van de Noordervaart, is vanwege contrast niet waarneembaar.</p>	
<p>Luchtfoto's d.d. 26 februari 1945.</p> <p>Op deze luchtfoto's is een krater ten noorden van de Noordervaart waarneembaar. Verder zijn ten opzichte van de situatie op 10 september 1944 geen significante verschillen waarneembaar.</p>	

Tabel 4: Overzicht luchtfotoanalyse.

De geanalyseerde luchtfoto's bevestigen in grote lijnen de getuigenissen. Qua aantal bommen blijkt de getuigenis van dhr. Bruyn het meest accuraat te zijn. Evenwel blijkt uit de luchtfotoanalyse dat ten westen van de Zuidervaart geen drie maar vier bommen zijn neergekomen; op de luchtfoto's zijn twee kraterparen zichtbaar.

In een volgende stap wordt geverifieerd of de gemelde en waargenomen kraters aan oorlogshandelingen kunnen worden gekoppeld. Dit blijkt het geval voor de waargenomen inslagopening en de krater aan de oostzijde van de vaart. Deze houden verband met een bombardement dat op 4 mei 1944 plaatsvond. De analyse is terug te vinden in § 4.1.7. Voor de kraters ten westen van de Zuidervaart is het niet mogelijk deze

te koppelen aan een oorlogshandeling: in het gemeentearchief van Oudorp is geen verslag teruggevonden over deze gebeurtenis en de getuigen kennen geen precieze datum.

Uit het bronnenmateriaal valt alleen af te leiden dat vijf bommen zijn neergekomen en gedetoneerd ten westen van de Zuidervaart. Het is dus niet bekend van welk vliegtuig de bommen afkomstig zijn en wat de totale bommenlast was. De kraters liggen op minimaal 370 meter van het onderzoeksgebied. Vanwege deze afstand wordt ter plaatse van het onderzoeksgebied geen NGE-Risicogebied afgebakend. Binnen het onderzoeksgebied zijn immers geen aanwijzingen dat daar eveneens bommen zouden zijn neergekomen.

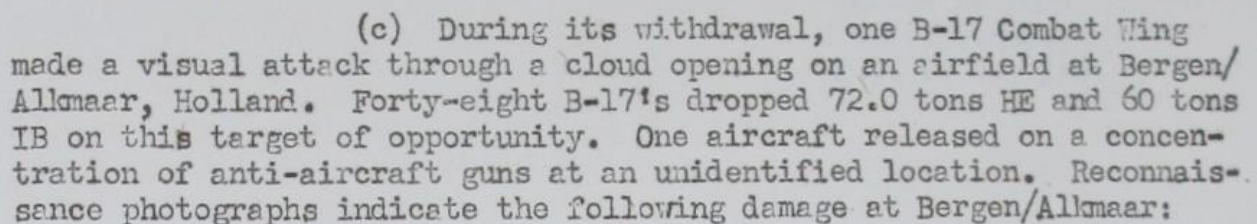
Conclusie

Naar aanleiding van door getuigen gemelde bominslagen en op luchtfoto's waargenomen kraters, wordt ter plaatse van het onderzoeksgebied geen NGE-Risicogebied afgebakend. Een krater en een inslagopening houden verband met een bombardement op 4 mei 1944 dat in § 4.1.7 wordt geanalyseerd.

4.1.7 Bombardement, 4 mei 1944

Op 4 mei 1944 is om 11.20 uur in de gemeente Oterleek een brisantbom neergekomen en gedetoneerd. Hierbij is een krater geslagen van 15 m breed en 3 meter diep. Op het land in de omgeving zijn staafbrandbommen neergekomen. Op de grens van Oterleek en Oudorp komt rond dezelfde tijd een tweede brisantbom neer op de berm van de Zuidervaart (westzijde). Dit blijkt uit een proces-verbaal van de Luchtbeschermingsdienst te Oterleek (zie bijlage 2).

Aanvullend zijn archiefstukken van de geallieerde luchtmachten geraadpleegd om te achterhalen welk toestel mogelijk zijn bommen in Oterleek heeft afgeworpen. Uit de AIR-40-serie (zie bijlage 4) blijkt dat op 4 mei 1944 bijna 600 Amerikaanse bommenwerpers werden uitgezonden naar doelen in centraal Duitsland. Vanwege de slechte weersomstandigheden werden de meeste bommenwerpers vroegtijdig terug geroepen. Een formatie van 48 B-17 bommenwerpers voerde een aanval uit op het vliegveld van Bergen bij Alkmaar. In totaal werden hierbij 72 ton brisant- en 60 ton aan brandbommen afgeworpen.

(c) During its withdrawal, one B-17 Combat Wing made a visual attack through a cloud opening on an airfield at Bergen/Allkmaar, Holland. Forty-eight B-17's dropped 72.0 tons HE and 60 tons IB on this target of opportunity. One aircraft released on a concentration of anti-aircraft guns at an unidentified location. Reconnaissance photographs indicate the following damage at Bergen/Allkmaar:

Figuur 11: Uitsnede uit een logboek van de U.S. 8th Air Force, 4 mei 1944. (Bron: NARA, RG 18).

Uit stukken van de Amerikaanse 8th Air Force (zie bijlage 4) komt naar voren dat een negenenveertigste toestel een niet nader gespecificeerde locatie heeft gebombardeerd, waar luchtafweergeschut stond. De kalibers ingezette bommen bestonden uit: 1.000 lbs G.P. (General Purpose), 1.000 lbs H.E. (High Explosive) en 4 lbs staafbrandbommen in M-17 500 lbs clusterbommen. Door het negenenveertigste toestel werden 1,5 ton brisantbommen en 1,2 ton brandbommen afgeworpen. Wanneer de tonnages worden omgezet naar de specifieke gewichten van de ingezette afwerpmunitie, blijkt dat dit toestel drie bommen van 1.000 lbs bij zich had en drie clusterbommen met 4 lbs staafbrandbommen.

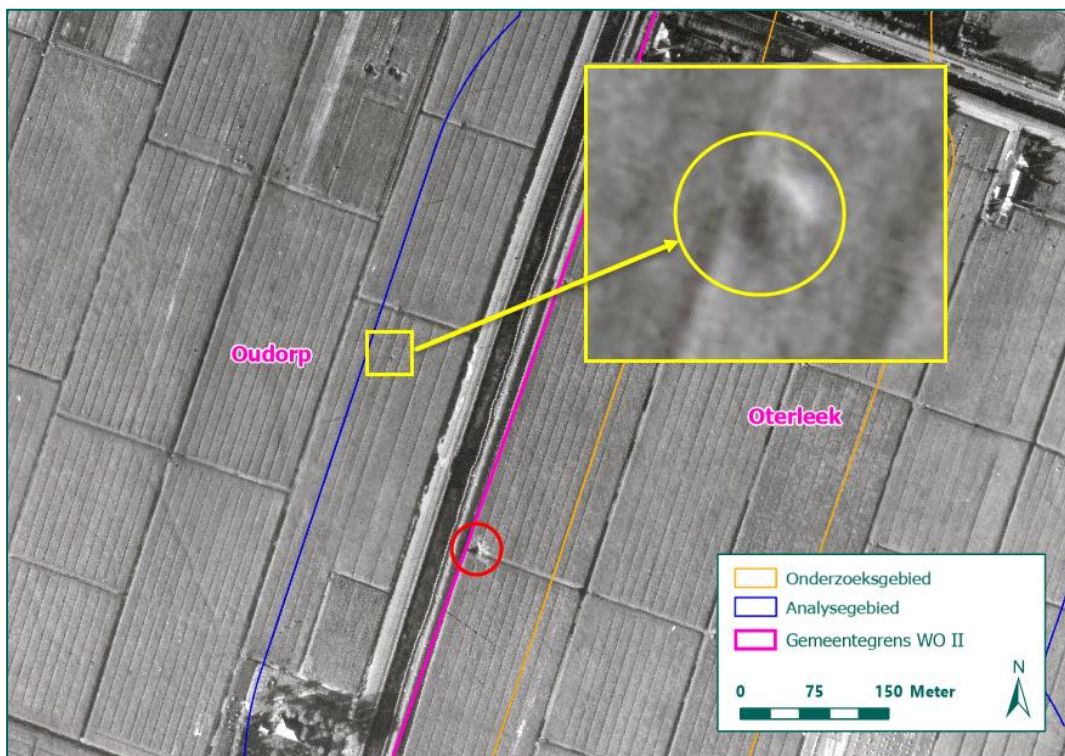

4 May, 1944				
	1ST BOMB DIV. BERLIN	2ND BOMB DIV. BRUNSWICK	3RD BOMB DIV. BERLIN	BOMBER TOTAL
Number A/C Airborne	283	293	275	851
Number Sorties	162	73	2	237
Attack. T.O.	Allmaar 48	0	0	49
	Unknown 1			
Bombs On Target				
T.O. (HE)	(Allmaar 72.0	0	0	73.5
(IB)	(A/D 60.0	0	0	61.2
(HE)	Unknown 1.5			
(IB)	1.2			

Figuur 12: Uitsnede uit het een Bomber report, 4 mei 1944. (Bron: NARA, RG 18).

Op basis van het proces-verbaal valt niet precies te achterhalen waar in de voormalige gemeente Oterleek de eerste brisantbom en de brandbommen zijn neergekomen. Aan de hand van verschillende luchtfoto's, die dateren van na 4 mei 1944, is het analysegebied binnen de voormalige gemeente onderzocht op sporen van nog een krater en zo mogelijk ook inslagen van brandbommen. Brandbommen laten kleinere inslagen na die op luchtfoto's niet goed zijn waar te nemen. Dit heeft echter geen resultaat opgeleverd. Blijkens de omschrijving in het bronnenmateriaal is de brisantbom gedetoneerd. Brandbommen, die met tientallen dan wel honderdtallen werden afgeworpen, kunnen nog wel zijn achtergebleven. Omdat niet bekend is waar precies ze zijn neergekomen, is het niet mogelijk om een NGE-Risicogebied af te bakenen.

Nabij de Zuidervaart, op de grens met Oudorp, zijn op een luchtfoto d.d. 10 september 1944 een krater en een inslagopening zichtbaar, zie Figuur 13. Waar het proces-verbaal van de Luchtbeschermingsdienst een krater aan de westzijde van de Zuidervaart meldde, blijkt de krater echter aan de oostzijde te liggen zoals te zien is op de luchtfoto. Deze krater komt tevens aan bod in twee getuigenissen, zie § 4.1.6. Uit één van de getuigenissen blijkt dat deze krater ontstaan is enkele weken nadat een viertal bommen ten noordoosten van de Zuidervaart waren neergekomen. De krater zou dus op een andere datum ontstaan zijn.

Figuur 13: Krater nabij de Zuidervaart (op de grens tussen Oudorp en Oterleek, rood) en een inslagopening van een blindganger (geel), op een luchtfoto d.d. 10 september 1944. (Bron: Wageningen).

Het bronnenmateriaal meldt één krater nabij de Zuidervaart als gevolg van het neerkomen en detoneren van één brisantbom. Aan de hand van een luchtfoto en getuigen is vastgesteld dat het gaat om een krater aan de oostzijde van de vaart. In het proces-verbaal wordt abusievelijk de westzijde vermeld. Aangezien hier één bom wordt vermeld die aantoonbaar is gedetoneerd, wordt naar aanleiding van de krater geen NGE-Risicogebied afgebakend.

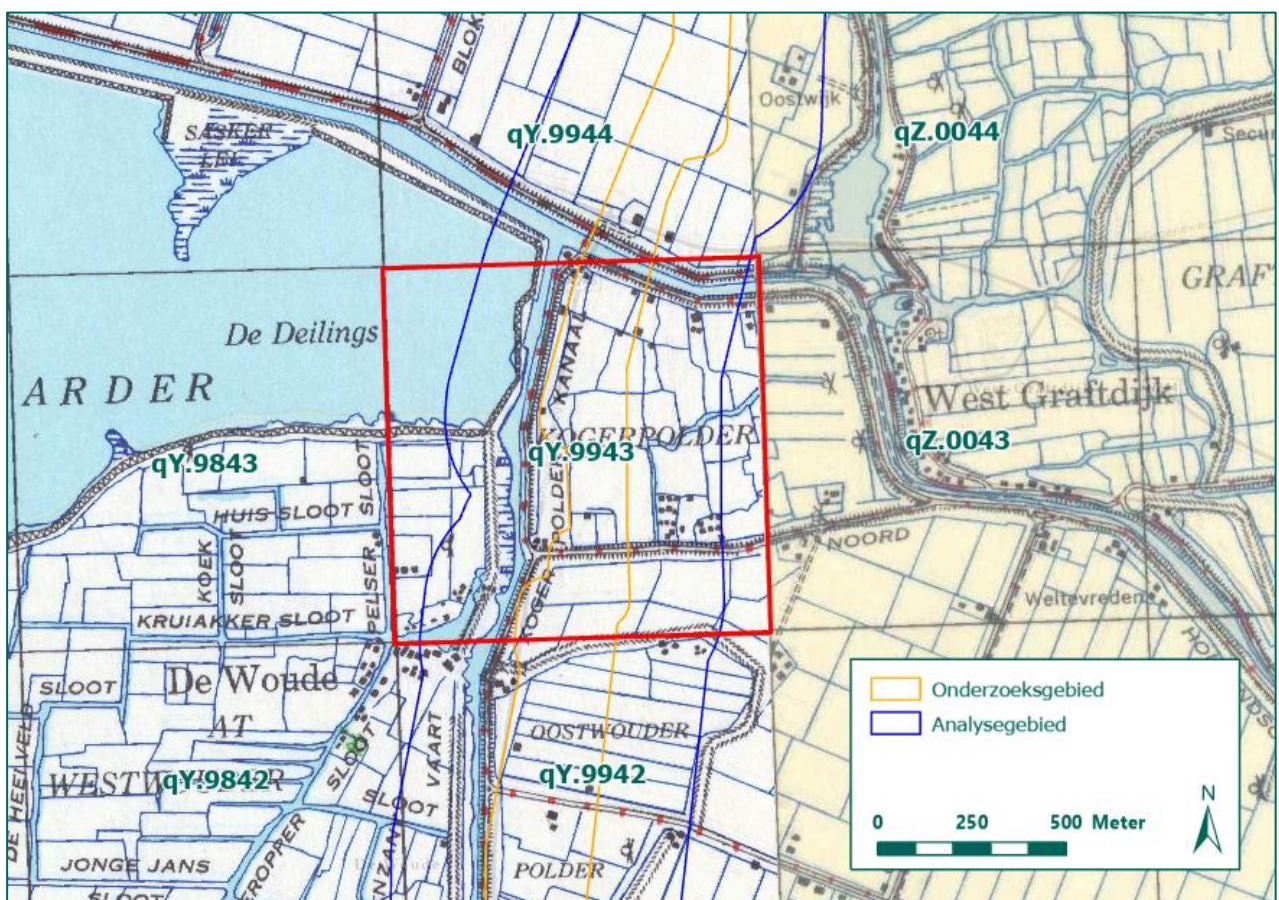
In de omgeving van de waargenomen inslagopening is mogelijk nog een brisantbom van het kaliber 1.000 lbs achtergebleven. Bij de afbakening van een NGE-Risicogebied dient nog rekening te worden gehouden met de ondergrondse verplaatsing van een blindganger en cartografische onnauwkeurigheid die optreedt bij het georefereren van een luchtfoto op kaart. Aangezien de inslagopening op minimaal 320 meter van het onderzoeksgebied ligt, wordt ter plaatse geen NGE-Risicogebied afgebakend.

Conclusie

Naar aanleiding van een bombardement/bomafworp op 4 mei 1944 wordt ter plaatse van het onderzoeksgebied geen NGE-Risicogebied afgebakend.

4.1.8 Luchtaanval, 21 maart 1945

Op 21 maart 1945 beschieten vier Spitfires van 451 Squadron (Fighter Command) met boordwapens een 15-tons vrachtauto en een wagon op stoom met trailer die in zuidelijke richting rijden. De aanval wordt uitgevoerd in kaartvierkant qY.9943, zie Figuur 14. Dit blijkt uit een logboek van Fighter Command (zie bijlage 4).

Figuur 14: Kaartvierkant qY.9943 op de geallieerde stafkaart. (Bron: Kadaster).

Een kaartvierkant is een gebied van 1 km². Het logboek van Fighter Command en de squadrongegevens bevatten geen nauwkeurigere aanduiding over de locatie van de beschieting. Verder zijn geen andere

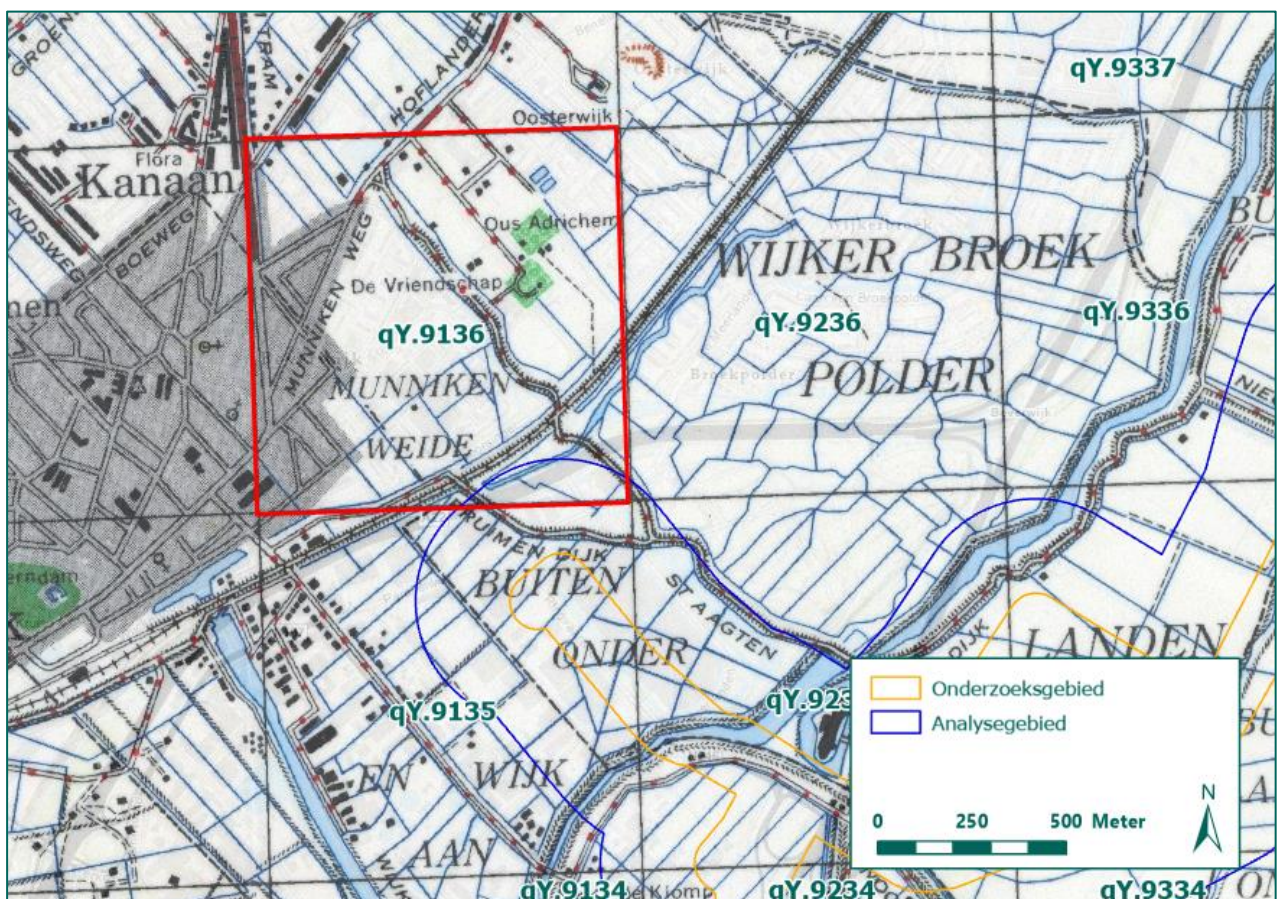
bronnen aangetroffen waarin de aanval wordt bevestigd, dan wel een meer specifieke locatie wordt gegeven. Een mogelijkheid bestaat dat de beschoten voertuigen zich op de weg net naast het Kogerpolderkanaal bevonden, deze weg loopt immers van noord naar zuid. Dit gegeven kan echter niet met zekerheid worden vastgesteld. Op basis van de vage locatieomschrijving is het niet mogelijk om de oorlogshandeling verder te analyseren. Ter plaatse van het onderzoeksgebied wordt geen NGE-Risicogebied afgebakend.

Conclusie

Naar aanleiding van een beschieting met boordwapens in kaartvierkant qY.9943 wordt ter plaatse van het onderzoeksgebied geen NGE-Risicogebied afgebakend. Op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal wordt niet duidelijk waar precies de beschieting heeft plaatsgevonden.

4.1.9 Luchtaanval, 27 maart 1945

Uit een logboek van Fighter Command (zie bijlage 4) komt naar voren dat drie van vier uitgezonden Spitfires (453 Squadron) verschillende aanvallen hebben uitgevoerd. In kaartvierkant qY.9136 is met boordwapens een aanval uitgevoerd op een 15-tons vrachtauto die in zuidelijke richting reed. De vrachtauto werd rokend achtergelaten en de piloten zijn van mening dat deze waarschijnlijk is vernietigd. Figuur 15 toont de locatie van het gemelde kaartvierkant ten opzichte van het analyse- en onderzoeksgebied.

Figuur 15: Kaartvierkant qY.9136 op de geallieerde stafkaart. (Bron: Kadaster).

Een kaartvierkant is een gebied van 1 km². Het logboek van Fighter Command en de squadronegevens bevatten geen nauwkeurigere aanduiding over de locatie van de beschieting. Verder zijn geen andere bronnen aangetroffen waarin de aanval wordt bevestigd, dan wel een meer specifieke locatie wordt

gegeven. Op basis van de vage locatieomschrijving is het niet mogelijk om de oorlogshandeling verder te analyseren. Ter plaatse van het onderzoeksgebied wordt geen NGE-Risicogebied afgebakend.

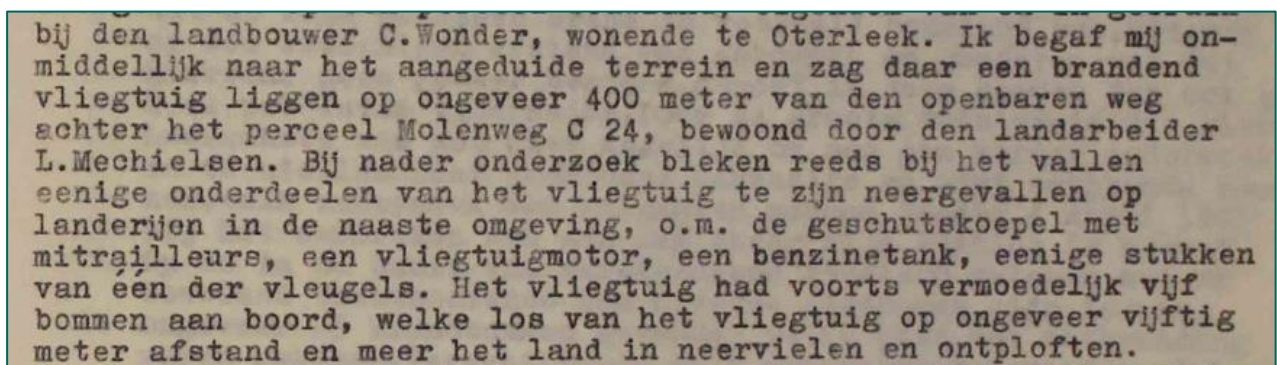
Conclusie

Naar aanleiding van een beschieting met boordwapens in kaartvierkant qY.9136 wordt ter plaatse van het onderzoeksgebied geen NGE-Risicogebied afgebakend. Op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal wordt niet duidelijk waar precies de beschieting heeft plaatsgevonden.

4.2 NEERGESTORTE LANCASTER, 16/17 DECEMBER 1943

Uit het Verliesregister van de SGLO (zie bijlage 2) komt naar voren dat in de avond van 16 december 1943, om 18.02 uur, een Engelse Lancaster bommenwerper van 7 Squadron met serienummer JB656 is neergestort in Oterleek aan de Molenweg. Het toestel is uitgezonden naar Berlijn en is vermoedelijk door een Duitse nachtjager neergeschoten.

De crash wordt bevestigd in een proces-verbaal in het gemeentearchief van Oterleek. Het hoofd van de Luchtbeschermingsdienst heeft ter plaatse vastgesteld dat een brandend wrak op 400 m van de openbare weg achter perceel C24 [= Korte Molenweg 8] lag. Tijdens de crash zijn verschillende onderdelen van het toestel neergekomen op landerijen in de omgeving. Vijf bommen zijn circa 50 m verder van het vliegtuig, verder in het land, neergekomen en gedetoneerd. In het wrak zijn de resten van twee inzittenden aangetroffen. Acht boerderijen en twee arbeiderswoningen in de omgeving hebben glasschade opgelopen, van de arbeiderswoning C24 is tevens het dak beschadigd.

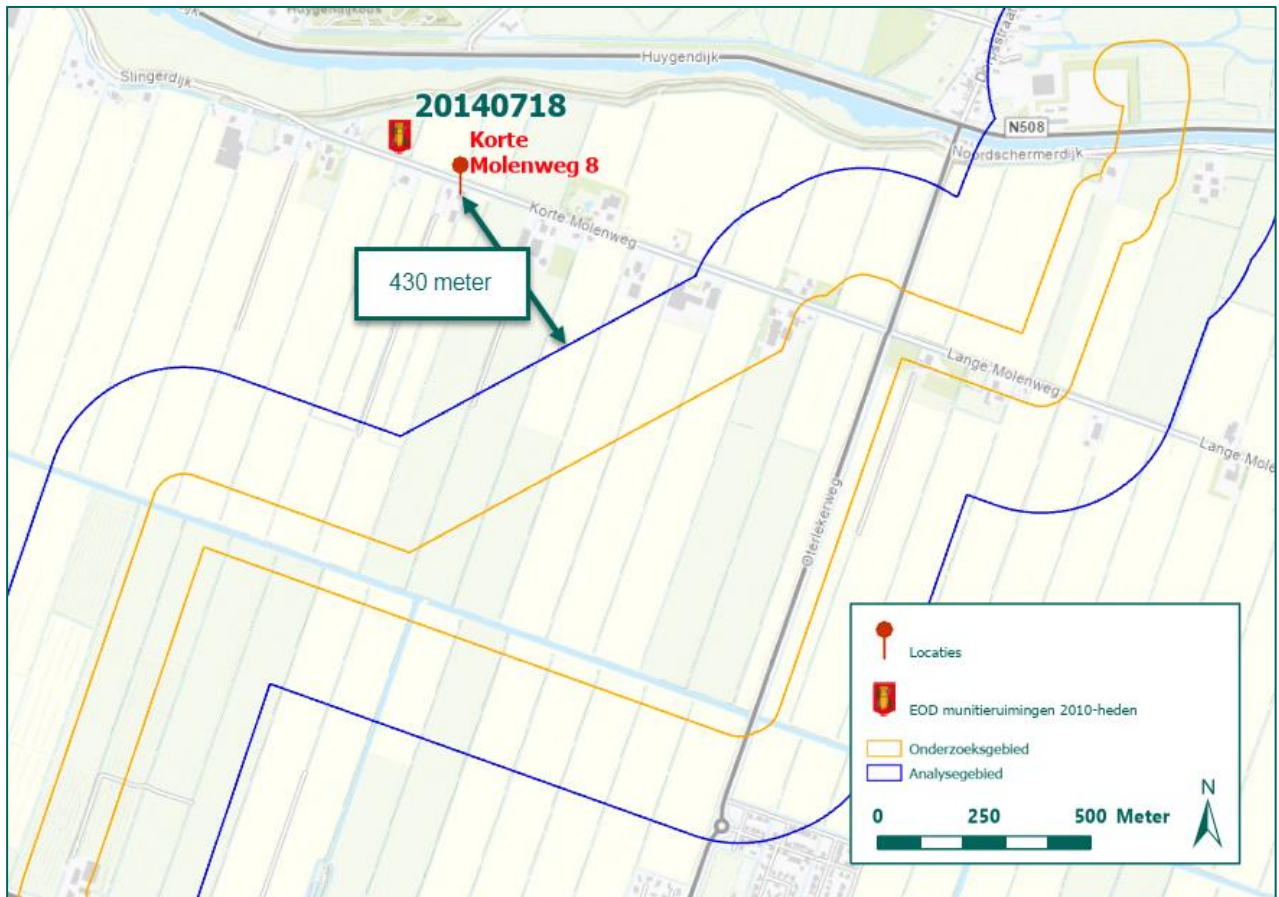

Figuur 16: Uitsnede uit het proces-verbaal van de LBD Oterleek, 17 december 1943. (Bron: RAA, toegang 0599, inv. 539).

Dat in de omgeving brokstukken zijn neergekomen, blijkt ook uit de munitieruimingen van de EOD (zie bijlage 5). In 2014 heeft de EOD op het adres Korte Molenweg 1 een vliegtuigcomponent geruimd, welke geen NGE betrof.

Uit de *Night Raid Sheets* van Bomber Command (zie bijlage 4) komt naar voren dat in de avond van 16 december 1943 555 bommenwerpers zijn uitgezonden naar doelen in Duitsland en Frankrijk. Tijdens deze missie verloor 7 Squadron (van 8 Group) in totaal vier Lancasters. Het toestel dat in Oterleek is neergestort had een bommenlast van 5x 2.000 lbs *High Capacity* bommen en een *small bomb container* met lichtfakkels (*flares*) bij zich.

Figuur 17: Munitieruiming van de EOD, Korte Molenweg 8 en de minimale afstand tussen dit adres en het analysegebied. (Bron: ESRI).

Op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal en de afstand tussen de Korte Molenweg 8 en het analysegebied, wordt in de eerste plaats geconcludeerd dat het vliegtuig buiten het analysegebied is neergestort. In de tweede plaats blijkt dat ook de bommen buiten het analysegebied zijn neergekomen. Daarenboven zijn volgens het proces-verbaal van de Luchtbeschermingsdienst de vijf in het toestel aanwezige bommen gedetoneerd. Dit aantal stemt overeen met de informatie uit de Engelse logboeken. Omwille van deze redenen wordt ter plaatse van het analysegebied geen NGE-Risicogebied afgebakend. Het valt niet uit te sluiten dat binnen het analysegebied brokstukken van het vliegtuig zijn neergekomen, maar gezien de spreiding van de brokstukken is het niet mogelijk om hiervoor een gebied af te bakenen.

Conclusie

Naar aanleiding van het neerstorten van een Lancaster in de avond van 16 december 1943 wordt ter plaatse van het analysegebied geen NGE-Risicogebied afgebakend. Het valt niet uit te sluiten dat binnen het analysegebied brokstukken van het vliegtuig zijn neergekomen. Omdat de brokstukken verspreid over een groot gebied zijn neergekomen, is het niet mogelijk om hiervoor gericht een gebied af te bakenen.

4.3 V1- EN V2-INSLAGEN

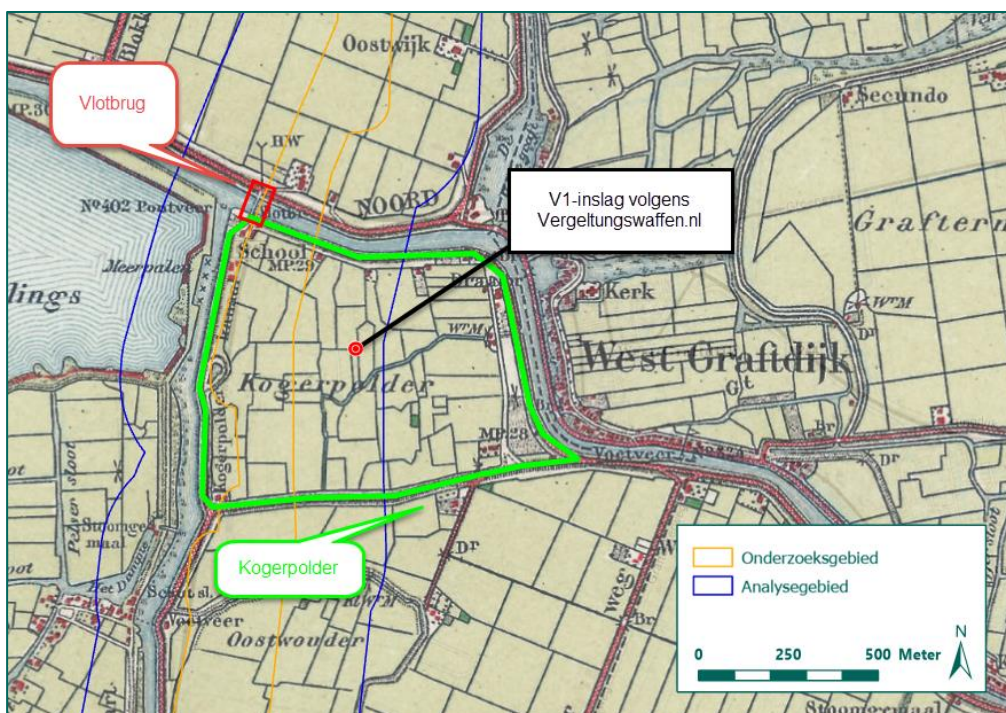
In het boek *De luchtoorlog boven de Zaanstreek* (zie bijlage 2) worden enkel inslagen van V-wapens (V1 en V2) gemeld, die mogelijk in of in de omgeving van het analysegebied hebben plaatsgevonden. Naast het boek bevat een archiefstuk en het overzicht van V1- en V2-inslagen (Vergeltungswaffen.nl) aanwijzingen over deze inslagen. In Tabel 5 is een overzicht opgenomen.

Nr.	Datum	Locatie	Opmerking	Bron	Relevantie
1.	Onbekend.	V1 bij Akersloot	Poging door Duitsers om te demonteren mislukte. Is vermoedelijk dezelfde als de inslag op 15 december 1944 (nr. 4).	Literatuur.	Niet relevant, geen specifieke locatie bekend.
2.	Onbekend.	V1 bij Westgraftdijk in de Kogerpolder, tussen de toenmalige vlotbrug en hoogspanningsmasten van het PEN.	Door Duitse bezetter laten zitten.	Literatuur, Vergeltungswaffen.nl	Relevant.
3.	5 feb 1945	V-2 raket komt neer op Akersloots grondgebied, in de Duivelshoek bij de Zuiddijk in de Schermer.		Literatuur.	Niet relevant, ligt buiten het analysegebied.
4.	15 dec 1944	V1 neergekomen in weiland in de Schermerpolder (Akersloot).	Niet gedetoneerd. In maart 1945 zou een deel zijn gedetoneerd.	NHA, toegang 245, inv. 14. MMOD.	Niet relevant, geen specifieke locatie bekend.

Tabel 5: Overzicht mogelijk relevante V1- en V2-inslagen.

Zoals blijkt uit bovenstaande tabel is de inslag van een V1 mogelijk relevant voor het analysegebied. Figuur 18 toont de ligging van het analyse- en onderzoeksgebied ten opzichte van de vlotbrug en de Kogerpolder. Tevens is aangegeven waar door Vergeltungswaffen.nl de inslag is gelokaliseerd.

Ter verificatie van de inslaglocatie van de V1 is aan de hand van luchtfoto's het analysegebied ter plaatse van de Kogerpolder geanalyseerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van luchtfoto's van 22 februari 1944 en 30 maart 1945. Door middel van de schaduwvorming op de foto van 22 februari 1944 zijn de PEN masten goed zichtbaar. Op de luchtfoto van 30 maart 1945 is een verstoring waarneembaar, die niet te zien is op de foto van 22 februari 1944. Deze verstoring ligt tussen de Vlotbrug en de PEN masten en stemt overeen met de locatieomschrijving uit het bronnenmateriaal. Mogelijk is dit de locatie waar een V1 is neergekomen. Aangezien deze locatie circa 80 m buiten het onderzoeksgebied ligt, wordt ter plaatse geen NGE-Risicogebied afgebakend.

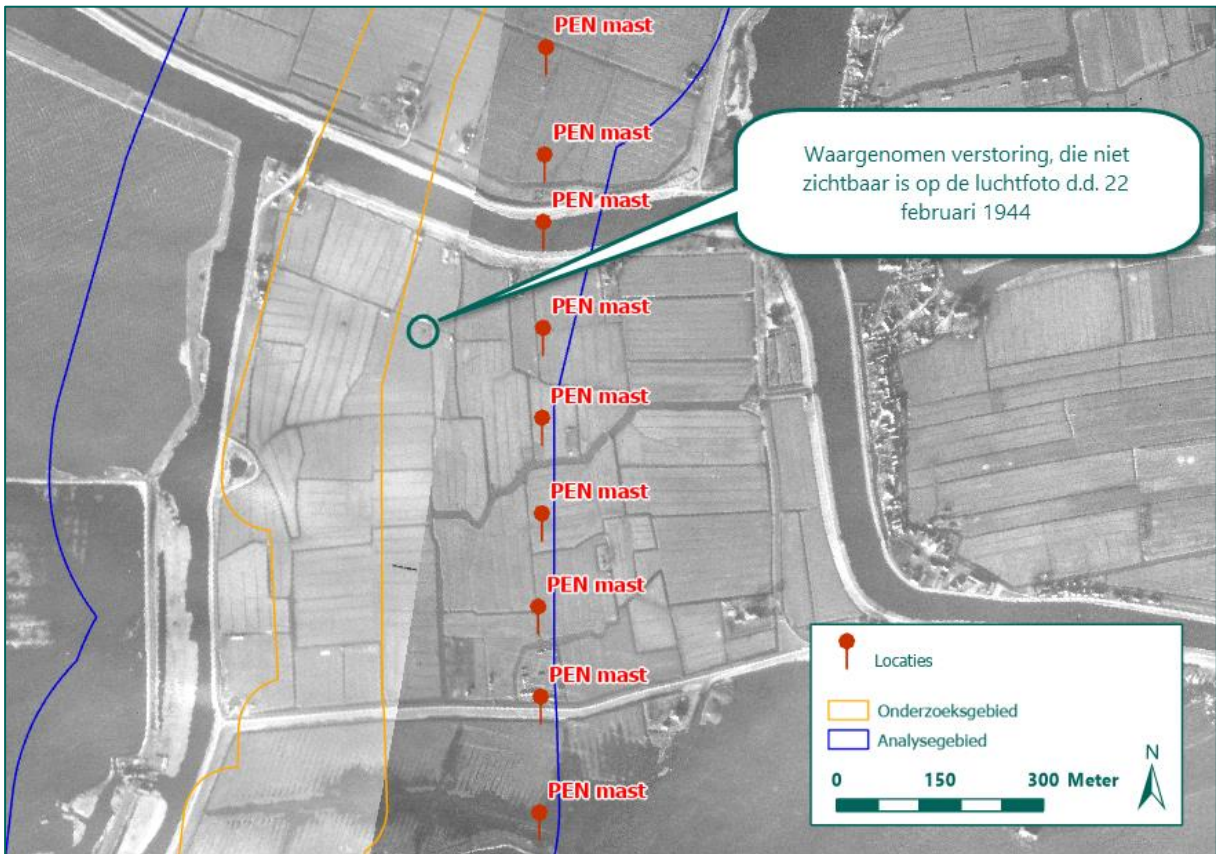

Figuur 18: Locatie van de Kogerpolder en de vlotbrug. (Bron kaart: Topotijdreis).

Figuur 19: Deel van de Kogerpolder op een luchtfoto d.d. 22 februari 1944. (Bron: Kadaster).

Figuur 20: Deel van de Kogerpolder op een luchtfoto d.d. 26 februari 1945. (Bron: Kadaster).

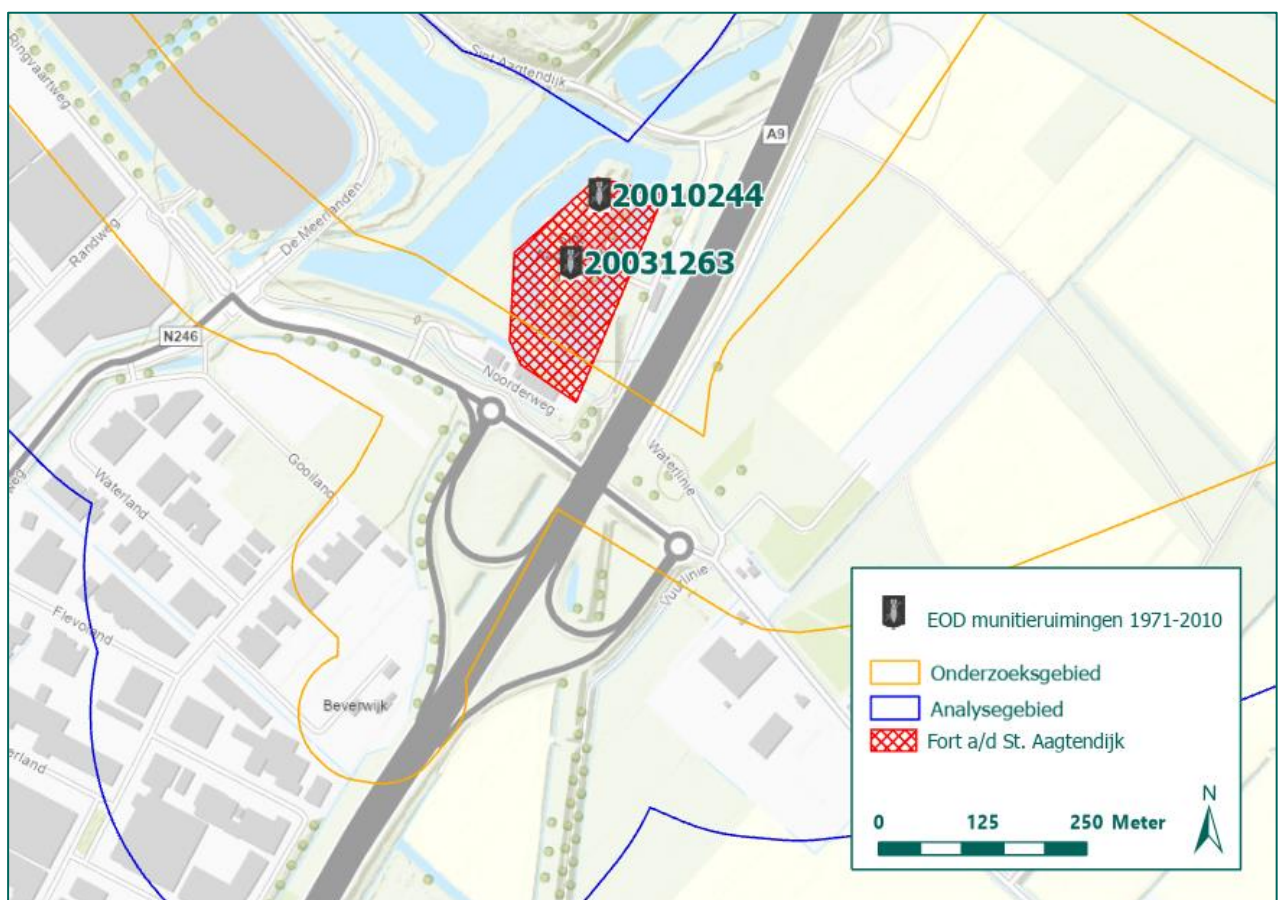

Conclusie

Naar aanleiding van een in de Kogerpolder neergekomen blindganger van een V1, wordt ter plaatse van het onderzoeksgebied geen NGE-Risicogebied afgebakend.

4.4 MUNITIONSLAGER MONIKA (FORT A/D ST. AAGTENDIJK)

Uit het boek *Beverwijks' zwarte jaren* (zie bijlage 2) blijkt dat in het Fort aan de St. Aagtendijk een munitieopslag is ondergebracht; *Munitieopslag Monika*. In het gemeentearchief van Beverwijk (zie bijlage 3) wordt bevestigd dat in het fort tijdens de oorlog munitie lag opgeslagen. Wanneer de Stichting Noord-Hollands Landschap in maart 2002 herstelwerkzaamheden wil laten uitvoeren, wordt door een buurtbewoner gemeld dat mogelijk munitie in de gracht is gedumpt. De gemeente laat door de EOD een vooronderzoek uitvoeren. Uit het onderzoek blijkt dat er geen aanwijzingen zouden zijn dat op of rond het fort munitie is achtergebleven. De EOD ziet dan ook geen noodzaak om het fort en de fortgracht verder te onderzoeken op aanwezigheid van explosieven.

Figuur 21: Informatie van de EOD (munitieruimingen, mijneveldkaart). (Bron: EOD).

In de munitieruimrapporten van de EOD zijn op Fort aan de St. Aagtendijk twee munitieruimingen gemeld. Het betreft de meldingen 20010244 en 20031263, zie Figuur 21.

Verder is op de mijneveldkaart van de EOD te zien dat ter plaatse van het fort een mijneveld is ingetekend (zie bijlage 6). De projectie van het mijneveld klopt niet helemaal, zoals te zien in de figuur. Op 30 juli 1946 is ter plaatse een controle uitgevoerd door de MMOD (zie bijlage 5). Hierbij zijn geen NGE aangetroffen.

Op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal blijkt dat in Fort aan de St. Aagtendijk tijdens de Tweede Wereldoorlog munitie lag opgeslagen. Naoorlogs onderzoek, zowel in 1946 door de MMOD als in 2004 door de EOD, wijst uit dat op het fort geen munitie meer ligt. Aanwijzingen voor het dumpen van munitie in de fortgracht zijn slechts op één bron te baseren, namelijk een buurtbewoner. Het onderzoeksgebied heeft een stukje overlap met de fortgracht. Echter, op basis van de summiere informatie in het bronnenmateriaal wordt ter plaatse van het analysegebied geen NGE-Risicogebied afgebakend.

Conclusie

Naar aanleiding van een munitieopslag in het Fort aan de St. Aagtendijk en vermoedelijke munitiedump in de fortgracht, wordt ter plaatse van het analysegebied geen NGE-Risicogebied afgebakend.

4.5 LEEMTEN IN KENNIS

Uit dit HVO-NGE is gebleken dat er een aantal leemten in kennis is, namelijk:

- Omdat de Duitse archieven grotendeels zijn vernietigd, zijn slechts weinig primaire gegevens beschikbaar over de Duitse zijde van de Tweede Wereldoorlog.
- Het is onvoldoende bekend of er gedurende de periode mei 1945 tot en met 1970 NGE zijn aangetroffen, dan wel verwijderd binnen het onderzoeksgebied.
- Bij de munitieruimrapporten van de EOD is de locatie van de vindplaats vaak niet nauwkeurig weergegeven.
- De locatie van het terrein van de Duitse Wehrmacht in de voormalige gemeente Assendelft is niet bekend.
- Van de bombardementen in de nacht van 6 op 7 en 28 op 29 augustus 1940 (§ 4.1.1, 4.1.2) is niet bekend door welk toestel bommen zijn afgeworpen.
- Voor het bombardement in de ochtend van 3 oktober 1940 (§ 4.1.3) is niet bekend of bommen in het analysegebied zijn neergekomen.
- Van op luchtfoto's waargenomen kraters (§ 4.1.6), die tevens door getuigen zijn gemeld, is niet bekend wanneer ze zijn veroorzaakt.
- Voor de luchtaanvallen van 21 en 27 maart 1945 (§ 4.1.8, 4.1.9) is niet bekend waarbinnen het kaartvierkant (= 1 km²) de aanvallen hebben plaatsgevonden.

5 CONCLUSIE EN ADVIES

In deze paragraaf zijn de conclusie en het advies opgenomen die uit dit HVO-NGE voortkomen.

5.1 CONCLUSIE HVO-NGE

In dit HVO-NGE zijn de volgende vragen beantwoord:

- Is er sprake van een NGE-Risicogebied in (gedeelten van) het onderzoeksgebied naar de situatie van 1945 (het einde van de oorlog)?
  - Nee, er is geen sprake van een NGE-Risicogebied binnen het onderzoeksgebied. Uit het historische bronnenmateriaal is gebleken dat tijdens de oorlog bombardementen zijn uitgevoerd, vliegtuigen en V-wapens zijn neergestort en munitie lag opgeslagen in Fort a/d St. Aagtendijk. Deze oorlogshandelingen hebben echter niet geleid tot de afbakening van een NGE-Risicogebied.
- Welke soort, hoeveelheid en verschijningsvorm van de vermoede NGE kunnen worden verwacht?
  - Er worden geen NGE binnen het onderzoeksgebied verwacht.
- Wat is het advies met betrekking tot de (voorbereiding op de) uit te voeren werkzaamheden?
  - Geadviseerd wordt om de werkzaamheden regulier uit te voeren, zonder verdere maatregelen met betrekking tot NGE, zie ook § 5.2.

5.2 ADVIES

In dit HVO-NGE is geconcludeerd dat geen NGE worden verwacht binnen het onderzoeksgebied. Geadviseerd wordt om de werkzaamheden regulier doorgang te laten vinden, zonder verdere maatregelen.

Mocht echter tijdens werkzaamheden spontaan NGE aangetroffen worden, dan dienen de volgende acties te worden ondernomen:

- Het werk ter plaatse van de vindplaats dient te worden stilgelegd.
- De werklocatie, in ieder geval rondom het NGE, dient te worden afgezet. Het aanwezige personeel dient op de hoogte te worden gebracht van de vondst en geïnstrueerd te worden uit de buurt te blijven.
- Er dient contact te worden opgenomen met de politie (0900-8844). De vondst dient gemeld te worden aan de politie. De politie neemt vervolgens contact op met de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EOD).
- Als de EOD op locatie is, wordt een afspraak gemaakt voor de vernietiging. De EOD maakt deze afspraak met de gemeente, of de politie namens de gemeente.
- De EOD geeft aan de gemeente, of de politie namens de gemeente, advies over de in acht te nemen veiligheidsmaatregelen.
- Indien de te nemen veiligheidsmaatregelen dit toelaten, kan de gemeente aan de EOD advies vragen over de mogelijkheden tot doorwerken op de betreffende locatie, dan wel elders in de nabijheid van het werk en de daarbij in acht te nemen veiligheidsmaatregelen totdat het NGE wordt geruimd.
- Het NGE wordt geruimd.

Indien NGE worden aangetroffen binnen het onderzoeksgebied, is dit nieuwe feitelijke informatie. Als deze situatie zich voordoet, moet in overleg met een ter zake deskundige worden vastgesteld of sprake is van een incident of dat er aanleiding is de werkwijze aan te passen.

6 BIJLAGEN

BIJLAGE 1	BEGRIPPENLIJST (2 BLADEN)	43
BIJLAGE 2	GERAADPLEEGDE LITERATUUR	45
BIJLAGE 3	ARCHIEFONDERZOEK NEDERLANDSE ARCHIEVEN	52
BIJLAGE 4	ARCHIEFONDERZOEK INTERNATIONALE ARCHIEVEN	66
BIJLAGE 5	EOD EN MMOD: MUNITIERUIMINGEN EN MIJNENVELDEN	71
BIJLAGE 6	CARTOGRAFISCH MATERIAAL.....	74
BIJLAGE 7	OVERZICHT LUCHTFOTO'S.....	85
BIJLAGE 8	IN HET VERLEDEN UITGEVOERDE ONDERZOEKEN	86
BIJLAGE 9	GETUIGEN	88
BIJLAGE 10	CHECKLIST WSCS-OCE EN VERZENDLIJST	90
BIJLAGE 11	TEKENINGEN (LOSBLADIG)	91

BIJLAGE 1 BEGRIPPENLIJST (2 BLADEN)

Begrip	Definitie
Analysegebied	Gebied waarop het HVO-NGE zich richt. Het analysegebied is ruimer dan het onderzoeksgebied om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de situatie in oorlogstijd.
Bijdragebesluit / Gemeentefonds	Regeling voor Rijksfinanciering van (een deel van) de kosten voor het NGE-bodemonderzoek.
Conventionele Explosieven (CE)	Elk explosief dat niet als geïmproviseerd, nucleair, biologisch of chemisch kan worden aangemerkt. Bij het opsporingsproces wordt aan CE gelijkgesteld en als zodanig behandeld: <ul style="list-style-type: none"> - CE die geen explosieve stoffen (meer) bevatten; - Restanten van CE die door leken als zodanig herkenbaar zijn; - Voorwerpen die door leken kunnen worden aangemerkt als CE; - Wapens of onderdelen daarvan.
Historisch Vooronderzoek - Niet Gesprongen Explosieven (HVO-NGE)	Bureaustudie waarin de oorlogshandelingen van de periode 1940-1945 (incl. naoorlogse munitieruimingen en opsporingsactiviteiten) worden geanalyseerd. Doel is om vast te stellen of in het onderzoeksgebied sprake is van een NGE-Risicogebied in relatie tot het werkgebied. Het HVO-NGE bestaat uit: <ul style="list-style-type: none"> - Rapportage. - Positief of negatief advies. - In het geval van een positief advies: Horizontale afbakening NGE-Risicogebied(en). - NGE-Risicokaart.
Negatief advies	Op basis van de analyse van het bronnenmateriaal wordt niet verwacht NGE aan te treffen in het onderzoeksgebied. Een vervolgstap van het NGE-bodemonderzoek wordt niet geadviseerd. De geplande werkzaamheden kunnen regulier worden uitgevoerd.
Niet Gesprongen Explosieven (NGE)	Door REASeuro gehanteerd begrip waaronder wordt verstaan: alle explosieven of onderdelen/restanten van explosieven die niet of gedeeltelijk hebben gefunctioneerd. Onder NGE vallen: <ul style="list-style-type: none"> - Conventionele Explosieven (CE); - Geïmproviseerde explosieven; - Explosieven voor civiel gebruik; - Chemische explosieven; - Biologische explosieven; - Nucleaire explosieven.
Niet Gesprongen Explosieven – Bodemonderzoek (NGE-Bodemonderzoek)	Werkwijze van REASeuro waaronder wordt verstaan: de integrale totaalaanpak voor de NGE-problematiek bestaande uit vijf afzonderlijke fasen. Hierdoor kan de opdrachtgever per fase een weloverwogen besluit nemen en zijn vervolgacties plannen met als doel dat de opdrachtgever de regie over het project in handen houdt. De vijf fasen zijn: <ol style="list-style-type: none"> 1. HVO-NGE (Historisch Vooronderzoek NGE). 2. PRA-NGE (Projectgeboden Risicoanalyse NGE). 3. Projectplan-NGE. 4. Uitvoering-NGE. 5. PwO-NGE (Proces-verbaal van Oplevering).
Niet Gesprongen Explosieven – Risicogebied (NGE-Risicogebied)	Gebied waar op basis van historisch bronnenmateriaal een risico op het aantreffen van NGE bestaat naar de situatie van 1940-1945 (inclusief naoorlogse munitieruimingen en opsporingsactiviteiten). Het NGE-Risicogebied is horizontaal afgebakend, waarin zijn opgenomen: <ul style="list-style-type: none"> - Eventuele onzekerheden en onnauwkeurigheden uit het bronnenmateriaal (o.a. cartografische onnauwkeurigheden).

Begrip	Definitie
	- De maximale horizontale verplaatsing van NGE in de bodem.
Niet Gesprongen Explosieven – Risicokaart (NGE-Risicokaart)	Cartografische weergave van het (de) NGE-Risicogebied(en).
Onderzoeksgebied	Het door de opdrachtgever aangegeven gebied waarbinnen reguliere werkzaamheden (niet NGE-gerelateerd) uitgevoerd gaan worden of waar een functieverandering wordt doorgevoerd.
Oorlogshandeling	Gebeurtenissen die kunnen hebben geleid tot de aanwezigheid van NGE. Voorbeelden van oorlogshandelingen zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Bombardementen - Artilleriebeschietingen - Munitiedump - Munitieongevallen - Vliegtuigcrashes - Aanwezigheid van verdedigingswerken
Opsporingsgebied	Het verdachte gebied binnen het werkgebied waar voorafgaand aan de reguliere werkzaamheden de opsporing naar NGE wordt geadviseerd.
Positief advies	Analyse van het bronnenmateriaal heeft aangetoond dat NGE kunnen worden aangetroffen in het onderzoeksgebied. Een vervolgstap van het NGE-bodemonderzoek wordt geadviseerd. Tevens vormt een positief advies de legitimatie voor het indienen van een Raadsbesluit t.b.v. van een Rijksbijdrage.
Projectgebonden Risicoanalyse -Niet Gesprongen Explosieven (PRA-NGE)	Bureaustudie waarin het verdachte gebied binnen het NGE-Risicogebied wordt afgebakend. Daarnaast worden de risico's van de voorgenomen reguliere werkzaamheden in relatie tot de aan te treffen NGE vastgesteld. De PRA-NGE bestaat o.a. uit: <ul style="list-style-type: none"> - Indien nodig het opvullen van leemten in kennis van het HVO-NGE. - De horizontale en verticale afbakening van het verdachte gebied. - Een NGE-Risicoanalyse. - Het bepalen van aanvaardbare risico's. - Het opsporingsadvies. - De mogelijkheid tot een proefdetectie.
Reguliere werkzaamheden	Alle door de opdrachtgever voorgenomen niet NGE-gerelateerde werkzaamheden. Enkele voorbeelden zijn civieltechnische, milieutechnische en archeologische werkzaamheden.
Verdacht gebied	De horizontale en verticale afbakening van het NGE-Risicogebied. Bij de afbakening is o.a. rekening gehouden met: <ul style="list-style-type: none"> - Het vaststellen van de horizontale verplaatsing van de NGE in de bodem (inkaderen NGE-Risicogebied). - De mogelijke inperking van de onzekerheden en onnauwkeurigheden uit het bronnenmateriaal. - De naoorlogse werkzaamheden (zoals ontgravingen, ophogingen etc.). - De bodemkundige parameters (zoals grondsoort en draagkracht van de grond).
Werkveldspecifiek certificatieschema voor het systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE)	Het WSCS-OCE is het Werkveldspecifiek certificatieschema voor het opsporen van Conventionele Explosieven. Hierin zijn onder andere richtlijnen, proceseisen en deskundigheidseisen opgenomen. Het WSCS-OCE is sinds 1 juli 2012 de opvolger van de Beoordelingsrichtlijn Opsporen Conventionele Explosieven (BRL-OCE) en is wettelijk verankerd in de Arbowet. Om het maatschappelijk belang – veiligheid en gezondheid van en rondom de arbeid – te waarborgen, is door de overheid gekozen voor een wettelijk verplichte certificatieregeling voor de borging van de kwaliteit/veiligheid van het opsporen van conventionele explosieven.

BIJLAGE 2 GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Voor dit HVO-NGE is de volgende literatuur geraadpleegd:

Auteur	Titel	Relevant	Afkorting
Amersfoort, H. en P.H. Kamphuis	<i>Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied</i> (Den Haag 2012).	Nee	-
Annegarn, I. e.a.	<i>Twee glazen champagne en drie gebakken boterhammen. Noord-Holland in 1945, de laatste oorlogsmaanden en daarna</i> (Alkmaar 1994).	Nee	-
Camfferman, J.	<i>Beverwijks' zwarte jaren. Herinneringen, opstellen en foto's uit de jaren '40-'45</i> (Beverwijk 1985).	Ja	CAM
Delpher	Diverse krantenartikelen	Ja	DEL
Dorrestein, T. en L. K. Schiphorst	<i>Akersloot in oorlogstijd. Een reconstructie van het dorpsleven in 1940-'45</i> (Akersloot 1985).	Ja	DOR
Haag, J.	<i>Waterland. Waar blijft de tijd. Deel 7: Wapens spreken, wapens zwijgen.</i>	Nee	-
Historische Vereniging Oud Uitgeest	<i>Hutgheest. Jaarboek Historische Vereniging Oud Uitgeest 2015.</i>	Nee	-
Huurman, C.	<i>Het spoorwegbedrijf in oorlogstijd, 1939-'45</i> (Eindhoven 2001).	Ja	HUU
Kemp, B.	<i>De Luchtoorlog boven de Zaanstreek. Oorlogsbelevissen van een jeugdige Zaankanter.</i>	Ja	KEM
Klep, C. en B. Schoenmaker,	<i>De bevrijding van Nederland 1944-1945. Oorlog op de flank</i> (Den Haag 1995).	Nee	-
Koopman, H.	<i>Vergeltungswaffen in Nederland. Inzet van de V.1, V.2 & V.4 vanaf Nederlands grondgebied 1944-1945</i> (Utrecht 2019).	Nee	-
Oudheidkundige Vereniging Graft – De Rijk	<i>Een nieuwe chronyke.</i>	Nee	-
Stichting Historisch Oudorp	<i>Kroniek van Oudorp.</i>	Nee	-
Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945	http://www.studiegroepluchtoorlog.nl/	Ja	SGLO
Swart, W.	<i>Zaanstreek in bezettingsjaren</i> (Zaandam 1980)	Nee	-
Tongeren, C. van	<i>Uitgeest 1940-1945. Het had wél gevolgen</i> (Uitgeest 1985).	Nee	-
Vergeltungswaffen	<i>Vergeltungswaffen.nl</i> <i>V1- en V2-inslagen in Nederland</i>	Ja	VER
Wit, S. de	https://www.eengroetuiheemskerk.nl/	Ja	WIT
Zevenhuizen, E.J.A. (red.)	<i>Een stevige pleister op mijn neus. Heemskerkse herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog</i> (1995 Heemskerk).	Ja	ZEV
Zwanenburg, G.J.	<i>En Nooit was het Stil. Kroniek van een Luchtoorlog</i> (2 dln. & supplement; Oldemarkt).	Ja	ZWA 1&2

Tabel 6: Verwijzing literatuur.

In de onderstaande tabellen worden per periode de gebeurtenissen die betrekking hebben op het onderzoeksgebied weergegeven.

Mobilisatie en inval, augustus 1939 – mei 1940

Toen in augustus 1939 duidelijk werd dat oorlog in Europa onvermijdelijk zou worden, begon in Nederland de mobilisatie. Tienduizenden soldaten werden opgeroepen, en Nederland bereidde zich voor op een Duitse aanval. In de ochtend van 10 mei 1940 viel het Duitse leger Nederland binnen na een serie bombardementen op vliegvelden en legerbases. Duitse parachutisten landden in de omgeving van Den Haag om het regeringscentrum uit te schakelen, terwijl een invasiemacht via de grens Nederland binnendrong. Op kleinschalige gevechten in Oost-Nederland na kon

het Duitse leger hier eenvoudig oprukken, om vervolgens bij de Grebbelinie, voor de Afsluitdijk en langs de Moerdijk verweekeld te raken in felle gevechten. Op 14 mei 1940 werd Rotterdam gebombardeerd, waarna Nederland met uitzondering van de provincie Zeeland capituleerde. In Zeeland zou de strijd, mede door de aanwezigheid van Franse en Belgische troepen, nog tot 27 mei 1940 duren. Voor dit project is geen informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode.

De bezetting van 1940 tot juni 1944 (D-Day)

Na de capitulatie werd Nederland bezet. Duitse militairen werden ondergebracht in voormalige Nederlandse kazernes en de vliegvelden werden door de Duitse luchtmacht, de *Luftwaffe*, overgenomen. De meeste Duitse militairen bevonden zich langs de kust. Hier werden stellingen aangelegd ter voorbereiding op een eventuele geallieerde invasie. Al tijdens de Duitse inval begon de Britse *Royal Air Force* (RAF) met de luchtoorlog tegen Duitsland. Bommenwerpers werden 's nachts uitgestuurd voor kleinschalige bombardementen op doelen van militair belang. Deze bommenwerpers verdwaalden met grote regelmaat, waardoor vergissingsbombardementen eerder regel dan uitzondering waren. De grote verliezen dwongen de Britten tot een andere tactiek. Vanaf 1942 werden bombardementen uitsluitend uitgevoerd door grote groepen bommenwerpers, die met tientallen tot honderden vliegtuigen één doel aanvielen. Vanaf 1942 verschenen daarnaast Amerikaanse bommenwerpers boven Nederland. Voor dit project is de volgende informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode:

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
31 aug 1940	Het Volk: dagblad voor de arbeiderspartij. Melding dat nabij Assendelft acht bommen in weilanden vielen. - <i>Relevant, mogelijk bommen in of nabij het analysegebied.</i>	DEL	-
2/3 okt 1940	Bomber Command Een Whitley deed een aanval op Rotterdam, maar er waren geen bijzonderheden te melden. AD's. Eén Blenheim deed een aanval op Vlissingen en één op het vliegveld Ypenburg, maar in beide gevallen werden geen resultaten waargenomen. Eén Wellington ging naar het vliegveld De Kooy, waar de bommen vermoedelijk in het doelgebied vielen en één Wellington ging naar Schiphol waar inslagen werden gezien op de startbanen en gebouwen. Eén Whitley deed een aanval op een brandende loods ca. 3 km ONO van Haarlem en veroorzaakte nog een aantal branden en explosies. Een andere Whitley loste zijn bommen op Potsdam en haven en sluizen van IJmuiden, maar kon in beide gevallen geen resultaten waarnemen. - <i>Relevant, één van de toestellen wierp mogelijk bommen af in/nabij het analysegebied.</i>	ZWA 1	110
21 nov 1942	Fighter Command Om 13.45 uur deden vier Spitfires een aanval op een ronde tank in een veld bij Uitgeest. De tank werd brandend achtergelaten. - <i>Niet relevant, geen specifieke locatie bekend.</i>	ZWA 1	423
	Gashouder aan Tolweg in brand geschoten. - <i>Niet relevant, locatie buiten het analysegebied.</i>	WIT	-
1 mei 1943	Fighter Command Acht Mosquito's naar Frankrijk en NW-Duitsland. Eén voerde een aanval uit op een aak in een kanaal tussen Akersloot en Purmerend. Eén had geen bijzonderheden en de andere zes keerden voortijdig terug. - <i>Niet relevant, geen specifieke locatie bekend.</i>	ZWA 1	501
3 juli 1943	Fighter Command Tijdens patrouillevluchten boven Nederland werden door Typhoons drie locomotieven beschadigd, drie olieopslagtanks bij Amsterdam in brand geschoten en succesvolle aanvallen uitgevoerd op twee fabrieken, binnenschepen, troepen, seinhuizen en flakwagons. Eén Typhoon, met als opdracht een patrouillevlucht in het gebied van Haarlem, keerde niet terug. Enkele andere werden beschadigd door flak. In de omgeving van Alkmaar werd door Spitfires een locomotief vernield en een binnenschip beschadigd. Drie Spitfires werden beschadigd door de flak.	ZWA 2	34-35

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	<p><i>Noot. Die dag had Fighter Command een drukke morgen. In hun Lageberichten rapporteerden de Duitsers het volgende:</i></p> <p><i>[...] Tussen 09.38 en 09.51 uur werden door twee Hurricanes, met boordwapens, zes aanvallen uitgevoerd en wel op twee treinen bij Heerhugowaard, waarbij één locomotief werd beschadigd; op een gasfabriek in Amsterdam-oost, waarbij een gashouder in brand werd geschoten; op een gasfabriek in Zaandam zonder schade aan te richten, maar waarbij één vrouw werd gedood en één man gewond; op een goederentrein bij Castricum, waarbij een locomotief werd beschadigd, een spoorwegaarbeider en één vrouw licht gewond en zes huizen eveneens licht beschadigd en bij Oudorp, ten oosten van Alkmaar op een Nederlands binnenschip, waarbij een man zware verwondingen opliep.</i></p> <p><i>De NS meldde dat die zaterdag om 09.38 uur bij Castricum de rangerende locomotief van trein 5315 werd beschoten. Een wegwerker werd gewond, de locomotief beschadigd. Om 09.45 uur werd tussen Krommenie en Uitgeest een arbeider gewond door een beschieting [...].</i></p> <p><i>- Niet relevant, geen specifieke locatie bekend.</i></p>		
17 juli 1943	<p>8th Air Force</p> <p>Als afleidingsoperatie voor aanvallen op Duitsland, werden tussen 06.15 en 06.40 uur 41 B-17's, geëscorteerd door jagers, uitgestuurd voor een aanval op de Fokkerfabrieken in Amsterdam.</p> <p>In verband met het slechte weer werden ze via de radio teruggeroepen en 20 bommenwerpers keerden zo voortijdig terug. 21 B-17's voerden de aanval wel uit en wierpen 45 ton brisantbommen af, bij een bewolking van 5/10-7/10 boven het doelgebied. De resultaten van de aanval worden aangegeven als slecht tot redelijk. [...]</p> <p><i>Noot. Niet alleen deze formaties B-17's werden teruggeroepen, ook die naar doelen in Duitsland moesten. [...].</i></p> <p><i>In hun Lageberichten rapporteerden de Duitsers het volgende:</i></p> <p><i>[...] Tussen 09.44 en 10.49 uur binnenvliegen van 60 Boeings over het IJsselmeer naar het gebied Hengelo-Enschede. Daarbij werden om 10.15 uur 50 tot 60 brisantbommen afgeworpen op het dorp Hengevelde (12 km ZW van Hengelo). Vijftig huizen werden vernield of zwaar beschadigd en ook Wehrmachtbarakken geraakt. Negen burgers verloren het leven, 45 werden gewond. Bij de Wehrmacht geen persoonsverliezen. Tijdens de terugvlucht door deze formatie werden zeven bommen afgeworpen op Beverwijk (Prov. Noord-Holland). Geen persoonlijke ongelukken en geen grote materiële schade.</i></p> <p><i>- Niet relevant, niet precies bekend waar in Beverwijk bommen zijn neergekomen.</i></p>	ZWA 2	40-41
27/28 sep 1943	<p>Bomber Command</p> <p>Hoofddoel Hannover (683 vliegtuigen) maar o.a. ook vijf Mosquito's naar Aken. Een daarvan voerde een aanval uit op een Flakstelling 51 mijl ten noorden van Aken.</p> <p>AD's. Eén vliegtuig deed een aanval op een verdedigingsstelling bij Akersloot en één vliegtuig op het vliegveld Middenmeer.</p> <p><i>- Mogelijk relevant voor het analysegebied.</i></p>	ZWA 2	91
16/17 dec 1943	<p>Avro Lancaster III van 7 Squadron stortte neer om 18.02 uur aan de Molenweg C42 te Oterleek. Het toestel was uitgezonden voor een bombardement op Berlijn en is vermoedelijk neergeschoten door een Duitse nachtjager.</p> <p><i>- Mogelijk relevant voor het analysegebied.</i></p>	SGLO	T3218
10 feb 1944	<p>Een Boeing B-17 van 388 Bomb Group explodeerde om 13.20 uur in de lucht op terugweg na te zijn geraakt door luchtafweergeschut nabij het doel (Braunschweig, D). het toestel kwam neer in Uitgeest nabij Busch en Dam, tussen Krommenie en Beverwijk.</p>	SGLO	T3391

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	<p>Boeing B-17G, serienummer 42-31115, van de 388 Bomb Group 562 Bomb Squadron, gevlogen door Lieutenant James Robert Feeny wordt het doel door Duitse jagers aangeschoten. De meeste bemanningsleden springen in opdracht van de gezagvoerder uit het toestel. Zwaar beschadigd crashte het vliegtuig bij boerderij Busch en Dam gemeente Uitgeest.</p> <p>Het is donderdag, 10 februari 1944, ongeveer 13:15 uur, toen de luchtvloot die in de ochtend over kwam vliegen, terugkeerde van een aanval op Duitsland. [...] Net als op de heenvlucht, worden de bommenwerpers door de zware luchtafweer aan de kust beschoten. Later, als de hoofdmacht voorbij is en de Noordzee overvliegen, komen de "Stragglers" over. Deze hebben schade opgelopen door luchtafweer, op de heenvlucht, boven het doel of op de terugvlucht maar ook door aanvallen van Duitse jagers. Vaak zijn er doden en gewonden aan boord en vliegen de achterblijvers laag en langzaam met uitgevallen motoren en hebben schade aan de roeren of aan het hydraulisch systeem.</p> <p>De situatie bij Busch en Dam op deze dag: stormachtig weer met af en toe een sneeuw- of hagelbui en een temperatuur rond het vriespunt. Uit oostelijke richting komt weer een formatie bommenwerpers aan op ongeveer 8000 meter hoog. Plotseling raakt een Boeing B-17 van de formatie in moeilijkheden. Er breekt aan boord brand uit of deze was reeds aan de gang, maar wordt nu zichtbaar. Veel burgers in de omgeving zijn getuige van dit voorval. Het blijkt later dat de brand is uitgebroken aan boord van de Boeing B-17 G, serienummer 42-31115 van de 388 Bomb Group, 562 Bomb squadron, 8th US Air Force met de naam Hell's Belles.</p> <p>[...]</p> <p>Een aantal van de bommenwerpers was zwaar beschadigd aan de terugvlucht begonnen, zo ook Hell's Belles. De bommenwerper had bij een aanval veel schade aan de rechtervleugel opgelopen. Waarschijnlijk ontstond er brand boven het IJsselmeer, waarbij de vleugelconstructie zo vervormd werd dat een deel van de vleugel klapperde. Het leek erop dat deze elk moment af kon breken. De vleugel was bovendien al geknikt. Van een van de motoren was een deel weggeschoten. De piloten probeerden boven het koude water van het IJsselmeer weg te komen. Dat lukte, maar de stuurkrachten werden zo groot dat de piloten elkaar moesten ondersteunen. Eenmaal boven Noord-Holland besefte de gezagvoerder, Luitenant James Feeney, dat met de kreupele machine de Noordzee niet overgestoken kon worden.</p> <p>[...]</p> <p>Intussen vloog de bommenwerper boven Assendelft noord.</p> <p>[...]</p> <p>Vier bemanningsleden kwamen om 13:20 uur neer bij de Groenedijk, gemeente Assendelft. Duitse soldaten van het fort Zuidwijkermeer hielden deze bemanningsleden aan en brachten hen met parachutes naar het fort.</p> <p>[...]</p> <p>Stukken van de neergestorte bommenwerper lagen te branden achter de boerderij Veldhuis Het staartstuk lag iets verder in de richting van Busch en Dam. De andere onderdelen lagen verspreid over het geïnundeerde gebied van de polder Uitgeester – Heemskerkerbroek. Op 25 mei 1985 zijn diverse onderdelen van deze bommenwerper door de ARG opgegraven en tentoongesteld in Fort Veldhuis. Volgens getuigen die de explosie gezien en gehoord hadden, zit er bij de Communicatieweg Oost nog een motor in de grond. Die motor hoopt de ARG ooit eens aan de collectie te kunnen toevoegen. Bij onderzoek in 2008 is deze echter niet aangetroffen.</p> <p>- <i>Niet relevant, crash en bomafworp buiten het analysegebied.</i></p>	KEM	305, 147-158
	Op 10 februari 1943 [1944] stortte schuin boven Fort Veldhuis een bommenwerper neer van het type Boeing B 17, een zogenaamd Vliegend Fort, net over de grens met Uitgeest. 'Langs de slootkant aan de Communicatieweg	ZEV	26

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	<p>lagen toen acht dode inzittenden van het vliegtuig op een rij. Eén dode zat beklemd in de staart van het vliegtuig die ze er pas dagen later hebben uitgehaald'. Alleen co-piloot Samuel Charles Gundy uit de staat Pennsylvania lukte het om met zijn parachute naar beneden te komen. Hij brak daarbij echter wel zijn rug. De Duitsers brachten hem naar Fort Veldhuis en voerden hem later af naar Duitsland. In 1989 heeft Gundy het museum Icarus Et Mars, dat gewijd is aan de luchtoorlog boven Noord-Holland en gevestigd is in een genielloods van de Stelling van Amsterdam en Fort Veldhuis, officieel geopend.</p> <p>- <i>Niet relevant, crash en bomafworp buiten het analysegebied.</i></p>		
Medio 1944	<p>Opnieuw zijn twee dekschuiten met Duits oorlogsmaterieel in het kanaal [Noordhollands kanaal] doelwit van een formatie Thunderbolts. De beschieting vindt plaats in Duivelshoek bij de Schermer. [...] Op de boten stonden wapens en munitie. De boten werden de grond in geboord.</p> <p>De dekschuit in de Duivelshoek met Duitse militaire voertuigen en munitie, die door Twaalf Thunderbolts is beschoten.</p> <p>- <i>Niet relevant, beschieting buiten het analysegebied.</i></p>	DOR	68, 75

Tabel 7: Overzicht gebeurtenissen Duitse bezetting tot juni 1944.

De periode juni 1944 (D-Day) tot en met oktober 1944

Op 6 juni 1944 landde een geallieerde invasiemacht in Normandië. Van daaruit rukten Britse, Canadese en Amerikaanse eenheden op richting Duitsland. De opmars verliep voorspoedig, maar in september 1944 liepen de geallieerden ten zuiden van Nederland vast. Om een doorbraak richting Duitsland te forceren, werd op 17 september 1944 Operatie Market Garden in gang gezet. Parachutisten moesten bruggen over de rivieren tussen Eindhoven en Arnhem veroveren, waarna grondtroepen door Nederland Duitsland binnen konden dringen. Na hevige gevechten bij Arnhem mislukte de operatie. De zuidelijke provincies werden gedurende de maand oktober en november bevrijd, waarbij op verschillende plaatsen fel werd gevochten. Uiteindelijk bevroor het front in een lijn van de Oosterschelde richting de Maas en de Waal. Voor dit project is de volgende informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode:

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
5 sep 1944	<p>Om 17.07 uur wordt personentrein 2461 Amsterdam – Uitgeest bij blokpost Den Ham tussen Uitgeest en Krommenie-Assendelf(beschoten. Een reiziger wordt gedood. Beide sporen zijn van circa 15.15 tot 20.00 uur stroomloos.</p> <p>- <i>Niet relevant, locatie buiten het analysegebied.</i></p>	HUU	470
	<p>17.15 uur. Beschieting NS-stationsgebouw en stationsplein te Wormerveer. Ook de trein naar Uitgeest wordt door Spitfires beschoten.</p> <p>- <i>Niet relevant, locatie buiten het analysegebied.</i></p>	KEM	306
	<p>Allied Expeditionary Air Force (AEAF) Verschillende Spitfires en Mustangs vlogen boven Nederland.</p>	ZWA 2	291

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	<p><i>Noot. Deze dinsdag werden in totaal zo'n 20 treinen onder vuur genomen, het grootste aantal tot nu toe op één dag. De NS meldde de volgende beschietingen: [...] om 17.07 uur tussen Krommenie en Uitgeest trein 2461, één reiziger verloor het leven [...].</i></p> <p>- <i>Niet relevant, locatie buiten het analysegebied.</i></p>		
Eind 1944	<p>Een V1-raket boort zich in De Schermer. Gerrit Leijen gaat met zijn kameraad Ben Bakker op verkenning. Ze beseffen niet hoe gevaarlijk deze door raketten gestuurde bom kan zijn en slopen de tijd klok er af. [...] Later blazen de Duitsers de V1-raket op. Het projectiel geeft een klein plofje: het is vermoedelijk een blindganger.</p> <p>- <i>Mogelijk relevant voor het analysegebied.</i></p>	DOR	70
Geen datum	<p>Melding van V1-inslag in de Kogerpolder (West-Grafdijk):</p> <p>- <i>Relevant voor het analysegebied.</i></p>	VER	-

Tabel 8: Overzicht gebeurtenissen juni t/m oktober 1944.

November 1944 tot de Duitse capitulatie mei 1945

In de winter van 1944 kwam het front in Nederland nagenoeg stil te liggen. In november werd Walcheren bevrijd, en in Limburg vochten de geallieerden tot december door in een poging door te breken naar Duitsland. Gelijkijdig werden in deze periode V-1 en V-2 *Vergeltungswaffen* afgevuurd. Deze langafstandswapens waren gericht tegen Londen en Antwerpen, maar kwamen vaak vroegtijdig neer op Nederlands grondgebied. Deze nieuwe Duitse dreiging leidde tot een toename van de geallieerde luchtaanvallen op doelen in het bezette deel van Nederland. Vanaf maart 1945 kwam weer beweging in het front. Canadese eenheden, die door in Duitsland oprukten, bogen af richting Oost-Nederland en trokken via de Achterhoek Nederland binnen. In april 1945 werd ook vanaf het rivierengebied richting het noorden opgetrokken, waarna het Nederlandse grondgebied ten oosten van Amersfoort binnen enkele weken bevrijd werd. De Duitse bezettingsmacht in West-Nederland capituleerde pas op 5 mei 1945. Voor dit project is de volgende informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode:

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
1944-1945	<p>Voor zover bekend is er vier keer een vliegende bom boven de Zaanstreek geweest. Hoogst waarschijnlijk waren zij van koers af, want zij doken in de omgeving in de grond zonder te ontploffen. De ontsteker stond zeker nog niet scherp. Deze projectielen werden voor het eerst in het oosten van het land gelanceerd, maar later ook vanuit het duingebied, namelijk bij Heemskerk (Geversduin), Castricum (Kijkuit), Bakkum (Camping) en Bergen. Het doel van de raketten was Londen, maar daar kwamen zij niet altijd terecht. Het waren meestal V-1 's, maar ook wel V-2's.</p>	KEM	266

Datum / jaar	Gebeurtenis	Bron	Pag.
	<p>De eerste raket die insloeg, betrof een uit de koers geraakte V-1 die uiteindelijk bij Akersloot in de grond dook. Door de Duitsers is een poging gedaan om die te demonteren of te vernietigen. Opblazen mislukte, want toen de springlading tot ontploffing werd gebracht, was er slechts een lichte plof te horen en daar bleef het bij.</p> <p>[...]</p> <p>De derde raket koerste over de Zaanstreek en dook in de grond tussen de toenmalige vlotbrug en hoogspanningsmasten van het PEN bij Westgraftdijk in de Kogerpolder. Ook deze zit er nog, omdat de Duitsers geen moeite deden om het ding te bergen, te demonteren of op te blazen. Het was hen te riskant of ze waren bang dat de dijk van Noordhollands kanaal weggeblazen werd met alle gevolgen van dien. Er is wat verwarring over de exacte locatie van inslag, want anderen melden dat de V-1 in de "Pruthoek" van de Schermer gevallen is, dus iets verder.</p> <p>- <i>Mogelijk relevant voor het analysegebied.</i></p>		
1 jan1945	<p>Een Focke Wulf Fw 190 van I/JG 1 stortte neer nabij het Noordhollands Kanaal in Akersloot rond 10.30 uur.</p> <p>- <i>Niet relevant, geen precieze locatie bekend.</i></p>	SGLO	T4955A
5 feb 1945	<p>Op maandag 5 februari 1945 komt opnieuw bij vergissing een door raketten bestuurd Duitse bom op Akersloots grondgebied terecht. Het is nu een V2. Het projectiel ligt in de Duivelshoek bij de Zuiddijk in de Schermer.</p> <p>- <i>Niet relevant, locatie buiten het analysegebied.</i></p>	DOR	70
6 feb 1945	<p>Een Consolidated B-24 van 93 Bomb Group explodeerde in de lucht ten noorden van Akersloot. Het toestel was onderweg naar Maagdenburg (D) boven de Nederlandse kust aangeschoten door luchtafweergeschut.</p> <p>- <i>Niet relevant, zie onderstaande omschrijving.</i></p>	SGLO	T5204
	<p>Een Amerikaanse bommenwerper explodeert in de lucht boven Boekel. Kort daarvoor wierp het toestel zijn acht bommen af, die aan weerszijden van de Hogegeest ter hoogte van de Hoornselaan in het land terecht komen.</p> <p>- <i>Niet relevant, de bommen en het vliegtuig komen op ruim 2 km buiten het analysegebied neer.</i></p>	DOR	71-74
21/22 april 1945	<p>Een twintigtal Georgiërs zijn, om overigens onopgehelderde redenen, naar Beverwijk naar het fort Aagtendijk gezonden. Zij werden te werk gesteld in het Munitionslager Monika, zoals het fort Aagtendijk door de Duitsers genoemd werd. Hun werk bestond uit bewakingsdienst en allerlei hand- en spandiensten.</p> <p>- <i>Relevant, munitieopslag in het analysegebied.</i></p>	CAM	43, 55-56

Tabel 9: Overzicht gebeurtenissen winter 1944 – mei 1945.

Naoorlogse periode

Direct na de oorlog begon de wederopbouw van Nederland. Verdedigingswerken, bunkers en achtergebleven NGE werden opgeruimd. Voor het ruimen van de duizenden mijnevelden werden onder meer Duitse krijgsgevangenen ingezet. Voor dit project is geen informatie aangetroffen met betrekking tot deze periode.

BIJLAGE 3 ARCHIEFONDERZOEK NEDERLANDSE ARCHIEVEN

Voor dit HVO-NGE is onderzoek verricht in verschillende Nederlandse archieven. De resultaten van het onderzoek uit de volgende archiefinstellingen zijn opgenomen in deze bijlage:

- Regionaal Archief Alkmaar (RAA)
  - Archief van de gemeente Oterleek
  - Archief van de gemeente Oudorp
  - Archief van de gemeente Zuid- en Noord-Schermer
  - Archief van de gemeente Graft
  - Archief van de gemeente Akersloot
- Gemeentearchief Zaanstad (GAZ)
  - Archief van de gemeente Assendelft
  - Archief van de gemeente Krommenie
- Noord Hollands Archief (NHA)
  - Archief van de gemeente Beverwijk
  - Archief van de gemeente Heemskerk
  - Archief van de gemeente Uitgeest
  - Provinciaal Bestuur Noord-Holland
  - Rijkswaterstaat Directie Noord-Holland te Haarlem
  - Militair Gezag
  - Provinciaal Bestuur van Noord-Holland, Economisch-Technologische Dienst, Provinciale Planologische Dienst, Griffie-Planologie en bijbehorende commissies te Haarlem
- Nationaal archief (NA)
- NIOD Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies (NIOD)

Regionaal Archief Alkmaar (RAA)

Toegang 0599. Inventaris van het archief van de gemeente Oterleek, (1630) 1640-1970.

Opmerking: in deze toegang zijn geen stukken aangetroffen m.b.t. oorlogsschade en het ruimen van NGE.

Inventaris 539	Stukken betreffende de organisatie en het personeel van de plaatselijke Luchtbeschermingsdienst, alsmede drie processenverbaal van luchtaanvallen. 1938-1944.
----------------	---

3 april 1943, 23.15 uur. Melding dat door een Duits vliegtuig brandbommen zijn uitgeworpen op een stuk bouwland aan de Molenweg. De volgende dag zijn nog 25 niet-ontbrande brandbommen aangetroffen. Verschillende daarvan bevonden zich in zogenaamde houders.

- *Niet relevant, geen precieze locatie bekend.*

16 december 1943, 18.00 uur. Melding van een neergestort vliegtuig. Het toestel is neergekomen op een perceel bouwland op ongeveer 400 meter van de openbare weg, achter het perceel Molenweg C 24 [Korte Molenweg 8]. Tijdens het neerstorten zijn diverse onderdelen neergekomen op landerijen in de omgeving. De bommen, vermoedelijk vijf, zijn los van het vliegtuig 50 meter verder het land in neergekomen en ontploft.

- *Relevant, betreft mogelijk het analysegebied.*

4 mei 1944, 11.20 uur. Melding van het neerkomen en detoneren van een brisantbom, waarbij een krater van 15 m diameter en 3 m diep werd geslagen. Op het land in de omgeving zijn brandbommen neergekomen. Vlak op de grens van Oterleek in de gemeente Oudorp is rond dezelfde tijd een tweede brisantbom neergekomen, op de berm van de Zuidervaart (westzijde).

- *Relevant, betreft mogelijk het analysegebied.*

Inventaris 586	Stukken betreffende de militaire graven op de begraafplaatsen te Oterleek en Stompeteren. 1944-1966.
----------------	--

De zes piloten die omkwamen in de crash van 16 december 1943, liggen begraven op de begraafplaats van Stompeteren.

- *Niet relevant, geen relatie met NGE.*

Inventaris 596	Schadevergoedingsverordening, met stukken dienaangaande. 1954.
----------------	--

Toegang 0599. Inventaris van het archief van de gemeente Oterleek, (1630) 1640-1970.
Opmerking: in deze toegang zijn geen stukken aangetroffen m.b.t. oorlogsschade en het ruimen van NGE.
 Niet relevant, betreft algemeen dossier.

Tabel 10: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het Regionaal Archief Alkmaar, toegang 0599.

Toegang 0065. Inventaris van het archief van de gemeente Oudorp, 1614 – 1945. <i>Opmerking: in deze toegang zijn geen stukken aangetroffen m.b.t. het ruimen van NGE.</i>	
Inventaris 216	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, geordend volgens een alfabetisch rubriekenstelsel. 1932-1945. 27a: Luchtbescherming.
6 juli 1940. Melding dat sinds 11 mei 1940 een niet-gesprongen projectiel in het land ligt, vermoedelijk afkomstig van Nederlands luchtafweergeschut. - <i>Niet relevant, geen precieze locatie bekend.</i>	
Inventaris 436	Stukken betreffende de gemeentelijke Luchtbeschermingsdienst. 1939.
Niet relevant, betreft algemeen, vooroorlogs dossier.	

Tabel 11: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het Regionaal Archief Alkmaar, toegang 0065.

Toegang 0066. Plaatsingslijst van het archief van de gemeente Oudorp, 1946-1972.	
Inventaris 290	Slopen bunkers gelegen in het bestemmingsplan Industrieterein Nieuwe Schermerweg 34.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 560	Oorlogsgedenkteken Koedijk, Oudorp en Sint-Pancras. Oorlogsmonument kamp Vught.
Niet relevant, geen relatie met NGE.	
Inventaris 712	Openbare basisschool "De Nieuwburgh" declaratie kosten herstel oorlogs- en bezettingsschade.
Niet relevant, betreft enkel bezettingsschade.	
Inventaris 798	Oorlogsschade R.K. Scholen voor gewoon lager onderwijs.
Niet relevant, betreft enkel bezettingsschade.	
Inventaris 891	Oorlogsschade R.K. Kleuterschool. 1950-1952
Niet relevant, melding van herstel van de speelplaats van de school n.a.v. schade in november 1942, maar geen oorzaak of specifieke datum gemeld.	

Tabel 12: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het Regionaal Archief Alkmaar, toegang 0066.

Toegang 0602. Plaatsingslijst van het archief van de gemeente Zuid- en Noord-Schermer, 1811-1970.	
Inventaris 101	Stukken betreffende de naleving en uitvoering van de Vogelwet, het Vuurwapenreglement, de verlening van machtigingen tot het voorhanden hebben en vervoeren van vuurwapens en munitie. 1920-1968.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 110	Stukken betreffende de inlevering en vernietiging van vuurwapens en munitie. 1939-1942.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 204	Stukken betreffende de organisatie van de bescherming van de bevolking bij luchtaanvallen. 1929-1942.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 209	Stukken betreffende de voorkoming, bestrijding, rapportage en alarmering van en bij brand. 1907-1969.
Niet relevant, geen meldingen door oorlogshandelingen ontstane branden.	

Toegang 0602. Plaatsingslijst van het archief van de gemeente Zuid- en Noord-Schermer, 1811-1970.	
Inventaris 303	Stukken betreffende de uitvoering van de Rijksgroepregeling oorlogsslachtoffers. 1945-1955.
Niet relevant, betreft gefusilleerde verzetslieden.	
Inventaris 394	Circulaires en instructies voor de burgemeester inzake de oorlogssituatie. 1935-1940.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 396	Politiedag-, week- en maandrapporten. 1939-1940.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 397	Politierapporten en processen-verbaal. 1939-1942.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 398	Registers van opgemaakte en verzonden processen-verbaal. 1924-1941.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	

Tabel 13: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het Regionaal Archief Alkmaar, toegang 0602.

Toegang 0418. Inventaris van de archieven van de Banne Graft en van de gemeente Graft, 1607-1970. <i>Opmerking: in deze toegang zijn geen stukken aangetroffen m.b.t. de Luchtbeschermingsdienst en het ruimen van NGE.</i>	
Inventaris 1202	Stukken betreffende brandbestrijding en de organisatie van de brandweer. 1817-1970.
Niet relevant, geen meldingen van branden veroorzaakt door oorlogshandelingen.	

Tabel 14: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het Regionaal Archief Alkmaar, toegang 0418.

Toegang 0422. Inventaris van het archief van de gemeente Graft-De Rijk, 1970-1992.	
Geen relevante inventarisnummers aangetroffen.	

Tabel 15: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het Regionaal Archief Alkmaar, toegang 0422.

Toegang 1338. Inventaris van het archief van de gemeente Graft-De Rijk, 1993-2000.	
Geen relevante inventarisnummers aangetroffen.	

Tabel 16: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het Regionaal Archief Alkmaar, toegang 1338.

Toegang 0396. Inventaris van het archief van de gemeente Akersloot, 1931-1980. <i>Opmerking: in deze toegang zijn geen stukken aangetroffen m.b.t. de Luchtbeschermingsdienst.</i>	
Inventaris 361	Stukken betreffende de bewaring, verkoop en het vervoer van ontvlambare en ontplofbare stoffen. 1931-1967.
Niet relevant, geen relatie met NGE.	
Inventaris 362	Stukken betreffende de opruiming van mijnen en oorlogstuig in verband met ontploffings- en ontbrandingsgevaar. 1933-1963.
22 augustus 1950. Melding van dhr. Jn. Buur, Bosweg 142, dat in zijn land vermoedelijk een blindganger is achtergebleven. - <i>Niet relevant, geen precieze locatie gemeld.</i>	
Inventaris 363	Registratiekaarten van ingetrokken vuurwapenvergunningen en munitiekaarten. 1949-1964.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 369	Rapporten en stukken betreffende onder meer: de gemeenschappelijke regelingen op het gebied van de brandweer; brandmelding en alarmering, brandbestrijding, tarieven, personeel, organisatie, verzekering en uitrusting van de vrijwillige brandweer. 1931-1956.
Niet relevant, geen meldingen van door oorlogshandelingen ontstane branden.	

Toegang 0396. Inventaris van het archief van de gemeente Akersloot, 1931-1980.

Opmerking: in deze toegang zijn geen stukken aangetroffen m.b.t. de Luchtbeschermingsdienst.

Inventaris 438	Stukken betreffende de aanleg van nieuwe wegbeplanting langs diverse wegen ten gevolge van oorlogsschade. 1946-1951.
Niet relevant, betreft schade als gevolg van het rooien van bomen.	
Inventaris 593	Stukken betreffende de viering van de Nationale Dodenherdenking, van de herdenking van de Tweede Wereldoorlog en het 700-jarig bestaan van Alkmaar. 1954-1980.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 595	Stukken betreffende de geschiedenis van Akersloot. 1971-1979.
Niet relevant, geen relevante informatie met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog.	
Inventaris 635	Stukken betreffende de afbraak van de boerderijen Boekel 2 en 3, de inundatie van diverse polders op last Duitse bezetting en de evacuatie van mensen en dieren. 1944.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 644	Stukken betreffende de inlevering, het gebruik of de bewaring van militaire goederen. 1946-1967.
Niet relevant, geen meldingen van vondsten van NGE.	
Inventaris 645	Stukken betreffende de landsverdediging in het algemeen. 1946-1972.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	

Tabel 17: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het Regionaal Archief Alkmaar, toegang 0396.

Gemeentearchief Zaanstad (GAZ)

Toegang OA-0031: Gemeentebestuur Assendelft (1916) 1936 - 1973 (1986).

Inventaris 220	Het verstrekken van inlichtingen over de waarnemend burgemeester ten tijde van de Tweede Wereldoorlog en over de toestand in de gemeente Assendelft na de bevrijding, alsmede stukken betreffende de bezoldiging van de burgemeester, 1945-1957.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 413	Het vaststellen van de schadevergoedingsverordening, 1949-1951.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 480	Het melden aan officiële instanties van oorlogshandelingen boven gemeentelijk grondgebied ten tijde van de Tweede Wereldoorlog en de gevolgen daarvan, 1940-1944.
<p>7 augustus 1940. Melding dat tijdens de afgelopen nacht vier explosieve bommen [brisant bommen] zijn neergekomen op een weiland aan de Groene Dijk. Het weiland is in gebruik door de Duitse Wehrmacht. De bommen zijn geëxplodeerd en het vliegtuig vloog van oost naar west.</p> <p>- <i>Relevant, de Groene Dijk ligt in het analysegebied.</i></p> <p>29 augustus 1940. Door een landbouwer is gemeld dat de afgelopen nacht kraters zijn ontstaan in zijn weiland. Het bleek dat naast het Duitse Wehrmachtterrein in de gemeente acht bommen zijn geëxplodeerd. Tevens werden in de gemeente een niet-ontbrande brandbom en een lege huls van een lichtkogel aangetroffen.</p> <p>- <i>Relevant, betreft mogelijk het analysegebied.</i></p> <p>3 oktober 1940. Melding dat in de ochtend, om 5.45 uur, twee bommen zijn ingeslagen op en nabij het Duitse Wehrmachtterrein in de gemeente. De kraters liggen in zuidwestelijke richting.</p> <p>- <i>Relevant, betreft mogelijk het analysegebied.</i></p>	

Toegang OA-0031: Gemeentebestuur Assendelft (1916) 1936 - 1973 (1986).	
8 maart 1943. Melding dat op percelen weiland gelegen nabij de Groene Dijk 8 brandbommen zijn gevonden, waarvan vier niet ontbrand waren. De brandbommen zijn vermoedelijk in de nacht van vrijdag op zaterdag [5 op 6 maart 1943] afgeworpen door Engelse vliegtuigen. - <i>Relevant, betreft mogelijk het analysegebied.</i>	
10 februari 1944. Een Amerikaans vliegtuig dat in brand stond, vloog over de gemeenten. Even buiten de gemeente stortte het toestel neer op grondgebied van de gemeente Uitgeest. - <i>Niet relevant, vliegtuigcrash buiten het analysegebied. Zie ook uitwerking van het gemeentearchief van Uitgeest verder in deze bijlage.</i>	
Inventaris 486	Jaarverslagen van de Vrijwillige Brandweer Assendelft, 1941-1972.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 585	Het aanbrengen van een gedenkplaats ter nagedachtenis aan degenen die vielen tijdens de Tweede Wereldoorlog en besluiten tot het niet vervangen van deze gedenkplaat door een blijvend monument, alsmede een lijst van personen die in de periode 1940-1945 door oorlogsgeweld of terreur zijn omgekomen, 1947-1969.
Niet relevant, lijst met gedurende in de Tweede Wereldoorlog overleden burgers, maar geen specificatie wanneer en door welke oorlogshandeling zij om het leven zijn gekomen.	
Inventaris 601	Het uitreiken van het oorlogsherinneringskruis en het ereteken van Orde en Vrede, 1950-1953.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 689	Lijst van geëvacueerde personen ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, ca. 1944.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 704	Het aangaan van een gemeenschappelijke regeling ter bescherming van de bevolking tegen de gevolgen van luchtaanvallen, alsmede een nota van de organisatie van de luchtbescherming, het reglement van de Luchtbeschermingsdienst en een lijst van leden van de Luchtbeschermingsdienst, 1938-1940.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 705	Luchtbeschermingsplan voor de gemeente Assendelft, 1938.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 706	Ingevulde vragenlijst betreffende de organisatie van de Luchtbeschermingsdienst en de genomen maatregelen, ca. 1940.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	

Tabel 18: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Zaanstad, toegang OA-0031.

Toegang OA-0036: Gemeentebestuur Krommenie (1798) 1814 - 1945 (1954).	
<i>Opmerking: in het gemeentearchief zijn geen schademeldingen of stukken m.b.t. het ruimen van NGE aangetroffen.</i>	
Inventaris 242	Stukken betreffende afsluiting van molestverzekering ingevolge de oorlogstoestand, 1942-1946.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 439-48	Begroting van de Luchtbeschermingsdienst: 1943.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	

Tabel 19: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Zaanstad, toegang OA-0036.

Toegang OA-0047: Gemeentebestuur Krommenie (1927) 1946 - 1973 (1989).

Opmerking: in het gemeentearchief zijn geen schademeldingen of stukken m.b.t. het ruimen van NGE aangetroffen.

Inventaris 643	Het aankopen van een prent van de gemeente Krommenie gegraveerd door G. Visser, alsmede stukken en krantenartikelen over de geschiedenis van de gemeente, 1950-1967.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	

Tabel 20: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het gemeentearchief Zaanstad, toegang OA-0047.

Noord Hollands Archief (NHA)

Toegang 2362: Gemeentebestuur van Beverwijk (Gemeente Beverwijk) 1940-1978.

Inventaris 170	Stukken betreffende staat van oorlog en beleg, 1940-1945.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 172	Stukken betreffende algemene correspondentie met betrekking tot de bevrijding in mei 1945, 1945.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 1080	Verkoop recht bijdrage oorlogsschade ter zake verwoest perceel Dierluststraat 1 en herbouwplicht aan afd. Bouwkunde van het Nederlands Rode Kruis, 1953-1954.
Niet relevant, geen vermelding datum en oorzaak schade.	
Inventaris 1081	Verkoop recht bijdrage in de oorlogsschade ter zake verwoesting Dierluststraat 4 en herbouwplicht aan D. Schipper, 1954-1955.
Niet relevant, geen vermelding datum en oorzaak schade.	
Inventaris 1082	Verkoop recht bijdrage oorlogsschade ter zake verwoeste percelen Dierluststraat 6, 8 en 10 aan Smit's Bouwbedrijf N.V., 1955-1958.
Niet relevant, geen vermelding datum en oorzaak schade.	
Inventaris 2249	Stukken betreffende verhuur bunkerterrein te Wijk aan Zee aan het Rijk (Minister van Oorlog), 1953-1965.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 2409	Stukken betreffende het in veiligheid brengen van overheidsgelden en archiefstukken in tijden van oorlog, oorlogsgevaar en andere buitengewone omstandigheden, 1940.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 2410	Molestverzekering, verzekering tegen schaden door oorlogsgebeurtenissen en binnenlandse onlusten, 1940-1944.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 2413	Stukken betreffende het toekennen van bijdragen van het Rijk ten behoeve van de wederopbouw en het herstel van door oorlogsgeweld beschadigde goederen, toebehorende aan publiekrechtelijke en daarmee gelijkgestelde lichamen, 1941-1955.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 2421	Stukken betreffende suppletie-uitkering door het Rijk wegens belastingderving, ontstaan door oorlogshandelingen, inundaties en/of evacuaties, 1945-1949.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 3125	Stukken betreffende het opruimen van het bunkercomplex ten behoeve van de uitbreiding van de algemene begraafplaats Duinrust, 1946-1961.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	

Toegang 2362: Gemeentebestuur van Beverwijk (Gemeente Beverwijk) 1940-1978.	
Inventaris 3128	Stukken betreffende oorlogsschade aan de Algemene Begraafplaats, 1948-1962.
Niet relevant, deel van de begraafplaats is gesloopt in verband met aanleg bunkercomplex, zie tevens inventaris 3125.	
Inventaris 3149	Vergunning tot het oprichten en in werking houden van een munitie opslagplaats in het fort aan de Sint Aagtendijk tbv het Ministerie van Oorlog, Directoraat Juridische Zaken, 1958-1976.
Niet relevant, betreft louter de gecontroleerde opslag van explosieve stoffen.	
Inventaris 4175	Stukken betreffende volkshuisvesting in de oorlogstijd, 1940-1945.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 4179	Stukken betreffende oorlogsschade aan woningwetwoningen, 1941-1959.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 4183	Stukken betreffende de bescherming van ontruimde woningen tegen beschadiging, 1943-1949.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 4185	Stukken betreffende het vergoeden van gemaakte kosten voor de verzorging en huisvesting enz. van oorlogsslachtoffers door het Centraal Bureau Verzorging Oorlogsslachtoffers, 1945-1948.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 4235	Stukken betreffende bescherming tegen luchtaanvallen, 1935-1941.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 4250	Stukken betreffende het melden van luchtaanvallen, 1940-1943.
3 oktober 1940. Melding van het neerkomen van twee brisantbommen (Dierluststraat en Hoflanderweg) en brandbommen rond 5.45 uur. - <i>Relevant, op gemelde datum en tijdstip komen ook bommen neer Assendelft.</i>	
Inventaris 4251	Stukken betreffende het melden van scherpschietoefeningen op vliegtuigen in de omgeving van Amsterdam, 1940-1943.
Niet relevant, geen specifieke locaties vermeld waar de oefeningen werden gehouden en waar granaten zijn neergekomen.	
Inventaris 4265	Stukken betreffende informatie van Opruimings- en Herstelingsdienst ten behoeve van de Gemeentelijke Luchtbeschermingsdienst Beverwijk, 1939-1944.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 4315	Stukken betreffende melding bombardementen van niet ontplofte granaten, 1940-1941.
Niet relevant, betreft voorschriften.	
Inventaris 4316	Stukken betreffende bewaking en opruiming gevaarlijke projectielen (granaten, bommen, mijnen), 1941-1975.
22 september 1945. Gegevens omtrent opgeslagen munitie in de gemeente. Fort a/d St. Aagtendijk, in de Zuidwijkermeerpolder, diverse soorten munitie. - <i>Relevant, betreft het analysegebied.</i>	
Inventaris 4317	Correspondentie inzake schade ontstaan door munitie-ontploffing op 12 juli 1945, 1945-1948.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 4318	Stukken betreffende schade aan gemeente-eigendommen ontstaan door explosie op 12 juli 1945, 1946-1950.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	

Toegang 2362: Gemeentebestuur van Beverwijk (Gemeente Beverwijk) 1940-1978.	
Inventaris 4319	Stukken betreffende het opruimen van ontplofbare stoffen na de explosie van 12 juli 1945, 1948-1952.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 4320	Stukken betreffende opruimen ontplofbare stoffen in de haven en vergoeding van de kosten door het Rijk, 1949-1950.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 4956	Stukken betreffende de hulpverlening van de slachtoffers na de bominslag in de Dierluststraat en omgeving, 1940-1942.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 4957	Stukken betreffende de wederopbouw van de woningen aan de Dierluststraat en omgeving na de bominslag, 1940-1958.
Geen foto's genomen. Bevat geen aanvulling op Inventaris 4956.	
Inventaris 4959	Stukken betreffende de geleden schade tijdens de bezetting aan gemeente eigendommen, 1942-1957.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 4973	Stukken betreffende vordering van schoolgebouwen door de militaire overheid, 1940-1942.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 5562	Stukken betreffende het oprichten van een monument voor de gevallen tijdens de Tweede Wereldoorlog aan het Westerhoutplein, 1945-1974.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 5564	Stukken betreffende het oprichten van een monument voor de gevallen tijdens de Tweede Wereldoorlog in Wijk aan Zee, 1948-1975.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 5845	Stukken betreffende de vergoedingen van de schade door inundatie van de Wijkermeerpolder, 1940-1961.
Niet relevant, geen relatie met NGE.	
Inventaris 5850	Stukken betreffende het opruimen van verdedigingswerken, 1945-1972.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 5851	Stukken betreffende de toestand van de gemeente Beverwijk tijdens de Duitse bezetting, 1947.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 5852	Stukken betreffende het dichten van de tankgracht ten zuiden van de Zeestraat, 1947-1964.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 5863	Stukken betreffende de vergoedingen van gevorderde onroerende goederen door het Militair Gezag, 1945-1952.
Niet relevant, geen relatie met NGE.	
Inventaris 6170	Stukken betreffende inundatieschade gemeentewoningen aan de Wijkermeerweg, 1940-1941.
Niet relevant, geen relatie met NGE.	
Inventaris 6021	Brandweerrapporten, 1935-1957.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	

Toegang 2362: Gemeentebestuur van Beverwijk (Gemeente Beverwijk) 1940-1978.

Tabel 21: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 2362.

Toegang 2459: Gemeentebestuur van Beverwijk (Gemeente Beverwijk) 1979-1988.	
Inventaris 1666	Onderzoek naar de aanwezigheid van explosieven en verwijdering hiervan door de Explosieven Opruimingsdienst, 1978-1983.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 2743	Hinderwetvergunning aan F.J. Scholten voor het bewaren van munitie en kruit in een bunker in het park Scheybeeck aan de Velsersweg, 1985.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 2793	Hinderwetvergunning voor het oprichten van opslag voor ontplofbare stoffen tbv de offshore industrie aan de Vuurlinie (Fort Aagtendijk) tbv Bexar Explosives, 1988.
Niet relevant, betreft voorschriften.	

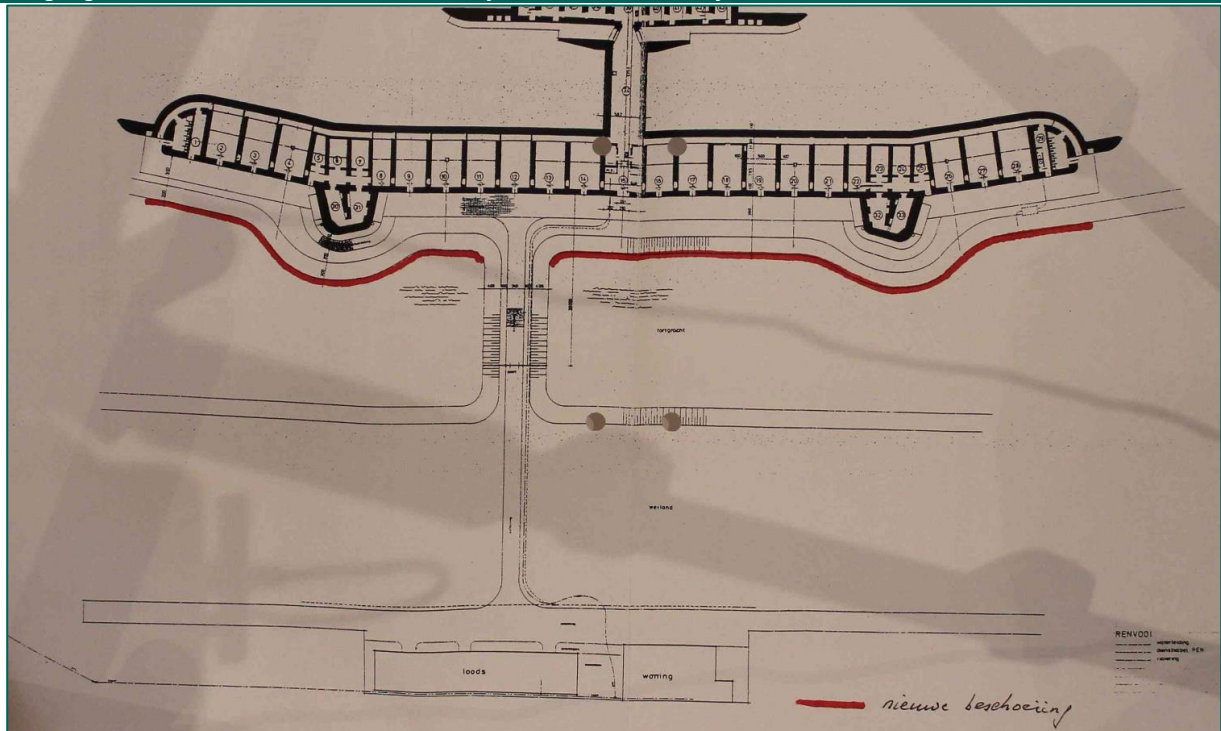
Tabel 22: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 2459.

Toegang 2473: Gemeentebestuur van Beverwijk (Gemeente Beverwijk) 1989-1998.	
Inventaris 1920	Plannen voor het instellen van een onderzoek naar de aanwezigheid van explosieven in het park Westerhout en de eventuele ruiming daarvan, 1991-1992.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	

Tabel 23: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 2473.

Toegang 2497: Gemeentebestuur van Beverwijk (Gemeente Beverwijk) 1999-2007.	
Inventaris 1631	Beëindiging van de verhuur van de ruimten 35-38 van het fort aan de Sint Aagtendijk in verband met de plannen voor de Groene Oostrand en ontruiming van de explosieven uit de bunkers, 2001-2003.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 1956	Beleid ten aanzien van explosieven- en vuurwerkopslagplaatsen en ondersteuning van een explosievenopsporingsactie op initiatief van het Overlegorgaan Noordhollandse Kustgemeenten, 2000-2006.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 1970	Verrichting van een onderzoek naar de eventuele aanwezigheid van explosieven in de fortgracht aan de Sint Aagtendijk, 2002.
Maart 2002. De Stichting Noord-Hollands Landschap (NHL) is voornemens om herstelwerkzaamheden te laten uitvoeren aan de beschoeiing van het verharde voorterrein van het Fort St. Aagtendijk. Door een omwonende is op 25 maart 2002 gemeld dat in de fortgracht wellicht munitie ligt, die door Georgische troepen in Duitse dienst ter plaatse is gedumpt. Nader onderzoek wordt geadviseerd.	

Toegang 2497: Gemeentebestuur van Beverwijk (Gemeente Beverwijk) 1999-2007.

- Relevant, betreft het analysegebied.

4 mei 2002. Dagblad Kennemerland. 'Beverwijker was ooggetuige dramatisch einde Georgiërs – Fort Aagtendijk beleefde roerige oorlogsjaren'

- o Nacht 20/21 april 1945: Duitse troepen executeren Georgische soldaten in Duitse dienst.
- o In het fort is munitie achtergebleven na de oorlog, die mogelijk ook in de fortgracht is gedumpt.

- Relevant, betreft het analysegebied.

5 februari 2004. Oplevering Vooronderzoek dat is opgesteld door de EOD. Uit het onderzoek komt naar voren dat geen aanwijzingen zijn aangetroffen voor: luchtaanvallen op het fort, het leggen van mijnen en dat er op of rond het fort munitie aanwezig zou zijn. De conclusie luidt: "Er bestaat geen enkele aanwijzing dat er in, op of rond het fort St. Aagtendijk explosieven aanwezig zouden zijn. De EOD ziet dan ook geen noodzaak om het fort en de fortgracht verder te onderzoeken op aanwezigheid van explosieven.

- Relevant, betreft het analysegebied.

Inventaris 2005	Opsporing en verwijdering van explosieven op en rondom het tracé van de Westelijke Randweg en in het Park Westerhout, 2007.
-----------------	---

Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.

Tabel 24: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 2497.

Toegang 2458: Gemeentebestuur van Heemskerk (Gemeente Heemskerk) 1929-1985.

Opmerking: in het gemeentearchief zijn geen schademeldingen of stukken m.b.t. het ruimen van NGE aangetroffen.

Inventaris 3755	Stukken betreffende de in de Tweede Wereldoorlog aangetroffen overleden militairen begraven in Heemskerk, 1940-1964.
-----------------	--

Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.

Inventaris 3822	Stukken betreffende de luchtbeschermingsdienst, afdeling Heemskerk, 1941-1945.
-----------------	--

Niet relevant, betreft informatie over personeel.

Tabel 25: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 2458.

Toegang 1753: Gemeentebestuur van Uitgeest en Markenbinnen (Gemeente Uitgeest) 1935-1980.	
<i>Opmerking: in het gemeentearchief zijn geen stukken aangetroffen m.b.t. het ruimen van NGE.</i>	
Inventaris 250	Aangifte van oorlogsschade aan eigendommen, publiekrechtelijke en daarmee gelijkgestelde lichamen, 1946-1959.
Niet relevant, enkel meldingen van bezettingsschade, gestolen kerkklokken of niet-gespecificeerde schade.	
Inventaris 654	Mededelingen inzake de vermissing of het overlijden van Uitgeester inwoners gedurende de Tweede Wereldoorlog, 1945-1961.
Niet relevant, lijsten met gefusilleerde verzetsmensen en in Duitsland omgekomen inwoners.	
Inventaris 717	Vaststellen en uitvoer van het plan tot wederopbouw van het door oorlogshandelingen verwoeste gedeelte van het dorp Markenbinnen; met tekeningen, 1948-1958.
Niet relevant, de woningen zijn op last van de Duitse bezetter gesloopt. Geen relatie met NGE.	
Inventaris 857	Stukken betreffende munitieopslag in defensiemagazijnen te Uitgeest; met tekeningen, 1954-1971.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 858	Stukken betreffende munitieopslag in defensiemagazijnen te Uitgeest; met tekeningen, 1972-1973.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 859	Stukken betreffende munitieopslag in defensiemagazijnen te Uitgeest; met tekeningen, 1974-1975.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 860	Stukken betreffende munitieopslag in defensiemagazijnen te Uitgeest; met tekeningen, 1976-1978.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 972	Stukken betreffende de luchtbeschermingsdienst in de gemeente Uitgeest, 1940.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 984	Verlenen van assistentie bij de brandbestrijding op militaire terreinen in de gemeente Uitgeest, 1953-1973.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 1276	Plaatsen van een stenen gedenkteken, ter nagedachtenis van de oorlogsslachtoffers van Uitgeest gedurende de periode 1940-1945; met tekening, 1945-1961, 1975.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	

Tabel 26: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 1753.

Toegang 18: Provinciaal bestuur van Noord-Holland, 1851-1943	
Inventaris 3739	Stukken betreffende aanvragen om toekenning van bijdragen van het Rijk ten behoeve van de wederopbouw en het herstel van door oorlogsgeweld beschadigde eigendommen van waterschappen, veenschappen en veenpolders, 1941-1943.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 4166	Stukken betreffende de verkrijging van goedkeuring c.q. vergunning van de regeringscommissaris voor de Wederopbouw, later de algemeen gemachtigde voor de Wederopbouw, tot voortzetting van werken, uitgevoerd door de Provinciale Waterstaat, en de uitvoering van nieuwe werken (1940-1943).
Niet relevant, betreft financieel dossier. Geen specifieke data en oorzaak van schade vermeld.	

Toegang 18: Provinciaal bestuur van Noord-Holland, 1851-1943	
Inventaris 4481	Stukken betreffende de onteigening van percelen met het oog op sanering van de buurt het Rozenprieel te Haarlem, die op 3 oktober 1940 door een bombardement was getroffen, 1941-1942
Niet relevant voor het analysegebied.	
Inventaris 4927	Stukken betreffende de afrekening met aannemers van provinciale werken wegens door hen geleden schade door oorlogsgevaar en oorlog, 1941
Niet relevant, betreft financieel dossier. Geen specifieke data en oorzaak van schade vermeld.	
Inventaris 6606	Stukken betreffende het beschikbaar stellen van een bijdrage voor het herstel van door bommen aan Artis toegebrachte schade, 1941.
Niet relevant voor het analysegebied.	
Inventaris 7037	Stukken betreffende het nemen van maatregelen tegen luchtaanvallen, vooral in de gemeenten, en de oprichting van luchtbeschermingsdiensten, 1927-1941.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 7038	Ingekomen stukken van de Rijksinspectie voor de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen, houdende de maandoverzichten van de ongevallen ten gevolge van het gebruik van luchtmacht voor Nederland in het algemeen en Noord-Holland in het bijzonder, 1940-1941
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 7299	Stukken betreffende de medewerking aan de nationale collecte voor de door de oorlog getroffen gebieden, alsmede stukken betreffende de opgave door de Noord-Hollandse gemeenten van de opbrengst van deze inzameling en van de geleden oorlogsschade, 1940
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 7657	Ingekomen stukken bij en minuten van uitgaande stukken van mr.dr. F.H.A. Hooft van Iddekinge, administrateur, chef afd. 3A van de Provinciale Griffie, als vertegenwoordiger van de provincie Noord-Holland in de Rijkscommissie van advies inzake bijdragen wederopbouw publiekrechtelijke lichamen, betreffende geleden bezettingsschade.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 7721	Ingekomen processen-verbaal inzake oorlogshandelingen, zoals bominslagen in Aalsmeer, Den Helder, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemstede en Twisk, 1941.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	

Tabel 27: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 18.

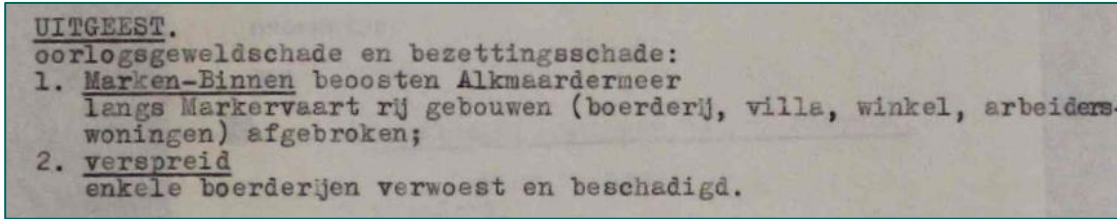
Toegang 228: Rijkswaterstaat Directie Noord-Holland te Haarlem	
Inventaris 80	De opruiming van vaartuigen door of in verband met de oorlog in rijkswateren gezonken, 1940.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	
Inventaris 102	De toestand van de bruggen voor gewoon verkeer, de beschikbaarstelling van hulpbruggen en de opruiming van mijnen, 1945-1946.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	

Tabel 28: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 228.

Toegang 245: Militair Gezag Noord-Holland	
Inventaris 14	Map 108.
12 juni 1945. De burgemeester van Akersloot meldt dat op 15 december 1944 in een weiland in de Schermerpolder een V1 is neergekomen, die niet is gedetoneerd. In maart 1945 zou een deel van de V1 zijn gedetoneerd. Aan de	

Toegang 245: Militair Gezag Noord-Holland	
perceeleigenaar is verzekerd [onbekend door wie] dat het veilig is. De burgemeester vraagt om te onderzoeken of dat inderdaad zo is.	
- Niet relevant, geen specifieke locatie gemeld.	
Inventaris 28	Map 200.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 140	Map 41.
Niet relevant, geen informatie m.b.t. het analysegebied.	
Inventaris 150	Map 39.
Niet relevant, betreft algemeen dossier.	

Tabel 29: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 245.

Toegang 640: Provinciaal Bestuur van Noord-Holland, Economisch-Technologische Dienst, Provinciale Planologische Dienst, Griffie-Planologie en bijbehorende commissies te Haarlem	
Inventaris 429	Overzichten van bezettings- en oorlogsschade, met tekeningen, 1944-1945
23 juli 1945. Overzicht oorlogsgeweld- en bezettingsschade aan gebouwen in Noord-Holland:	
<ul style="list-style-type: none"> o Uitgeest. 	
	
- Niet relevant, geen concrete oorzaak en datum vermeld.	

Tabel 30: Overzicht geraadpleegde inventarisnummers in het NHA, toegang 640.

Nationaal Archief (NA)

Het raadplegen van Toegang 2.04.53.15: Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen heeft relevante resultaten opgeleverd. De resultaten zijn in de onderstaande tabel opgenomen:

Toegang 2.04.53.15: Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanvallen	
Inventaris 75	Noord-Holland
7 augustus 1940, 2.30 uur, gemeente Assendelft. Vier bommen neergekomen op een door de Duitse Weermacht in gebruik genomen weiland aan de Groenen dijk. Het terrein waar de bominslag heeft plaatsgehad is gelegen in een polder nabij de grens van de gemeenten Heemskerk en Beverwijk, op 3 km van het dorp Assendelft. De bommen zijn geëxplodeerd. Het vliegtuig vloog van oost naar west.	
- Relevant, zie § 4.1.1.	
29 augustus 1940, afgelopen nacht, gemeente Assendelft. In een weiland naast het Weermachtterrein zijn acht bommen geëxplodeerd. Tevens zijn een niet-ontbrande brandbom en een huls van vermoedelijk een lichtkogel aangetroffen.	
- Relevant, zie § 4.1.2.	
3 oktober 1940, 5.45 uur, gemeente Assendelft. Twee bommen ingeslagen op en nabij het Weermachtterrein in de gemeente. De richting van de kraters loopt in zuidwestelijke richting over Beverwijk.	
- Relevant, zie § 4.1.3.	

Tabel 31: Overzicht van de in het NA geraadpleegde inventarisnummers van toegang 2.04.53.15.

NIOD Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies (NIOD)

De volgende geraadpleegde toegangen hebben relevante resultaten opgeleverd:

- Toegang 216k: Departement van Justitie
- Toegang 077: Generalkommissariat für das Sicherheitswesen – Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West

Toegang 216k: Departement van Justitie	
Inventaris 180	Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en vliegtuigonderdelen en de vondst van niet-ontpofte explosieven, 23 juni 1943 - 28 april 1944.
10 februari 1944. Omstreeks 13.15 uur vloog een Amerikaans vliegtuig, dat blijkbaar in brand stond, boven de gemeente Assendelft. Het toestel stortte even buiten de gemeente neer, op het grondgebied van Uitgeest. Vier bemanningsleden, die het vliegtuig per parachute hadden verlaten, kwamen rond 13.20 uur neer in de gemeente. Zij werden ingerekend door een onderdeel van de Duitse Weermacht, dat in fort Zuidwijkermeer was gelegerd.	
- <i>Niet relevant, vliegtuigcrash buiten het analysegebied.</i>	

Tabel 32: Overzicht van de in het NIOD geraadpleegde inventarisnummers van toegang 216k.

Toegang 077: Generalkommissariat für das Sicherheitswesen – Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West	
Inventaris 1328	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke luchtaanvallen, 1940-1941.
3 oktober 1940, Assendelft. Twee brisantbommen in en nabij Weermachtsterrein. Geen schade.	
- <i>Relevant, houdt verband met andere meldingen, zie § 4.1.3.</i>	
24 november 1940, Schermer. Eén blindganger aangetroffen in weide, op 75 m van een straat.	
- <i>Niet relevant, geen precieze locatie bekend.</i>	

Tabel 33: Overzicht van de in het NIOD geraadpleegde inventarisnummers van toegang 077.

BIJLAGE 4 ARCHIEFONDERZOEK INTERNATIONALE ARCHIEVEN

Voor het analyseren van de oorlogshandelingen binnen het onderzoeksgebied is gebruik gemaakt van documenten uit verschillende internationale archiefinstellingen. REASeuro beschikt over een uitgebreide collectie kopieën van documenten uit de Amerikaanse, Belgische, Britse, Canadese, Franse en Duitse archieven. Voor dit HVO-NGE hebben de volgende archiefinstellingen relevante resultaten opgeleverd:

- The National Archives (TNA) in Londen, Verenigd Koninkrijk.
- National Archives and Records Administration (NARA) in College Park (MD), Verenigde Staten.
- Bundesarchiv-Militärarchiv (BaMa) in Freiburg, Duitsland.
- Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde (BaBL) in Berlijn, Duitsland.

The National Archives (TNA)

Luchtoorlog

REASeuro heeft in de loop der jaren een aanzienlijke collectie bombardementsgegevens uit The National Archives (TNA) in Londen verzameld. Voor voorliggend HVO-NGE is deze collectie geraadpleegd. De collectie omvat verschillende bombardementsgegevens van bombardementen door de volgende Britse luchtmachtonderdelen:

Einheid	Omschrijving	Actief in NL	Standaard door REASeuro geraadpleegde toegangen
Bomber Command (BC)	BC voerde vooral bombardementen uit op strategische doelen en stedelijk gebied. Vele bombardementen op Nederlands grondgebied in de eerste jaren van de oorlog werden veroorzaakt door navigatiefouten/in nood verkerende vliegtuigen van BC.	1940-1945	AIR 14 – Day and Night raid sheets, Summaries of Form E reports, Photographic Interpretation Section AIR 24 – Headquarters AIR 25 – Groups AIR 27 – Squadrons AIR 50 – Combat Reports
Coastal Command (CC)	CC had de taak om geallieerde schepen te beschermen, maar voerde ook diverse aanvallen uit op Duitse posities in Nederlandse wateren en -kustgebieden.	1940-1945	AIR 15 – Strike Sheets AIR 24 – Headquarters AIR 25 – No 16. Group AIR 27 – Squadrons
Fighter Command (FC)	FC beschikte over diverse jachtvliegtuigen en jachtbommenwerpers die in Nederland aanvallen uitvoerden op militaire infrastructuur, spoorwegen, schepen en Duitse troepen.	1940-1945	AIR 24 – Headquarters AIR 25 – No. 12 Group AIR 27 – Squadrons
Second Tactical Air Force (2TAF)	2TAF bood ondersteuning aan geallieerde grondeenheden en voerde, net als FC, aanvallen uit op militaire infrastructuur, spoorwegen en schepen in Nederland.	1944-1945	AIR 26 – Wings AIR 27 – Squadrons AIR 37 - Headquarters
Air Defence Great Britain (ADGB)	ADGB maakte deel uit van Fighter Command en werd in 1943 opgericht om ondersteuning te bieden om Groot-Brittannië te beschermen tegen Duitse vliegtuigen.	1943-1944	AIR 24 – Headquarters AIR 27 – Squadrons
Allied Expeditionary Air Force (AEAF)	AEAF was verantwoordelijk voor de tactische luchtsteun. 2TAF en de Amerikaanse Ninth Air Force maakten deel uit van deze eenheid.	1944-1945	AIR 24 – Headquarters AIR 27 – Squadrons AIR 37 – Daily intelligence and operations summaries
Army Co-operation Command (ACC)	ACC was de voorloper van 2TAF en was opgericht als eenheid voor tactische luchtsteun.	1940-1943	AIR 24 – Headquarters AIR 27 – Squadrons AIR 25 – No. 71 Group AIR 39 – Operational / intelligence summaries

Auster Squadrons	De Auster Squadrons bestonden uit kleine verkenningsvliegtuigen. Zij vlogen over vijandelijk gebied om Duitse posities in kaart te brengen.	1944-1945	AIR 27 – Squadrons
Overige bronnen gerelateerd aan de luchtoorlog in Nederland			
Instelling / Eenheid	Omschrijving	Actief in NL	Standaard door REASeuro geraadpleegde toegangen
Air Historical Branch (AHB)	AHB is de archiefinstelling van de Royal Air Force. In de archieven van de AHB zijn documenten geraadpleegd over missies in onder meer Nederland.	-	AIR 20 – diversen
Central Interpretation Unit (CIU)	CIU verzorgde de interpretatie van luchtfoto's voor de geallieerde strijdkrachten.	1941-1945	AIR 29 – Interpretation reports AIR 34 – Target folders, Album of aerial photographs
RAF Stations	Gedurende de oorlog hielden de Britse vliegvelden welke toestellen opstegen, waarbij informatie werd genoteerd over het doelwit, bommenlast en neergestorte vliegtuigen.	1940-1945	AIR 28 - Stations
United States Army Air Forces (USAAF)	In TNA zijn (samenvattende) rapporten geraadpleegd van de USAAF over missies in onder meer Nederland.	1943-1945	AIR 40 – Missions, Operations

Tabel 34: Overzicht van geraadpleegde bronnen met betrekking tot de luchtoorlog in TNA in Londen.

Het raadplegen van de in de bovenstaand tabel geraadpleegde inventarisnummers heeft de volgende resultaten opgeleverd met betrekking tot het onderzoeksgebied:

Records created or inherited by the Air Ministry, the Royal Air Force, and related bodies		
Reference: AIR		
Inventaris	Bron	Omschrijving
6/7 augustus 1940		
AIR 14/2666	Night Bomb raid sheets Vol. III 1940 July-1940 Aug	Verschillende bommenwerpers van 3 Group voeren aanvallen uit op doelen in Nederland.
AIR 14/3156	No 3 Group: France and Germany 1940 July-1940 Aug	
AIR 24/222	Including Bomber Command Intelligence Summaries Nos. 276-396 1940 July - Aug.	
AIR 25/51	No. 3 Bomber Group Operations record book 1926 Apr.- 1940 Dec.	
AIR 27/388	No 37 Squadron: Operations Record Book 1916 Sept. 1940 Dec.	
AIR 27/645	No 75 Squadron: Operations Record Book 1916 Oct. 1941 Dec.	
28/29 augustus 1940		
AIR 14/2666	Night Bomb raid sheets Vol. III 1940 July-1940 Aug	Verschillende bommenwerpers van 2 en 5 Group voeren aanvallen uit op vliegvelden in Nederland.
AIR 24/222	Including Bomber Command Intelligence Summaries Nos. 276-396 1940 July - Aug.	
AIR 25-22	No. 2 Bomber Group Operations record book 1936 Mar. 1940 Dec.	

Records created or inherited by the Air Ministry, the Royal Air Force, and related bodies

Reference: AIR

Inventaris	Bron	Omschrijving
2/3 oktober 1940		
AIR 14/2668	Night Bomb raid sheets Vol. V 1940 Oct	1 Whitley, 4 Group, 77 Squadron. 2.30 uur, Potsdam, 2 x 250 lbs.
AIR 14/3168	No. 4 Group: summaries of Form E reports of bombs dropped on targets in France and Germany 1940 Aug-1940 Oct	4.25 uur, IJmuiden (dokken en kanaal), 2 x 500 lbs, 3 x 250 lbs, 60 x 4 lbs.
AIR 24/223	Including Bomber Command Intelligence Summaries Nos. 397-517 1940 Sept.- Oct.	
AIR 25/93	No. 4 Bomber Group Operations record book 1937 Apr.- 1943 Dec.	
AIR 27/655	No. 77 Squadron: Operations Record Book 1916 Oct. 1941 Dec.	
5/6 maart 1943		
AIR 14/2676	Night Bomb raid sheets Vol. XIII 1943 Jan-1943 May	Een totaal van 442 Britse bommenwerpers werd uitgezonden naar Essen (D). Eén Wellington van 3 Group claimt een aanval te hebben uitgevoerd op vliegveld Alkmaar. Het toestel was geladen met 810x 4 lbs staafbrandbommen.
AIR 24/253	Including Bomber Command Intelligence Reports Nos. 3212-3297 and Intelligence Narratives of Operations Nos. 561-582 1943 Mar.	
AIR 25/52	No. 3 Bomber Group Operations record book 1941 Jan.- 1943 Dec.	
27/28 september 1943		
AIR 14/2677	Night bomb raid sheets Vol. XIV 1943 June-1943 Nov	Een Halifax bommenwerper van 4 Group, 76 Squadron, heeft een bombardement uitgevoerd in Akersloot. Hierbij zijn 2x 1.000 lbs brisantbommen en 48x 30 lbs, 570x 4 lbs en 60 x 4 lbs 'x' brandbommen afgeworpen.
AIR 24/259	Including Bomber Command Intelligence Reports Nos. 3668-3738 and Intelligence Narratives of Operations Nos. 671-685 1943 Sept.	
AIR 25/93	No. 4 Bomber Group Operations record book 1937 Apr.- 1943 Dec.	
AIR 27/651	No 76 Squadron: Operations Record Book 1943 Jan. Dec.	
16/17 december 1943		
AIR 14/2678	Night bomb raid sheets Vol. XV 1943 Dec-1944 May	555 bommenwerpers worden uitgestuurd naar doelen in Duitsland. Een toestel van 7 Squadron stort neer in Oterleek.
AIR 27/100	No 7 Squadron: Operations Record Book	
4 mei 1944		
AIR 40/619	Operation 338: Berlin and Bergen/Alkmaar airfield, 4 May. Includes 2 photographs depicting: Attack on Bergen/Alkmaar Airfield by USAAF fighters. Dated 1944. 1944 May	14 Combat Wings van de U.S. 8th Air Force (360 B-17's en 231 B-24's) uitgezonden naar doelen in Duitsland. Vanwege zware bewolking werden alle bommenwerpers teruggeroepen. Eén B-17 formatie bombardeerde het vliegveld Bergen/Alkmaar. 48 bommenwerpers wierpen 72 ton brisant- en 44 ton brandbommen af.

Records created or inherited by the Air Ministry, the Royal Air Force, and related bodies		
Reference: AIR		
Inventaris	Bron	Omschrijving
21 maart 1945		
AIR 24/647	HQ FIGHTER COMMAND. Appendices. 1945 Mar.	4 Spitfires XVI, 451 Squadron, 17.05 uur (Engelse tijd). Bommenlast per toestel: 2 x 250 lbs M.C. 11 sec vertraging. Resultaten: spoorlijn in qY.8214 nabij Hillegom gebombardeerd. [...] Vier groen geschilderde wagens beschoten in qY.8828 in de duinen, verschillende inslagen waargenomen. Een 15-ton truck en stoom wagon met trailer in qY.9943, rijdende in zuidelijke richting, aangevallen. Beide voertuigen gestopt en brand waargenomen.
AIR 27/1890	No 451 Squadron RAAF (Royal Australian Air Force): Operations Record Book. With appendices.	
27 maart 1945		
AIR 24/647	HQ FIGHTER COMMAND. Appendices. 1945 Mar.	4 Spitfires XVI, 453 Squadron, 15.05 uur (Engelse tijd), één toestel keerde vroegtijdig terug met mechanische problemen, bommen terug gebracht. Bommenlast per toestel: 2 x 250 lbs. Doel: spoorlijn Amsterdam-Hilversum. Resultaten: spoorlijn gebombardeerd in qZ.1617 (Weesp). [...] Aanval op een truck van 15 ton, rijdende in zuidelijke richting in qY.9136 (Beverwijk). Truck rokend achtergelaten, waarschijnlijk vernietigd.
AIR 27/1893	No 453 Squadron RAAF (Royal Australian Air Force): Operations Record Book. With appendices.	

Tabel 35: Overzicht van relevante inventarisnummers met betrekking tot de luchtoorlog voor voorliggend HVO-NGE uit TNA.

National Archives and Records Administration (NARA)

In de NARA zijn de volgende *record groups* geraadpleegd:

Record Group (RG)	Omschrijving
Record Group 18: Army Air Forces;	Binnen RG 18 kunnen rapportages worden ingezien van missies die Amerikaanse vliegtuigen in onder meer Nederland hebben uitgevoerd.
Record Group 242: National Archives Collection of Foreign Records Seized;	RG 242 bevat diverse documenten van Duitse eenheden, zoals krijgsgedagboeken en kaartmateriaal. Deze documenten zijn gedurende en na afloop van de oorlog door het Amerikaanse leger buitgemaakt en in de NARA opgeslagen.
Record Group 243: U.S. Strategic Bombing Survey;	Van RG 243 zijn zogenaamde 'Damage Assessment Reports' geraadpleegd, waarin specifieke informatie over de resultaten van bombardementen zijn opgenomen.
Record Group 331: Allied Operational and Occupation Headquarters, World War II	REASeuro heeft in RG 331 diverse Defence Overprints geraadpleegd. Dit zijn geallieerde stafkaarten waarop Duitse verdedigingsstellingen staan aangegeven, zoals loopgraven en geschutstellingen, n.a.v. luchtfotoanalyse en inlichtingen.
Record Group 341: Headquarters U.S. Air Force (Air Staff);	RG 341 bevat gedetailleerde rapportages van uitgevoerde bombardement. Binnen deze toegang zijn diverse 'Military Intelligence Photographic Interpretation (MIPI) Reports' geraadpleegd door REASeuro over de uitwerking van bombardement op onder meer Nederlands grondgebied.
Record Group 342: U.S. Air Force Commands, Activities, and Organizations;	In RG 342 zijn diverse stukken geraadpleegd door REASeuro van onderliggende luchteenheden, zoals de Bomb Groups.
Record Group 407: Adjutant General's Office, 1917-.	RG 407 bevat War Diaries van Amerikaanse grondeenheden die onder meer in Nederland hebben gevochten.

Tabel 36: Overzicht van geraadpleegde Record Groups in de NARA in College Park.

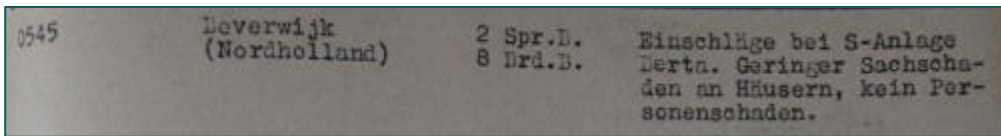
Dit heeft de volgende resultaten opgeleverd:

Record Group 18: Army Air Forces				
Entry 7	Box 4681			
4 mei 1944.				
<p>(c) During its withdrawal, one B-17 Combat Wing made a visual attack through a cloud opening on an airfield at Bergen/Allmaar, Holland. Forty-eight B-17's dropped 72.0 tons HE and 60 tons IB on this target of opportunity. One aircraft released on a concentration of anti-aircraft guns at an unidentified location. Reconnaissance photographs indicate the following damage at Bergen/Allmaar:</p>				
	1ST BOMB DIV. BERLIN	2ND BOMB DIV. BRUNSWICK	3RD BOMB DIV. BERLIN	BOMBER TOTAL
Number A/C Airborne	283	293	275	851
Number Sorties	162	73	2	237
Attack. T.O.	Allmaar 48	0	0	49
	Unknown 1			
Bombs On Target				
T.O. (HE)	(Allmaar 72.0	0	0	73.5
(IB)	(A/D 60.0	0	0	61.2
(HE)	Unknown 1.5			
(IB)	1.2			

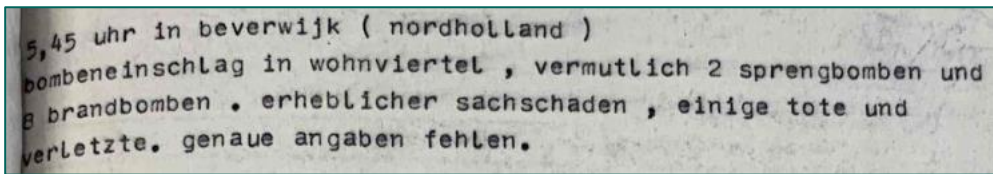
Tabel 37: Overzicht van relevante inventarisnummers met betrekking voor voorliggend HVO-NGE uit de NARA.

Bundesarchiv Freiburg (BaMa) en Berlin-Lichterfelde (BaBL)

Het Bundesarchiv beheert de archieven van de Duitse krijgsmacht en de civiele archieven tijdens de Tweede Wereldoorlog. De collectie is zwaar gehavend door gebeurtenissen tijdens de oorlog. Zo is slechts ca. 2% van het archief van de Duitse luchtmacht (Luftwaffe) bewaard gebleven. Deze collectie is vernietigd door bombardementen en opzettelijke archiefvernietiging. Ook de stukken van de grondeenheden zijn door vernietiging tijdens terugtrekking van de Duitse Wehrmacht slechts fragmentarisch bewaard. REASeuro beschikt over een grote collectie stukken uit het Bundearchiv. Het betreffen stukken van de Duitse Wehrmacht, Luftwaffe en Kriegsmarine die actief waren in Nederland. In deze collectie is gezocht naar stukken met betrekking tot het onderzoeksgebied. Dit heeft de volgende relevante resultaten opgeleverd:

RL 2-II Generalstab der Luftwaffe / Luftwaffenführungsstab	
RL 2 – II/216	Lageberichte alle Fronten mit Anlagen, 3. Okt. 1940 - 13. Okt. 1940
2-3 oktober 1940:	
	

Tabel 38: Overzicht van relevante inventarisnummers uit toegang RL 2-II in het Bundesarchiv Freiburg.

NS 1. Reisschatzmeister der NSDAP	
NS 1/571	Meldungen der Gauleitungen über Bombenabwürfe und Fliegerschäden 1940 – 1944 Bd. 2 Okt. - Dez. 1940
2-3 oktober 1940:	
	

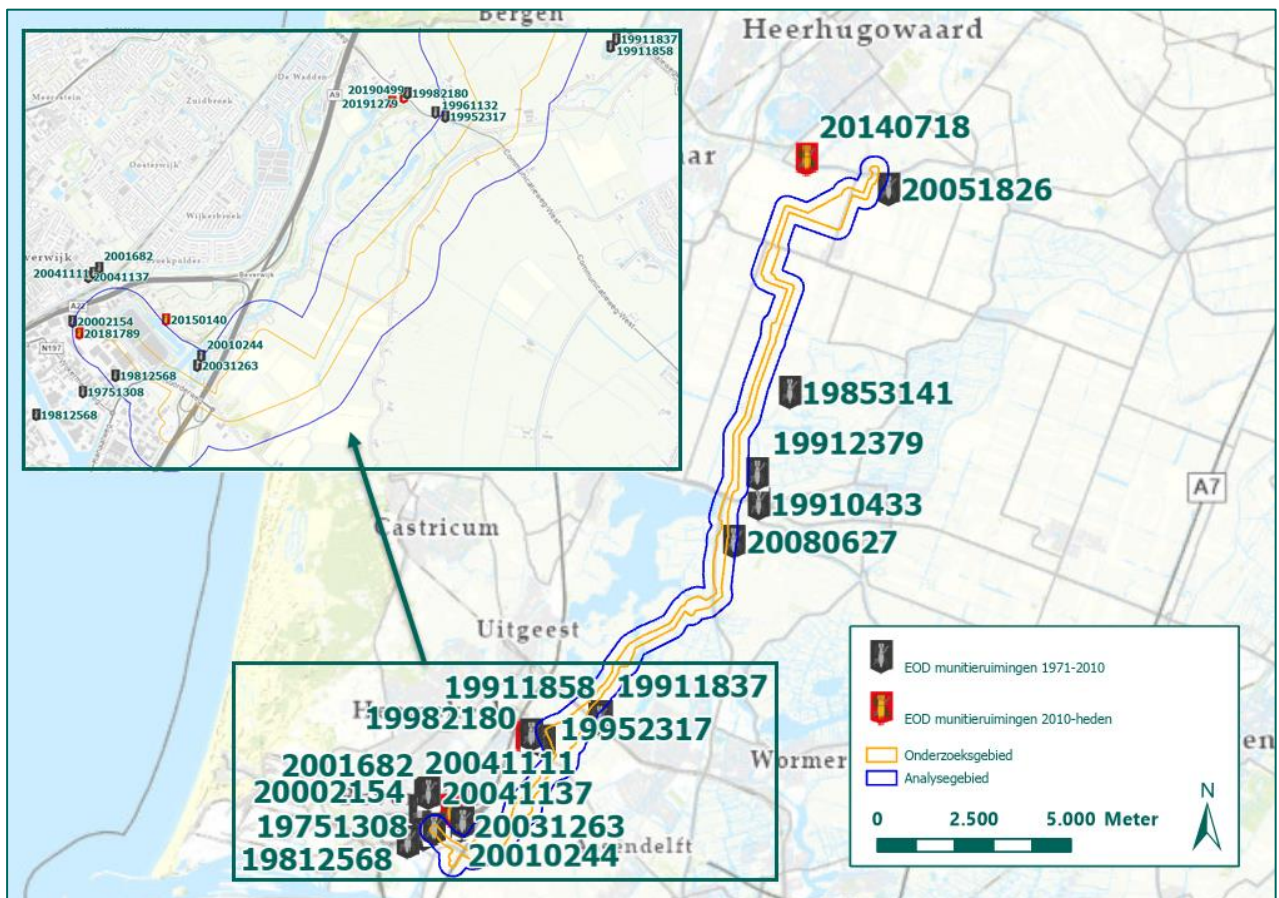
Tabel 39: Overzicht van relevante inventarisnummers uit toegang NS 1 in het Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde.

BIJLAGE 5 EOD EN MMOD: MUNITIERUIMINGEN EN MIJNENVELDEN

In deze bijlage zijn de gegevens met betrekking tot de naoorlogse ruiming van munitie en mijnenvelden opgenomen. Deze gegevens zijn afkomstig van de EOD en zijn voorloper, de MMOD.

EOD: Munitieruimingen

In de munitieruimrapporten van de EOD van 1971 tot heden is gezocht naar geruimde NGE in of in de omgeving van het onderzoeksgebied. De munitieruimrapporten in een straal van 250 meter rond het analysegebied zijn meegenomen in de analyse, zodat een goed beeld wordt verkregen van de soort NGE die zijn ingezet in de omgeving tijdens de oorlog.

Figuur 22: Munitieruimingen EOD binnen het onderzoeksgebied (Bron ondergrond: ESRI).

In de onderstaande tabel zijn de geraadpleegde munitieruimingen van de EOD opgenomen. In enkele gevallen is de ruimlocatie slechts op straatniveau gegeven. De locatieaanduiding is in die gevallen indicatief aangegeven.

Munitieruiming	Geruimde NGE	Locatie	Relevantie
19751308	1 bg van 2 cm, 1 ei hgr Oudhollands (zonder ontsteker).	Wijkermeerweg (waterzuivering, in aanbouw)	Niet relevant, buiten analysegebied.
19812568	Diverse NGE, zie Mora.	Randweg, Beverwijk: sloopbedrijf.	Niet relevant, NGE zijn afkomstig uit partij schroot die van elders komt.
19853141	1 hgr.	Driehuizenlaan 23 (in tuin) Driehuizen	Niet relevant, buiten analysegebied.
19872159	Holle ladingen, slagsnoer, slaghoedjes.	Zuiderkade 25A, Beverwijk	Niet relevant, houdt geen verband met WO II.
19910433	1 pg van 17 ponder.	Zuiderstraat 33 (in achtertuin), West-Grafdijk	Niet relevant,
19911837	1 schot ltg van 2 inch, 1 bg van 81 mm, 400 KKM.	Fort a/d Ham, Uitgeest. Gevonden bij baggerwerkzaamheden.	Niet relevant, buiten analysegebied.
19911858	1 ltg van 2 inch, 1 rkg van 2 inch en schroot.	Fort a/d Ham, Uitgeest, Gevonden bij baggerwerkzaamheden.	Niet relevant, buiten analysegebied.
19912379	Geen NGE.	Noorderstraat 76, West-Grafdijk	Niet relevant, geen NGE.
19952317	Mora niet aangeleverd.	Communicatieweg, Heemskerk,	Niet mogelijk om te beoordelen.
19961132	1 bg van 5 cm (mortier)	Communicatieweg, Heemskerk, Heemskerkerduin.	Niet relevant, buiten analysegebied.
19982180	Schroot.	Fort Veldhuis, Genieweg, Heemskerk	Niet relevant, betreft geen NGE.
20001682	1 bg van 3,7 cm (niet verschoten).	Spoorsingel 72, Beverwijk	Niet relevant, buiten analysegebied.
20002154	1 bg van 75 mm (mortier, zonder ontsteker, Frans).	Parallelweg-A22, onder een viaduct	Niet relevant, buiten analysegebied.
20010244	Industriële springstoffen van onbekende kwaliteit.	Fort a/d St. Aagtendijk, Beverwijk	Niet relevant, betreft naoorlogse NGE.
20031263	Vooronderzoek naar fortgracht. Conclusie: geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van NGE in, op of nabij het fort.	Fort a/d St. Aagtendijk, Beverwijk	Relevant, betreft het analysegebied.
20041111	1 bg van 5 cm (mortier, met ontsteker, verschoten)	Spoorsingel 50A (achtertuin), Beverwijk	Niet relevant, buiten het analysegebied.
20041137	Niet aangeleverd.	Spoorsingel 50A, Beverwijk	Niet mogelijk om te beoordelen.
20051826	1 brandbom van 30 lbs	Akker, Lange Molenweg 12, Oterleek	Niet relevant, buiten analysegebied.
20080627	1 bg 75 mm (7L40, Oudhollands, zonder ontsteker, verschoten)	Grasland, Middelweg 6, Starnmeer, Graft	Niet relevant, is gemeld op boerenerf. NGE is vermoedelijk elders aangetroffen.
20140718	Geen munitie, betreft vliegtuigcomponent.	Korte Molenweg 1, Oterleek [adres melder]	Relevant, in die omgeving stortte tijdens de oorlog een vliegtuig neer.
20150140	1 brisantgranaat, 7,5 cm, Oud-Hollands, verschoten, leeg.	Aagtendijk, Beverwijk [straatnaam, indicatief]	Niet relevant, geen verband met oorlogshandelingen.
20181789	1 brisantgranaat, 3,7 cm, Duits, verschoten.	Parallelweg 103, Beverwijk [exacte locatie]	Niet relevant, geen verband met oorlogshandelingen.
20190499	2 brisantgranaten, 8 cm, Duits, niet-verschoten.	Genieweg 1, Heemskerk [adres melder: Luchtoorlogmuseum Fort Veldhuis]]	Niet relevant, geen verband met oorlogshandelingen.

Munitieruiming	Geruimde NGE	Locatie	Relevantie
20191279	Scherfhandgranaat MLe 1937, Frans.	Genieweg, Heemskerk [straatnaam, indicatief]	Niet relevant, geen verband met oorlogshandelingen.

Tabel 40: Overzicht munitieruiming (Bron: EOD).

EOD: Mijnevelden

Naast de munitieruiming is informatie omtrent de mijnevelden binnen het onderzoeksgebied verkregen. De mijneveldkaarten, waarop de mijnevelden binnen het onderzoeksgebied zijn weergegeven, zijn opgenomen in bijlage 6. In de onderstaande tabel zijn gedetailleerde gegevens met betrekking tot de mijnevelden binnen het onderzoeksgebied weergegeven.

Relevante mijnevelden (mijneveldkaart 348 IJmuiden)					
Nr.	Datum gelegd	Aantal en type gelegd	Datum geruimd	Aantal en type geruimd	Relevantie
127	onbekend	onbekend	30 juli 1946	Geen	Niet relevant. Het vermoeden dat er mijnen zouden liggen (zie ook MMOD), wordt bij een controle ter plaatse niet bevestigd.

Tabel 41: Overzicht relevante mijnevelden (Bron: EOD).

MMOD

Daarnaast is bij het Semi-Statistisch Informatiebeheer (SIB) van het Ministerie van Defensie het archief van de MMOD geraadpleegd. De MMOD is één van de voorlopers van de EOD en heeft direct na de oorlog veel munitie geruimd. In sommige gevallen is de informatie uit het MMOD-archief identiek aan de gegevens omtrent mijnevelden en munitieruiming. Voor het onderzoeksgebied is de volgende relevante informatie aangetroffen:

MMOD
<p><u>Gemeente Akersloot</u> 15 december 1944. In een weiland in de Schermerpolder, Akersloot, is een niet-ontplofte V1 neergekomen. In maart 1945 zou een deel van de vliegende bom zijn gedetoneerd. De burgemeester van Akersloot verzoekt om dit te onderzoeken.</p>
<p><u>Gemeente Assendelft</u> 5 juli 1946. Melding dat bij fort St. Aagtendijk te Buurwijk vermoedelijk meerdere landmijnen liggen.</p>

Tabel 42: Relevante informatie uit het MMOD-archief.

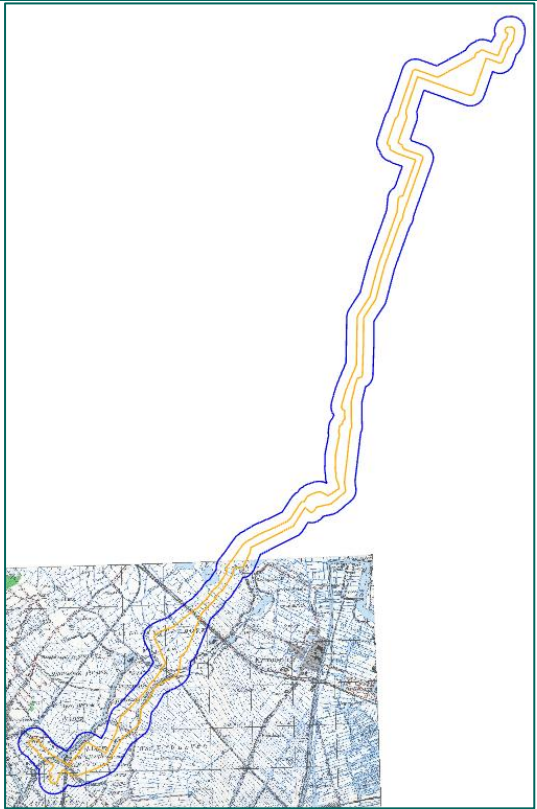
BIJLAGE 6 CARTOGRAFISCH MATERIAAL

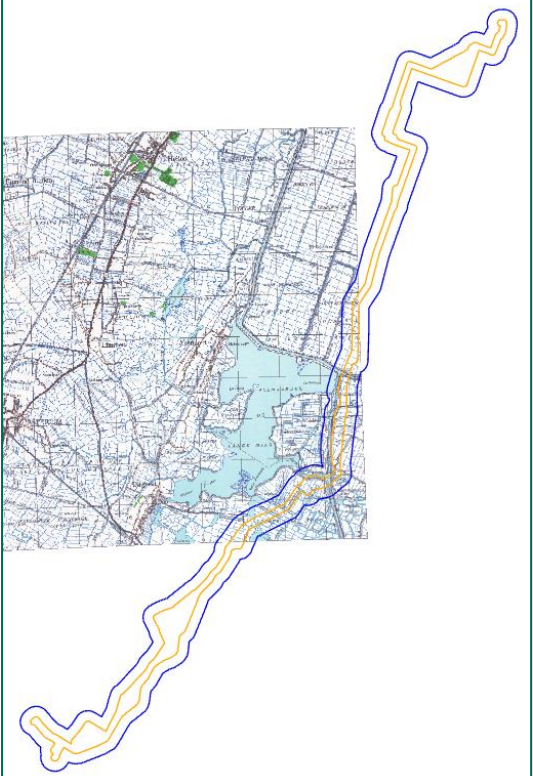

Voor dit HVO-NGE is intensief gebruik gemaakt van kaartmateriaal. Dit kaartmateriaal is digitaal ontsloten in GIS. Het volgende kaartmateriaal is opgenomen in deze bijlage:

- Geallieerde stafkaart
- Defence overprint
- Bunkerarchief
- Mijneveldkaart
- Topotijdreis
- Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- Huidige topografische kaart

Geallieerde stafkaart

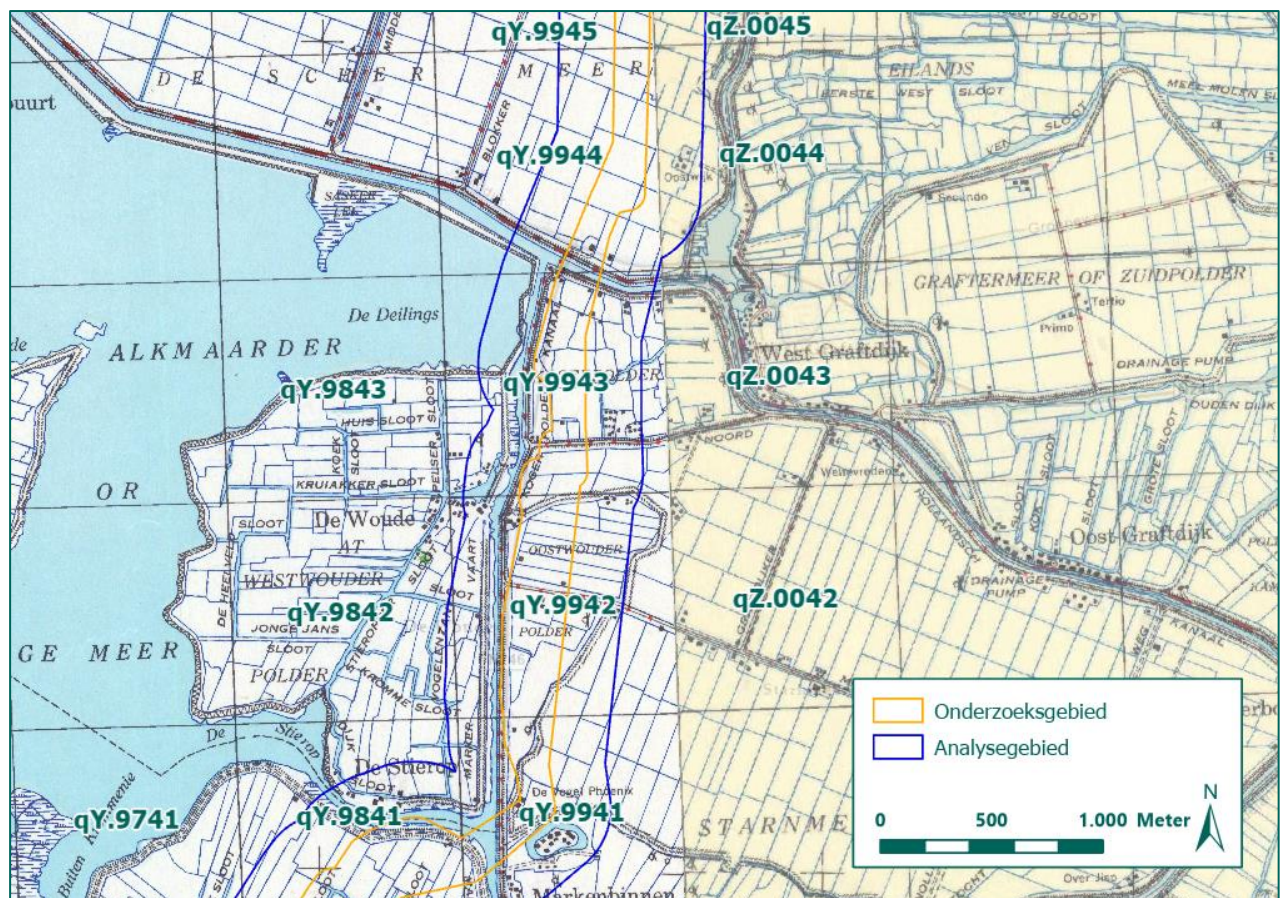
De geallieerde stafkaart is verkregen via het Kadaster en geeft een beeld van hoe het gebied er tijdens de Tweede Wereldoorlog uitzag. Stafkaarten zijn voorzien van een coördinatenstelsel gebaseerd op kaartvierkanten, het zogenaamde Nord du Guerre-coördinatenstelsel. Een kaartvierkant is een locatieaanduiding van één kilometer bij één kilometer. In sommige gevallen zijn de locaties op honderd meter (zescijferig coördinaat) en op tien meter (achtcijferig coördinaat) nauwkeurig. In stukken van land- en luchteenheden uit de Britse National Archives worden deze coördinaten gebruikt om locaties aan te duiden. In onderstaande tabel is weergegeven op welke stafkaarten het analysegebied ligt. Verder is per stafkaart aangegeven met welke kaartvierkanten het analysegebied overlap heeft. In onderstaand figuur is ter illustratie een uitsnede weergegeven van een geallieerde stafkaart, inclusief het onderzoeks- en analysegebied en kaartvierkanten.

Stafkaart	Kaartvierkanten	Miniatuur
348 IJmuiden	qY.9134, qY.9135, qY.9136, qY.9234, qY.9235, qY.9236, qY.9334, qY.9335, qY.9336, qY.9337, qY.9435, qY.9436, qY.9437, qY.9438, qY.9536, qY.9537, qY.9538, qY.9539, qY.9638, qY.9639, qY.9739.	
344 Castricum	qY.9640, qY.9740, qY.9741, qY.9840, qY.9841, qY.9842, qY.9843, qY.9940, qY.9941, qY.9942, qY.9943, qY.9944, qY.9945, qY.9946, qY.9947.	

Stafkaart	Kaartvierkanten	Miniatuur
		
<p>345 De Rijp</p>	<p>qZ.0042, qZ.0043, qZ.0044, qZ.0045, qZ.0046, qZ.0047, qZ.0048, qZ.0049, qZ.0146, qZ.0147, qZ.0148, qZ.0149.</p>	

Stafkaart	Kaartvierkanten	Miniatuur
339 Broek op Langendijk	qZ.0050, qZ.0051, qZ.0150, qZ.0151 qZ.0152, qZ.0250, qZ.0251 qZ.0252, qZ.0350, qZ.0351 qZ.0352, qZ.0451 qZ.0452.	

Tabel 43: Overzicht stafkaarten en relevante kaartvierkanten.

Figuur 23: Uitsnede geallieerde stafkaarten met relevante kaartvierkanten (Bron: Kadaster).

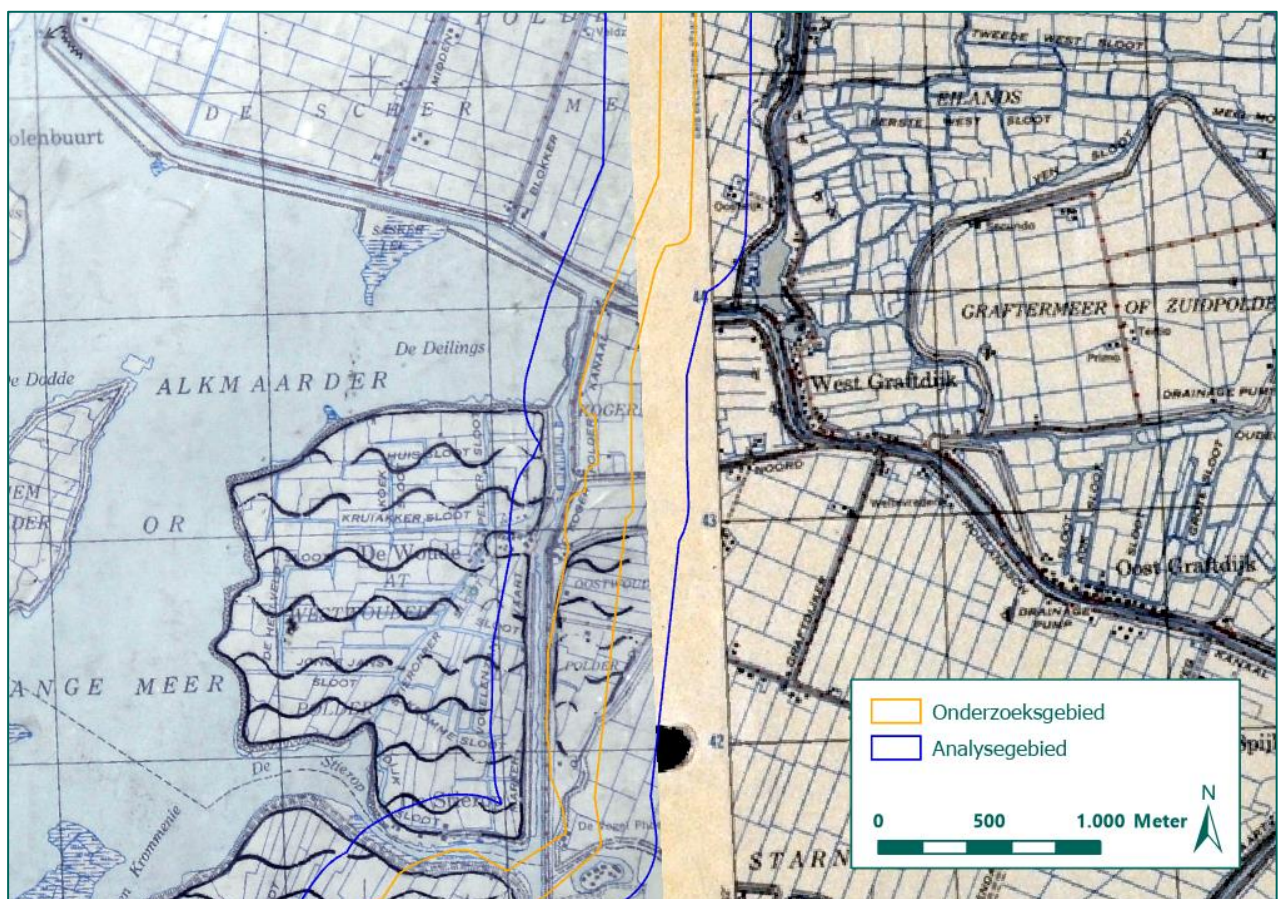

Defence overprint

Een defence overprint is een uitgave van een geallieerde stafkaart waarop vijandelijke posities en stellingen zijn aangeduid. De overprint geeft informatie over stellingen, frontlijnen en andere militaire informatie die werd verzameld door geallieerde inlichtingendiensten. Een overzicht van de voor dit onderzoek beschikbare overprints is opgenomen in onderstaande tabel, de figuur geeft ter illustratie een uitsnede weer van een defence overprint.

Defence Overprint	Datum	Bron	Stellingen binnen analysegebied?
348 IJmuiden	12 april 1945	Kadaster	Ja, enkele wapenopstellingen.
344 Castricum	Niet bekend	Library and Archives Canada (LAC)	Nee, er is alleen geïnundeerd gebied weergegeven.
345 De Rijp	Niet bekend		Nee, er is alleen geïnundeerd gebied weergegeven.
339 Broek op Langendijk	Niet bekend		Nee, er zijn geen stellingen weergegeven.

Tabel 44: Overzicht Defence overprints.

Figuur 24: Uitsnede defence overprints 344 Castricum en 245 De Rijp. (Bron: LAC).

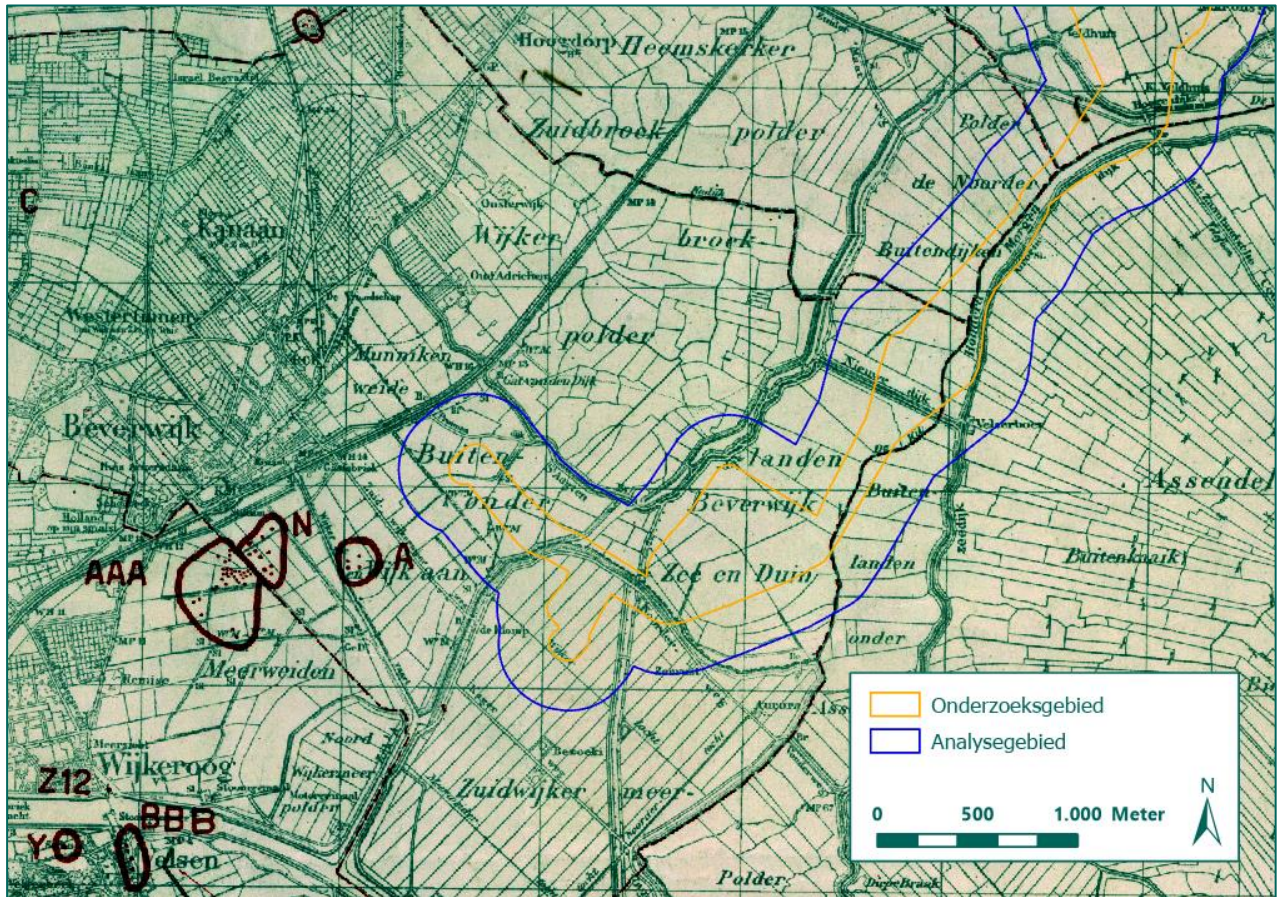

Figuur 25: Uitsnede van defence overprint 348 IJmuiden, d.d. 12 april 1945. Met blauwe pijlen zijn op de kaart wapenopstellingen aangegeven. (Bron: Kadaster).

Bunkerarchief

Het archief van het 2e Geniecommandement, Bureau Registratie Verdedigingswerken van het Ministerie van Defensie (beter bekend als het Bunkerarchief) bevat informatie over verdedigingswerken van meer permanente aard. Voorbeelden hiervan zijn de betonnen bunkers van de Atlantikwall, versterkingen rond vliegvelden en onderdelen van stellingen. In Figuur 26 zijn de Blokkaarten weergegeven, waarop het onderzoeksgebied zichtbaar is. Binnen het analysegebied zijn geen verdedigingswerken ingetekend.

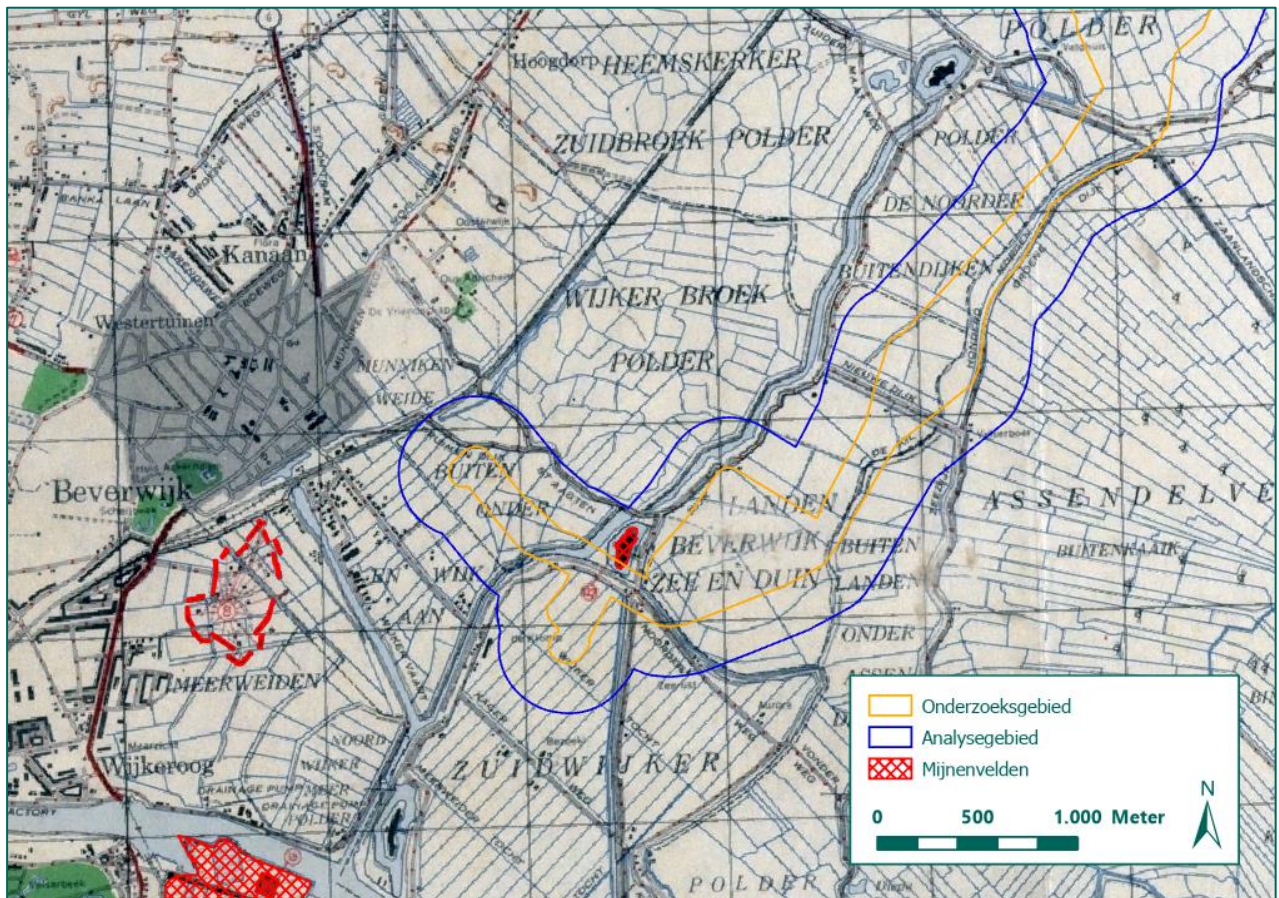

Figuur 26: Uitsnede Blokkaart 275 3A. (Bron: NA).

Mijnenveldkaart

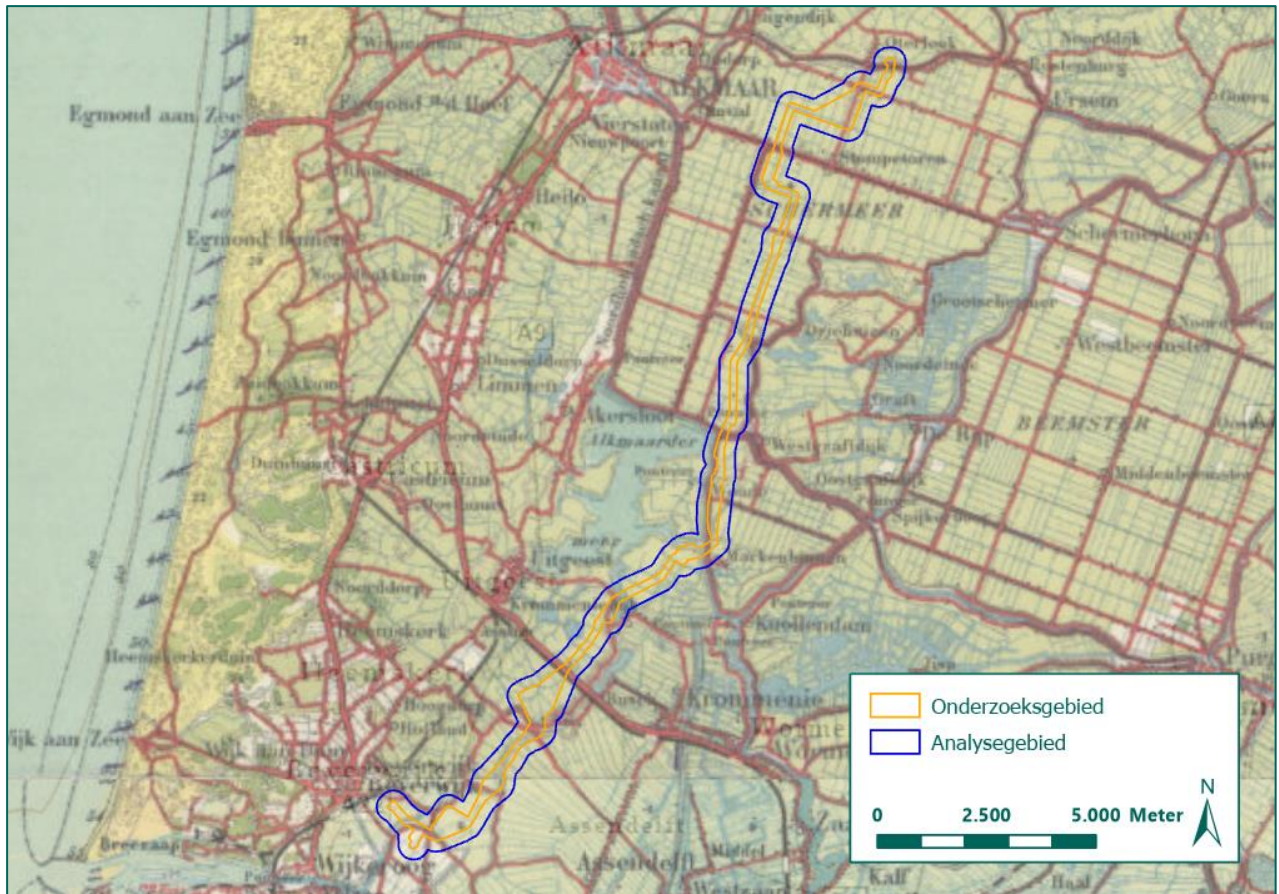
Via de EOD is de mijnenveldkaart verkregen. Mijnenveldkaarten zijn stafkaarten waarop de mijnenvelden met rood zijn aangegeven. Binnen het analysegebied is één mijnenveld of mijnenverdacht gebied aanwezig, zie Figuur 27.

Figuur 27: Uitsnede mijnenveldkaart 348 IJmuiden. (Bron: EOD).

Topotijdreis

Op topotijdreis.nl staan de kadastrale kaarten van Nederland in de periode 1815 tot heden. Verschillende jaren van kadastrale kaarten zijn door REASeuro in GIS te openen. Op deze wijze kunnen kaarten van het analysegebied van vóór, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog worden vergeleken. Als voorbeeld is de kaartlaag van 1943 weergegeven in Figuur 28.

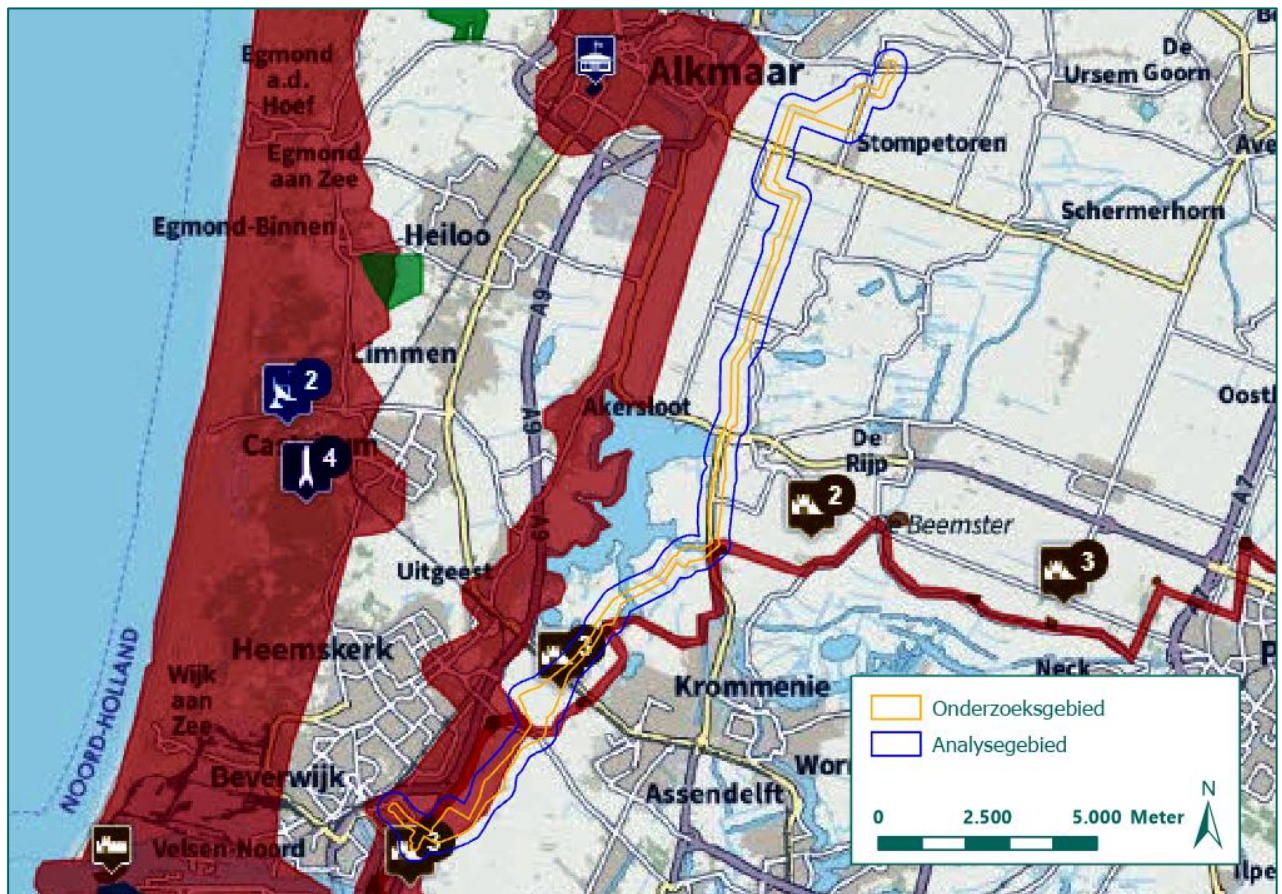

Figuur 28: Uitsnede kaartlaag 1943 (Bron: Topotijdreis).

Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)

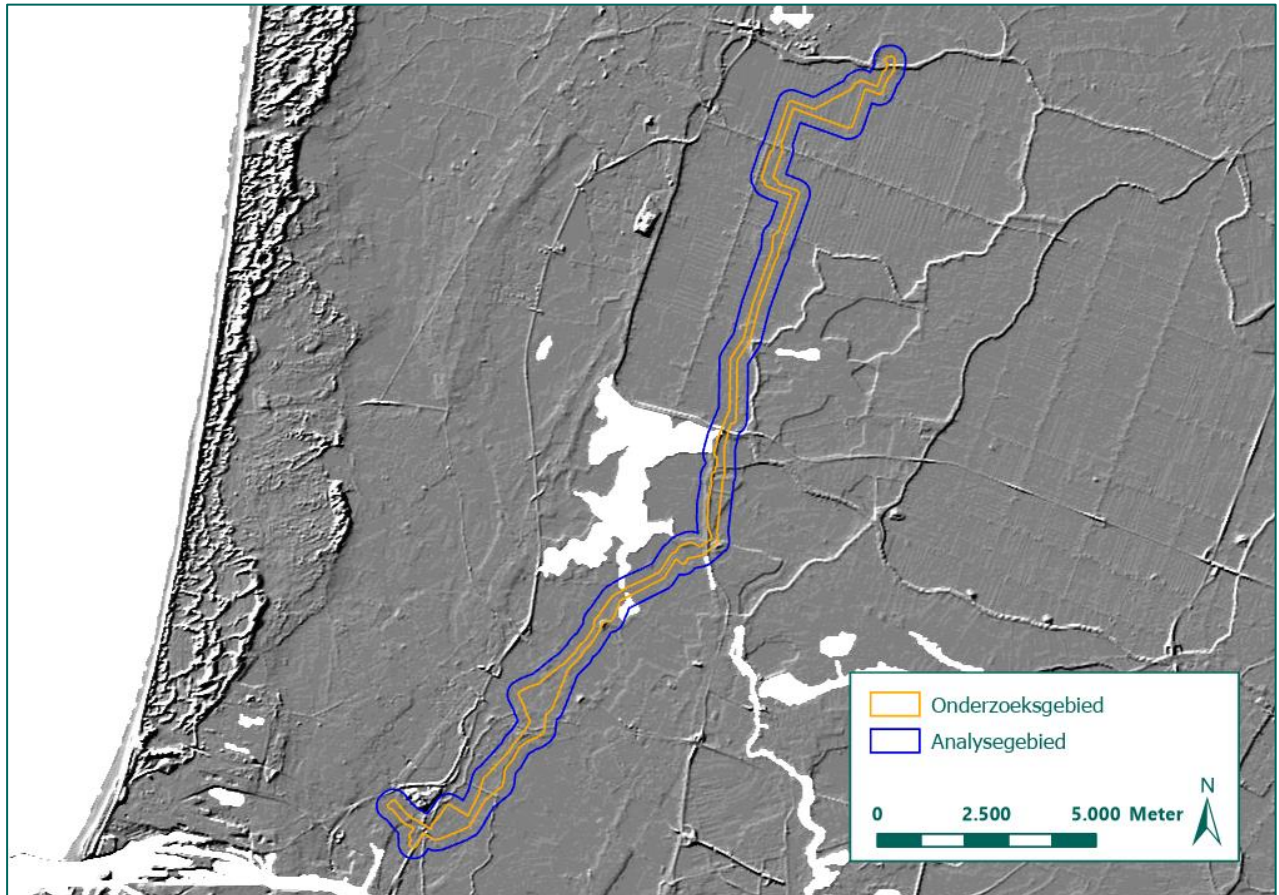
De IKME is een interactieve kaart van Nederland en is gecreëerd op initiatief van de Stichting RAAP. Via de kaart kunnen indicatieve locaties van onder andere Duitse en Nederlandse verdedigingslijnes, slagvelden, (schijn)vliegvelden en munitieopslagplaatsen worden waargenomen. In onderstaand figuur is een uitsnede weergegeven van het IKME ter plaatse van het huidige onderzoeksgebied. Zoals blijkt uit de IKME heeft het analysegebied overlap met twee lijnes uit de Tweede Wereldoorlog (*Neue Landfront*, de Stelling van Amsterdam) en een aantal 19de-eeuwse forten (Krommeniedijk, Den Ham, Veldhuis en St. Aagtendijk).

Figuur 29: Uitsnede IKME (Bron: IKME).

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Via het AHN kunnen digitale hoogtekarten van Nederland worden ingezien. Deze hoogtekarten maken het mogelijk om verstoringen in het landschap, die gerelateerd kunnen worden aan oorlogshandelingen, inzichtelijk te maken. In Figuur 30 is een uitsnede van het analysegebied in het AHN weergegeven.

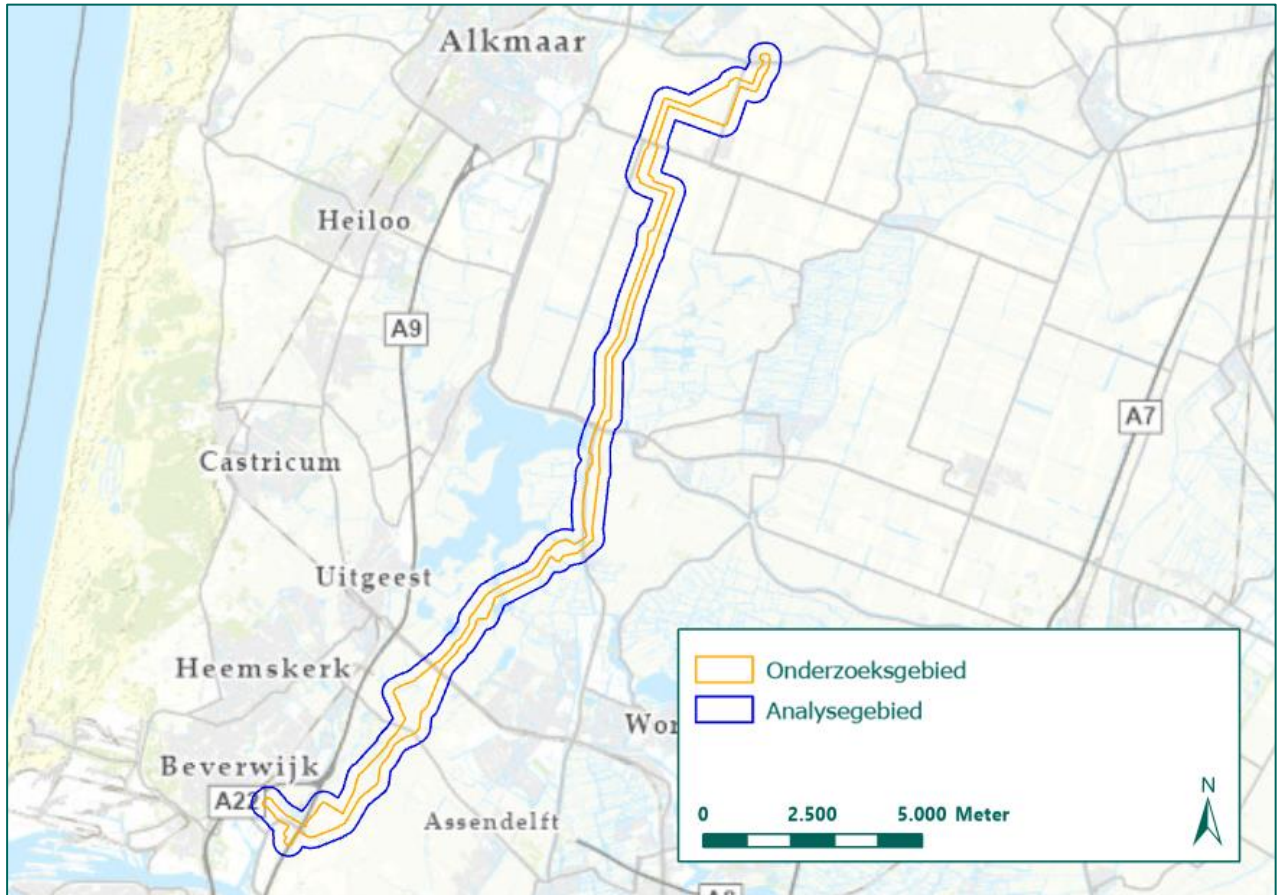

Figuur 30: Uitsnede AHN (Bron: AHN).

Huidige topografische kaart

De huidige topografische kaart is afkomstig van ESRI, de ontwikkelaar van GIS. Deze kaartlaag is dermate nauwkeurig dat deze bruikbaar is voor het inpassen van overig kaartmateriaal en voor het nauwkeurig weergeven van NGE-Risicogebieden. Een uitsnede van deze kaart is weergegeven in Figuur 31.

Figuur 31: Uitsnede huidige topografische kaart (Bron: ESRI).

BIJLAGE 7 OVERZICHT LUCHTFOTO'S

Bij de volgende instanties zijn luchtfoto's van tijdens de oorlog geraadpleegd:

- Bibliotheek Wageningen Universiteit (Wageningen, NL);
- Topografische Dienst Kadaster (Zwolle, NL);
- The National Collection of Aerial Photography (NCAP, Edinburgh, VK);

Bij het selecteren van luchtfoto's in zoveel mogelijk rekening gehouden met de dekking en schaal van de foto's en de kwaliteit van het beeld. Voor dit project is getracht het analysegebied volledig te dekken met foto's van zo laat mogelijk in de oorlog. Op enkele locaties zijn aanvullend luchtfoto's besteld van vroeger in de oorlog ten behoeve van de analyse van oorlogshandelingen.

Luchtfoto's van tijdens de Tweede Wereldoorlog:

Collectie / sortie	Fotonummer	Datum	Bron
H/0164	0063	6 september 1940	NCAP
H/0375	0221	28 oktober 1940	NCAP
C-1993	2095	8 februari 1943	Kadaster
J-386 / 541	3019	22 februari 1944	Kadaster
106G / 2764	4147, 4150, 4350	10 september 1944	Wageningen
106G / 4531	3178, 3181, 3212, 3296, 3298, 3300, 3301, 4264, 4294, 4296, 4344	26 februari 1945	Kadaster
106G / 5132	4125, 4126, 4127, 4130, 4131, 4132, 4133, 4140, 4141	30 maart 1945	Kadaster
106G / 5133	3312, 3313, 3338, 3340, 4271, 4341	30 maart 1945	Kadaster
106G / 5146	4095, 4096	31 maart 1945	Kadaster
106G / 5218	4110	8 april 1945	Kadaster
106G / 5248	3117, 4117	9 april 1945	Kadaster
106G / 534	4087	17 april 1945	Kadaster

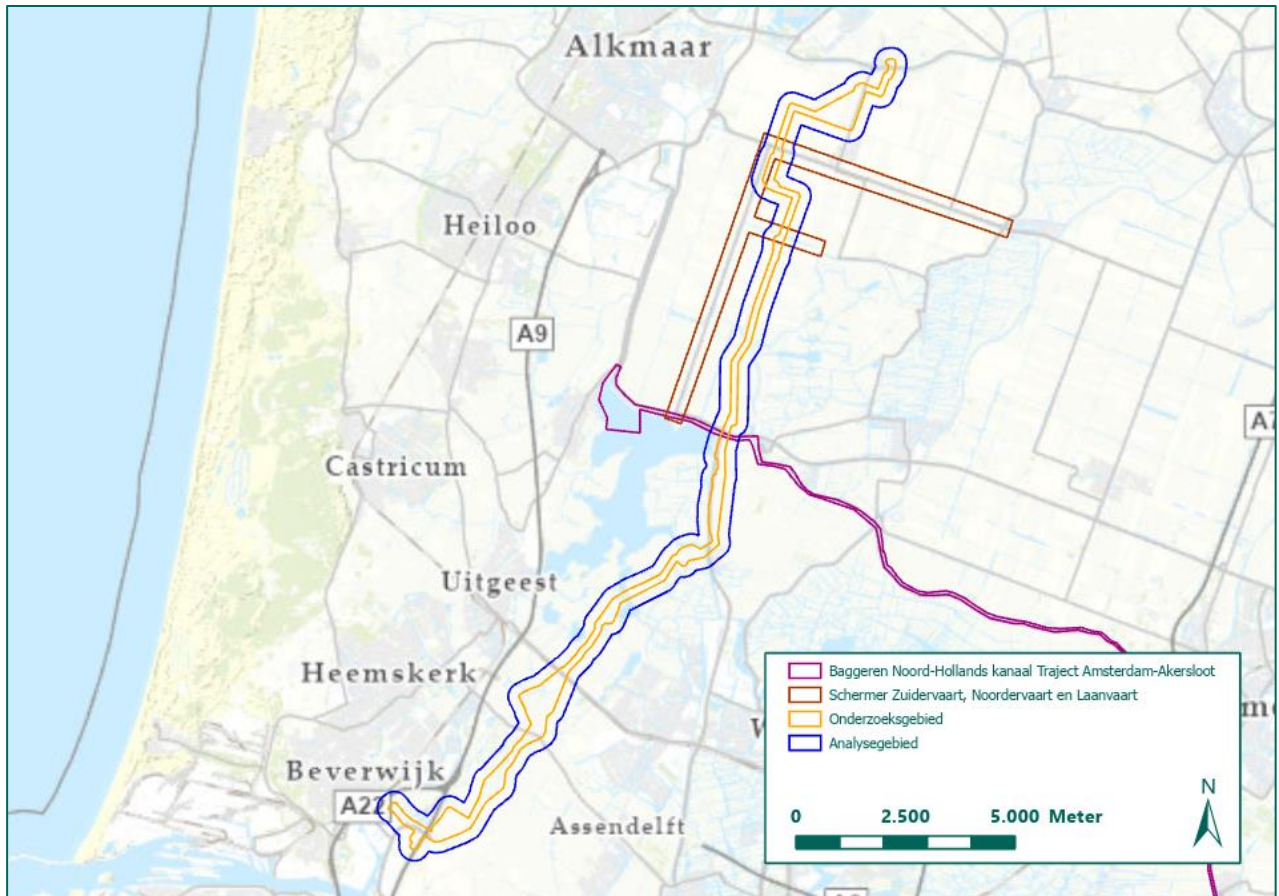
Tabel 45: Overzicht luchtfoto's.

In tekening 01A t/m 01C zijn de luchtfoto's ingepast.

BIJLAGE 8 IN HET VERLEDEN UITGEVOERDE ONDERZOEKEN

Bij REASeuro is bekend dat in het verleden twee onderzoeken zijn uitgevoerd die overlap hebben met het analysegebied. Onderstaand figuur toont de locaties van deze onderzoeken ten opzichte van het huidige analyse- en onderzoeksgebied.

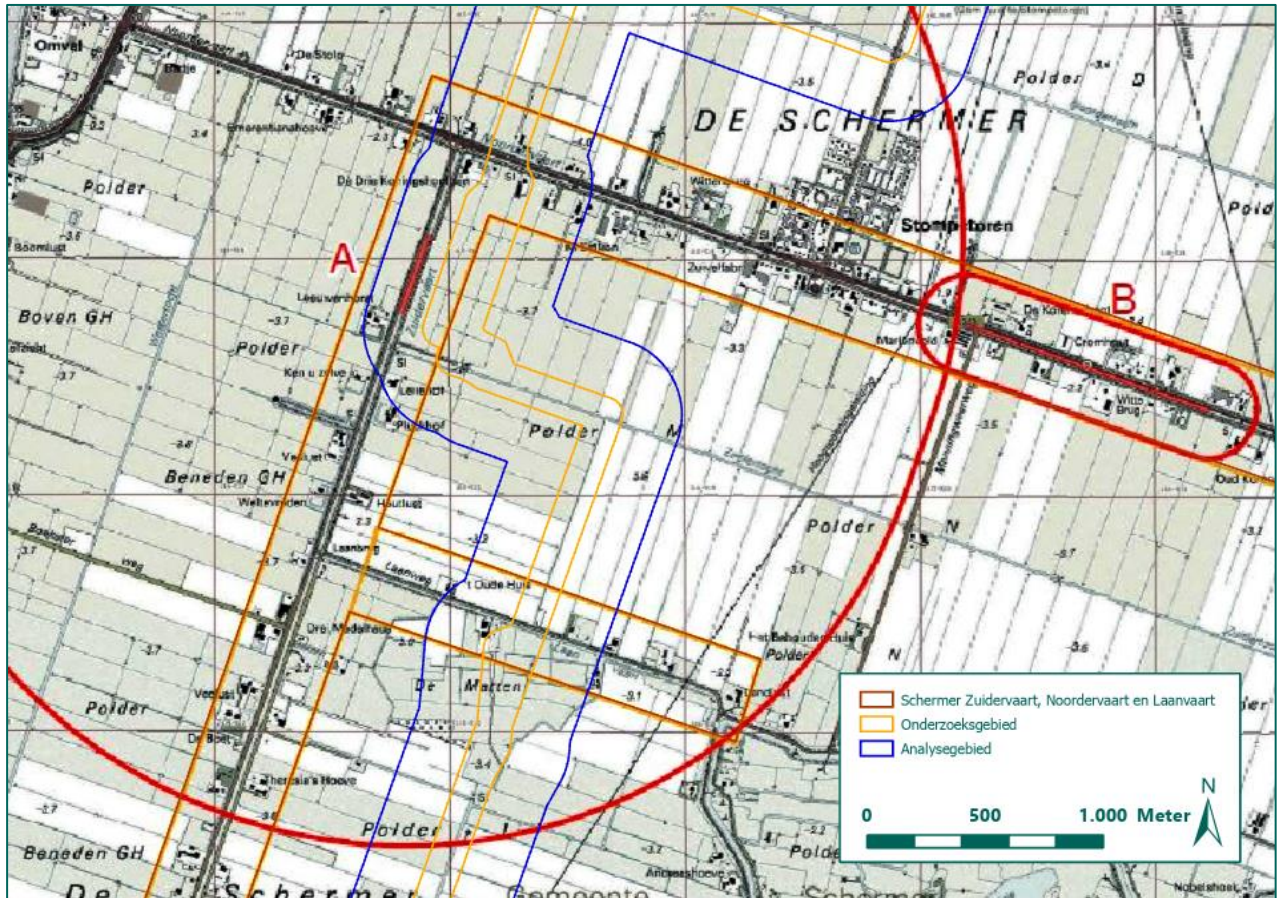
Figuur 32: Overzicht eerder uitgevoerde onderzoeken. (Bron ondergrond: ESRI).

1. Baggeren Noord-Hollands kanaal Traject Amsterdam-Akersloot, Kenmerk: 07631/RO-080015, 4 februari 2008

In 2008 stelde REASeuro een Probleeminventarisatie en –analyse op volgens de toenmalige richtlijnen van de BRL-OCE. Bijgevolg voldoet het onderzoek niet aan de huidige richtlijnen van het WSCS-OCE. Ter plaatse van het huidige analysegebied is in het eerder uitgevoerde onderzoek geen NGE-Risicogebied afgebakend. Het eerder uitgevoerde onderzoek biedt geen aanvullende informatie met betrekking tot het huidige onderzoek.

2. Schermer Zuidervaart, Noordervaart en Laanvaart, Kenmerk: 71473/RO-120024, 20 april 2012

In 2012 is door REASeuro een Historisch Vooronderzoek opgesteld, wat voldoet aan de richtlijnen van het WSCS-OCE. In het eerdere onderzoek zijn twee NGE-Risicogebieden afgebakend. Eén van deze risicogebieden, namelijk gebied 'A', heeft overlap met het huidige analysegebied, zie Figuur 33. Ter plaatse van gebied 'A' kunnen in de Zuidervaart één of twee blindgangers van afwerpmunitie met kaliber 250 en/of 500 lbs zijn achtergebleven. De informatie uit het eerdere onderzoek wordt meegenomen in het voorliggende onderzoek.

Figuur 33: NGE-Risicogebieden uit het eerder uitgevoerde onderzoek ten opzichte van het huidige analyse- en onderzoeksgebied.

BIJLAGE 9 GETUIGEN

In deze bijlage is de schriftelijke neerslag opgenomen van de interviews die REASeuro in 2012 heeft afgenomen met twee getuigen. Zie ook bijlage 8.

Op dinsdag 7 februari 2012

Hoorden wij:

Mulder, Y.M., MA, Historica, werkzaam bij REASeuro,
Derksen, Th.H.J., Sr. OCE-deskundige, werkzaam bij REASeuro,
[REDACTED]

Op Zuidervaart 66 te Zuid-Schermer, als getuige een man die opgaf te zijn:

De heer VLAAR, M.C.
Geboren op 13-01-1941 te Zuid- en Noord-Schermer
Wonende op Zuidervaart 66 te Zuidschermmer

Deze verklaarde:

Ik woonde ten tijde van de oorlog met mijn ouders aan de Zuidervaart 64 in toenmalig ^{Zuid-en-Noord-Schermer} Noord-en Zuidschermmer. Ik denk dat het 1944 was toen er een bom viel, van welke lang een gat zichtbaar is gebleven bij de dam aan de oostkant van de Zuidervaart, op ongeveer 400 meter ten noorden van onze boerderij. De bom veroorzaakte gesprongen ruiten in de omgeving. Die dam is 4 of 5 jaar geleden enige tientallen meters verplaatst. Het bombardement zelf kan ik mij niet herinneren. Details van deze gebeurtenis weet ik van mijn ouders en van horen zeggen.

Behalve de bom bij de dam, vielen er ook drie bommen aan de westzijde van de Zuidervaart in het weiland. De exacte locaties van de bominslagen weet ik niet, maar de gaten zijn nog een tijd zichtbaar geweest. Een vijfde bom viel in de boomgaard ten noorden daarvan. Er zijn in de weilanden heel veel bomscherven gevonden. Over deze vier bommen heb ik gehoord van de buurman. Ook werd er een buurvrouw tegen de achtermuur gedrukt van een boerderij aan het noordelijke einde van de Zuidervaart.

Niemand weet of er ook een bom in de Zuidervaart terecht is gekomen, maar het is goed mogelijk.

30 á 40 jaar geleden is de Zuidervaart voor een groot deel al gebaggerd, vanaf het zuidelijke punt van de Zuidervaart tot ongeveer ter hoogte van ons huis.

Verder vond op 11 oktober 1944 de "slag bij Rustenburg" plaats in een boerderij twee panden naar het zuiden vanaf ons huis. Duitsers pakten hierbij verzetsmensen op en staken die boerderij in brand.

Beschietingen of andere oorlogshandelingen kan ik mij niet herinneren.

Na goedkeuring van het bovenstaande volhardde de getuige bij deze verklaring en ondertekende deze.

VLAAR, M.C.

M C Vlaar

(Handtekening)

8 Maart 2012

Waarvan door mij,
MULDER, Y.M.,

[Handtekening]

is opgemaakt, dit document dat ik sloot
en tekende te Riel op 28 februari 2012

Op dinsdag 7 februari 2012

Hoorden wij:

Mulder, Y.M., MA, Historica, werkzaam bij REASeuro,
Derksen, Th.H.J., Sr. OCE-deskundige, werkzaam bij REASeuro,

Op Zuidervaart 31 te Zuidschermer, als getuige een man die opgaf te zijn:

De heer BRUYN, J.
Geboren te 08-08-1925 te Akersloot
Wonende op Zuidervaart 31 te Zuidschermer

Deze verklaarde:

Ten tijde van de oorlog woonde ik met mijn ouders aan de westzijde van de Zuidervaart ter hoogte van het huidige pand nummer 66. Ik was thuis toen er een bombardement plaatsvond.

Eerst vielen er drie bommen in de percelen aan de westzijde van de Zuidervaart tussen ons huis en het noordelijke einde van de vaart. Een vierde bom viel in de boomgaard achter een pand aan de Noordervaart, ten noorden van de overige bommen. Het bombardement vond 's morgen plaats rond 07.00 of 08.00 uur in het voorjaar van 1944. De kraters die bommen sloegen waren zo groot als een kamer.

Niet veel later viel er nog een bom op de weg langs de Zuidervaart net ten noorden van ons huis, aan de overzijde van de vaart. De krater hiervan was veel kleiner. Het tijdstip waarop dit bombardement plaatsvond weet ik niet meer. Er zaten vermoedelijk enkele weken tussen de twee bombardementen. Het wordt gezegd dat op het erf van Jan Blauw, de tegenoverliggende boerderij aan de andere kant van het kanaal ten opzichte van ons huis, nog een bom is gevallen, maar dat weet ik niet zeker.

Het is niet onmogelijk dat van beide bombardementen een of meerdere bommen in de vaart terecht zijn gekomen.

Ik kan me verder geen kraters in de weilanden herinneren, ook niet van eventuele blindgangers. Ik kan me niet herinneren dat er enige schade is ontstaan aan de omringende boerderijen ten gevolge van de bombardementen.

Op 11 oktober 1944 werd boerderij Houtlust, bij de Laanweg, in brand gestoken door de Duitsers. Verder is er aan de Molenweg in Noordschermer een vliegtuig neergestort bij Oterleek. Ook is er een V1 neergestort, niet ontploft en opgeruimd aan het zuidoende van de Zuidervaart. Verder kan ik mij geen oorlogshandelingen herinneren in Schermer.

BIJLAGE 10 CHECKLIST WSCS-OCE EN VERZENDLIJST

Actie	Verwijzing rapport
Aanleiding van het HVO-NGE	§ 1.1
Omschrijving en doelstelling van opdracht	§ 1.3
Begrenzing van het onderzoeksgebied	§ 1.2
Beschrijving uitvoering onderzoek (incl. betrokken personen)	Zie offerte
Verantwoording bronnenmateriaal (incl. bronverwijzing)	Hoofdstuk 2
Vaststellen en afbakenen van het verdachte gebied	-
Vaststellen soort, hoeveelheid en verschijningsvorm vermoede NGE	-
Leemten in kennis	§ 4.5
Advies	§ 5.2

Verzendlijst:

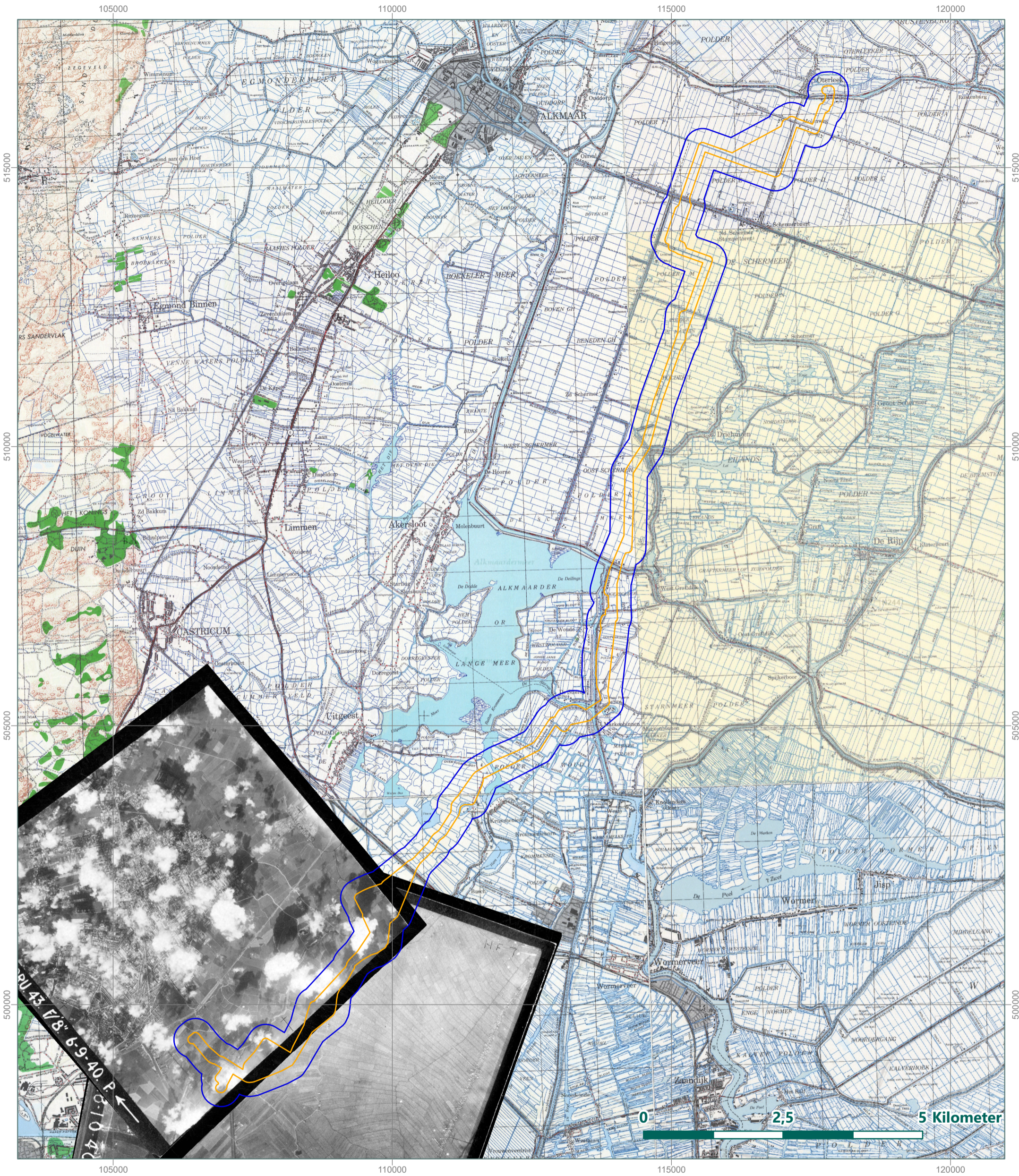
- 1 digitaal exemplaar van het rapport voor de opdrachtgever.

BIJLAGE 11 TEKENINGEN (LOSBLADIG)

Tekening 01A:	Inpassing luchtfoto's 1940
Tekening 01B:	Inpassing luchtfoto's 1943-1944
Tekening 01C:	Inpassing luchtfoto's 1945
Tekening 02:	Feitenkaart
Tekening 03:	Bodembelastingkaart NGE

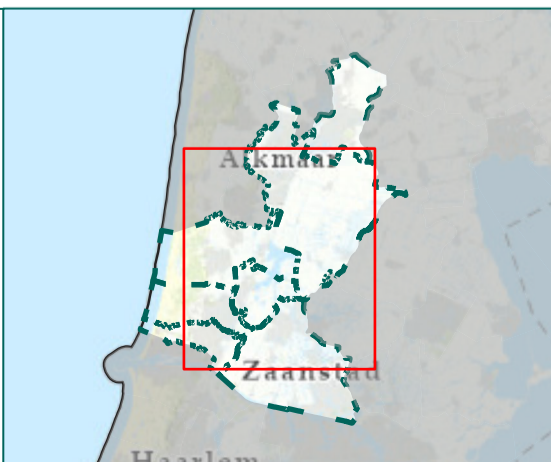
- Onderzoeksgebied
- Analysegebied

Beverwijk-Oterleek kabeltracé

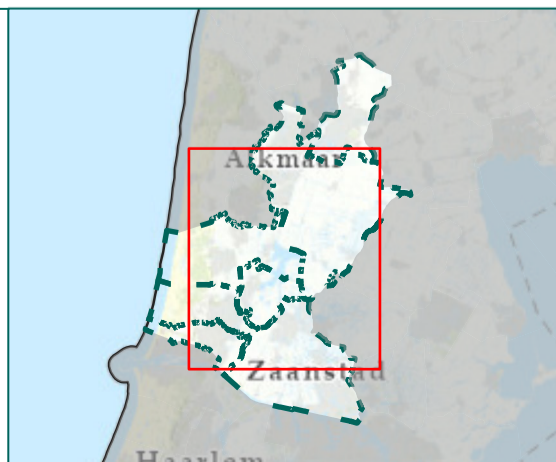
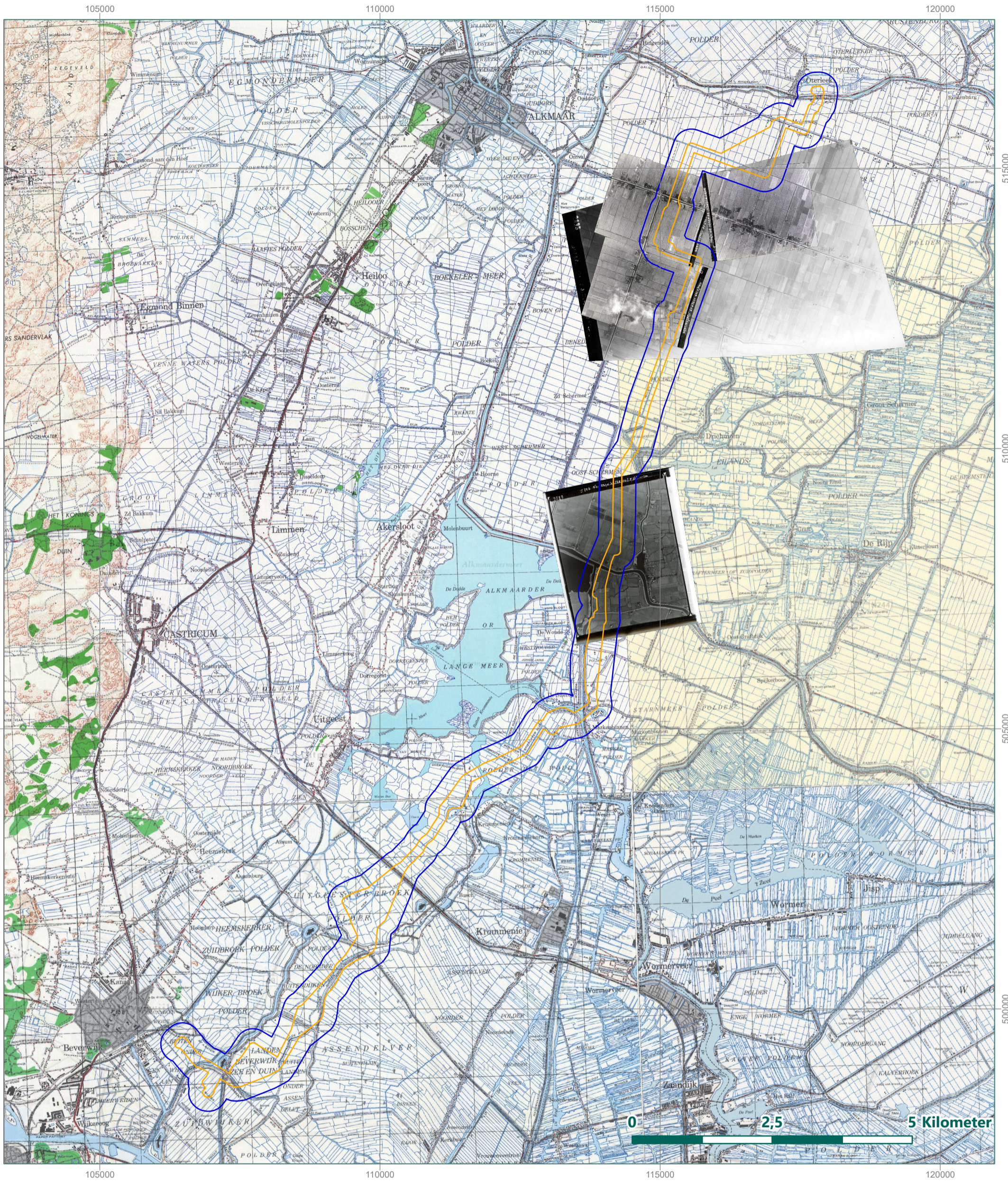
Inpassing luchtfoto's 1940

Rapportnummer RO-200214

Getekend:	J. van Schijndel	9-6-2021	Tekening no:	73861-01-01A
Gecontroleerd:	T. Dekker	9-6-2021	Papier formaat:	A4
Akkoord:	T. Kloosterman	9-6-2021	Coörd systeem:	RD New

- Onderzoeksgebied
- Analysegebied

Beverwijk-Oterleek kabeltracé

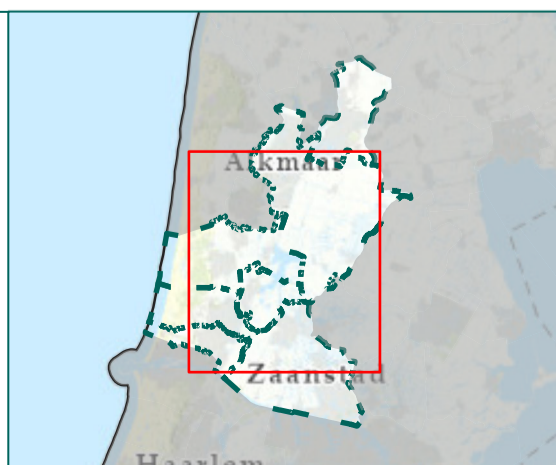
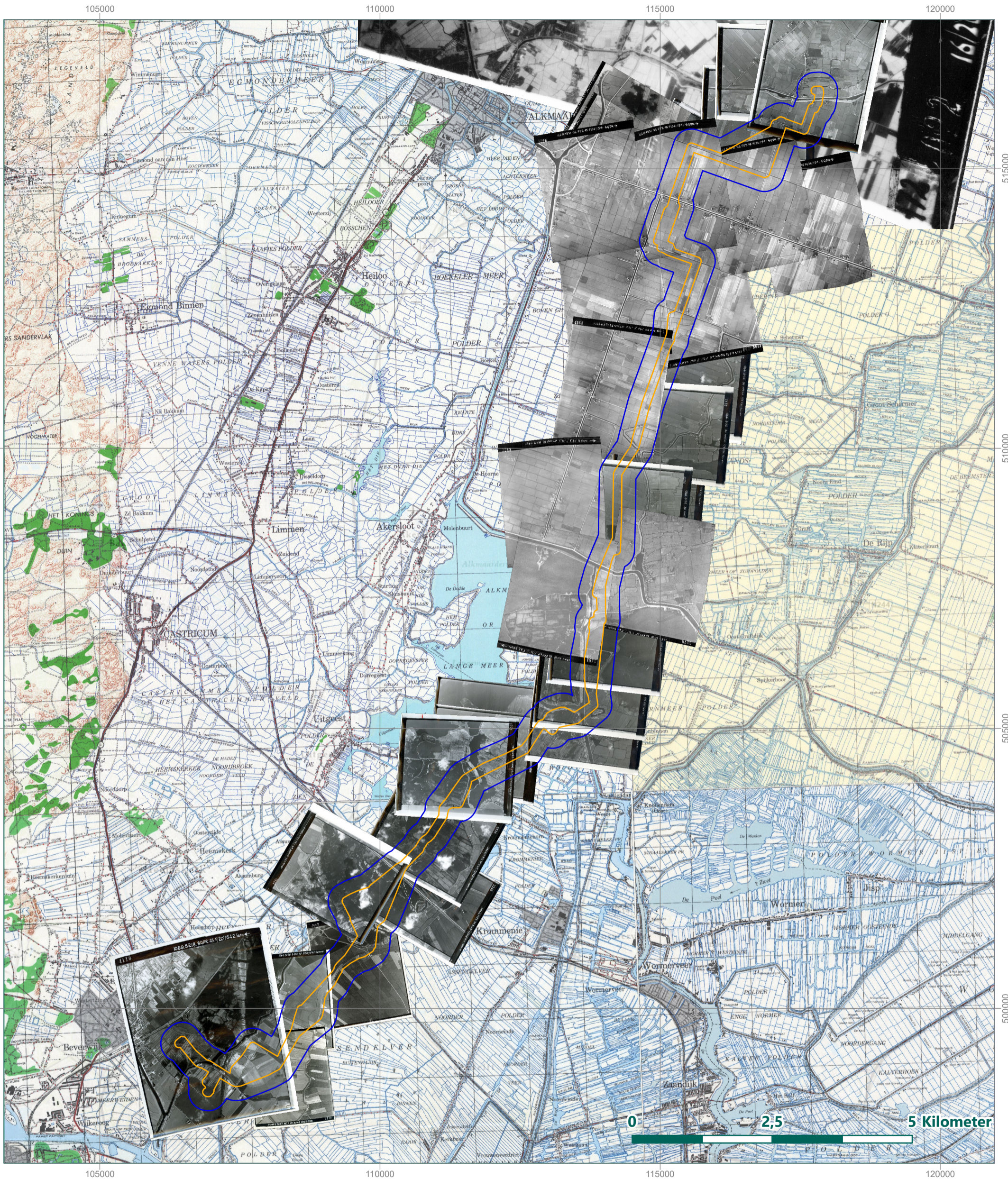
Inpassing luchtfoto's 1943-1944

Rapportnummer RO-200214

Getekend: J. van Schijndel	9-6-2021	Tekening no: 73861-01-01B
Gecontroleerd: T. Dekker	9-6-2021	Papier formaat: A4
Akkoord: T. Kloosterman	9-6-2021	Coörd systeem: RD New

- Onderzoeksgebied
- Analysegebied

Beverwijk-Oterleek kabeltracé

Inpassing luchtfoto's 1945

Rapportnummer RO-200214

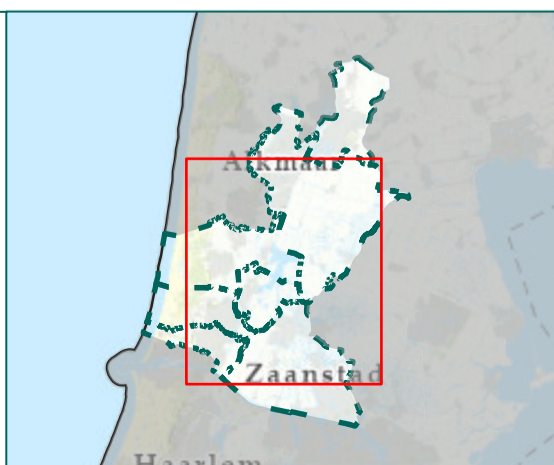
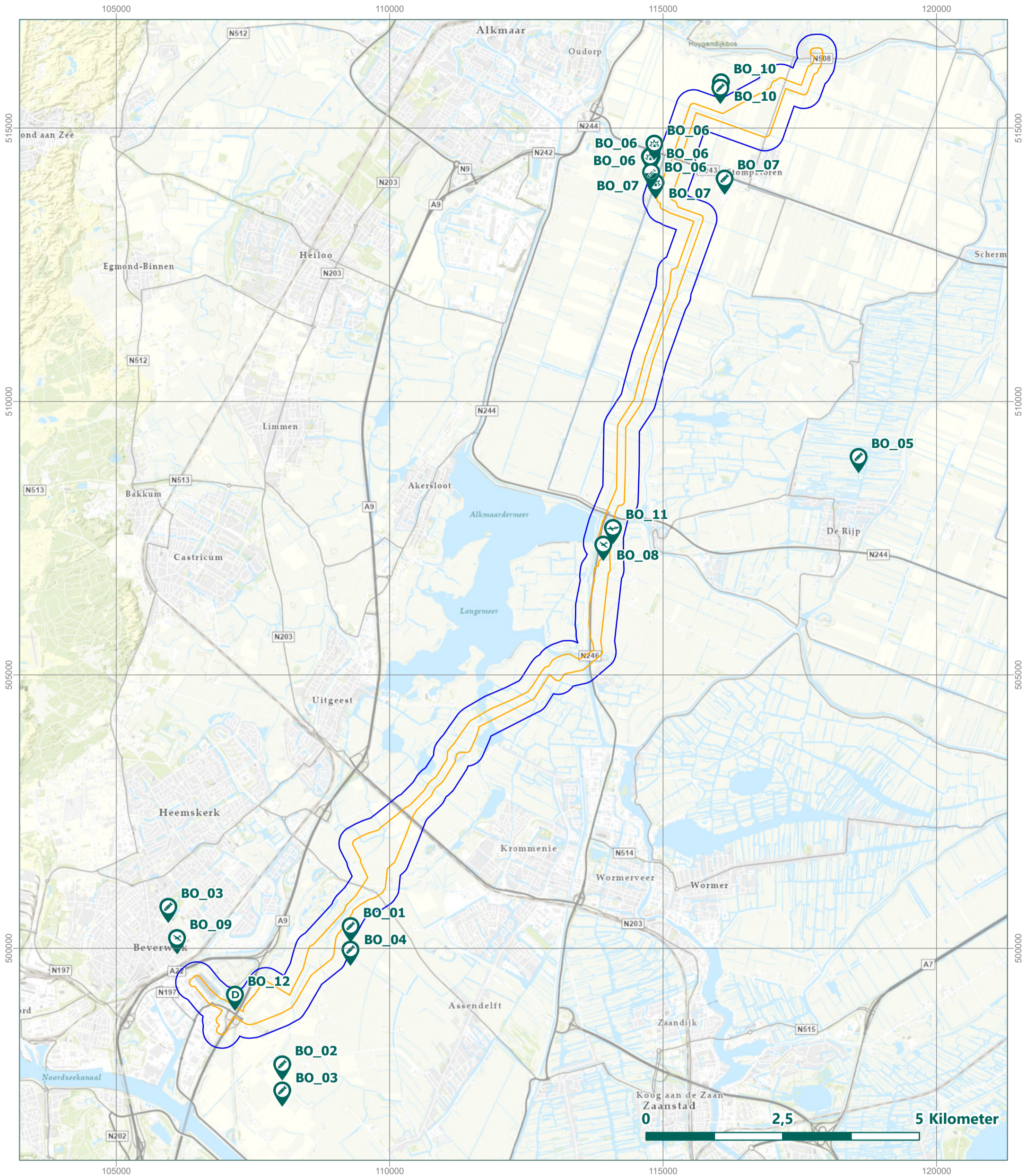
Getekend:	J. van Schijndel	9-6-2021	Tekening no:	73861-01-01C
Gecontroleerd:	T. Dekker	9-6-2021	Papier formaat:	A4
Akkoord:	T. Kloosterman	9-6-2021	Coörd systeem:	RD New

Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.
 Businesspark Van Riel
 Alphenseweg 4A 5133 NE Riel
 Postbus 21 5133 ZG Riel
 Tel: 013-5186076
 E-mail: info@reaseuro.com

- Blindganger afwerpmunitie
- Bombardement
- Doelwit luchtaanval
- Dumplocatie
- Krater
- V1
- Vliegtuigwrak
- Onderzoeksgebied
- Analysegebied

Beverwijk-Oterleek kabeltracé

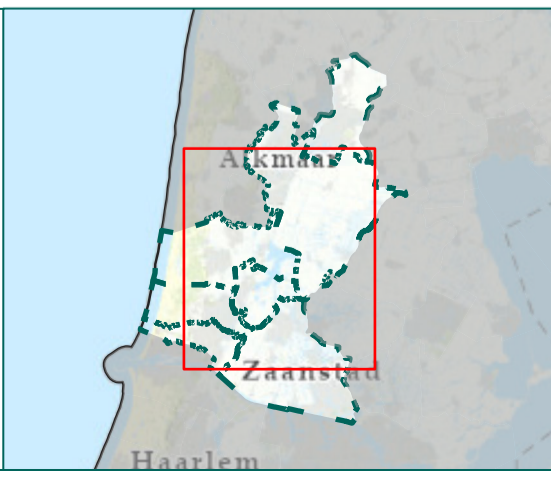
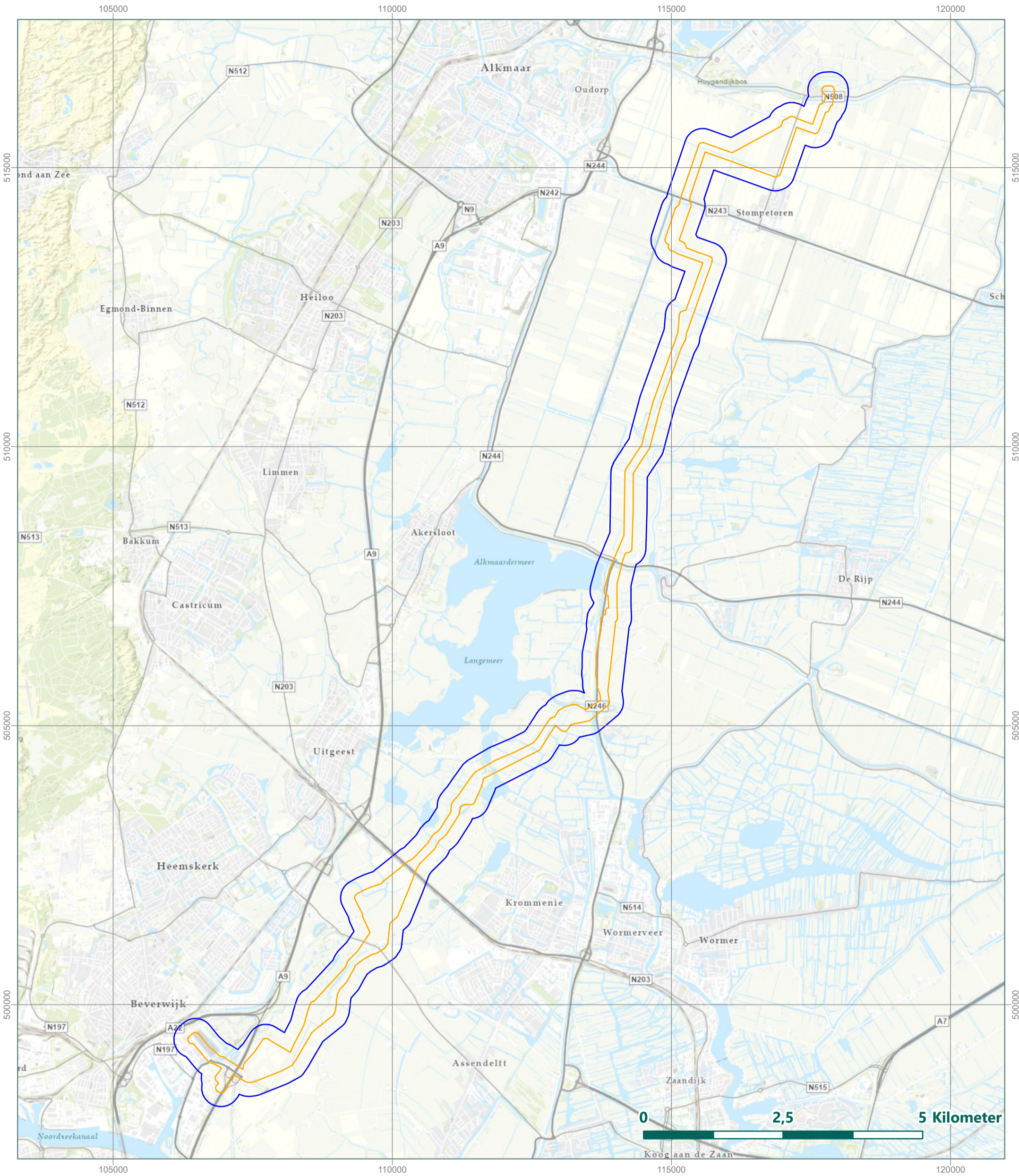
Feitenkaart

Rapportnummer RO-200214

Getekend: J. van Schijndel	9-6-2021	Tekening no: 73861-01-02
Gecontroleerd: T. Dekker	9-6-2021	Papier formaat: A4
Akkoord: T. Kloosterman	9-6-2021	Coörd systeem: RD New

- Onderzoeksgebied
- Analysegebied

Er is geen sprake van een NGE-Risicogebied in het onderzochte tracé

Beverwijk-Oterleek kabeltracé

Bodembelastingkaart NGE

Rapportnummer RO-200214

Getekend:	J. van Schijndel	9-6-2021	Tekening no:	73861-01-03
Gecontroleerd:	T. Dekker	9-6-2021	Papier formaat:	A4
Akkoord:	T. Kloosterman	9-6-2021	Coörd systeem:	RD New

Riel Explosive Advice & Services Europe B.V.
 Businesspark Van Riel
 Alphenseweg 4A 5133 NE Riel
 Postbus 21 5133 ZG Riel
 Tel: 013-5186076
 E-mail: info@reaseuro.com

